

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom V

Postępowanie egzekucyjne

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Henryk Pietrzkowski

5. WYDANIE

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, 2016, wyd. 5;
pod redakcją Tadeusza Erecińskiego

Tom I. Postępowanie rozpoznawcze, art. 1–183
Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak, Jacek Gudowski,
Maria Jędrzejewska, Karol Weitz

Tom II. Postępowanie rozpoznawcze, art. 183¹–366
Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak, Jacek Gudowski,
Maria Jędrzejewska, Karol Weitz

Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, art. 367–505³⁷
Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski, Karol Weitz

Tom IV. Postępowanie rozpoznawcze.
Postępowanie zabezpieczające, art. 506–757
Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski

Tom V. Postępowanie egzekucyjne, art. 758–1095¹
Henryk Pietrzkowski

Tom VI. Międzynarodowe postępowanie cywilne.
Sąd polubowny (arbitrażowy), art. 1096–1217
Jan Ciszewski, Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom V

Postępowanie egzekucyjne

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Henryk Pietrzkowski

5. WYDANIE

Stan prawny na 15 marca 2016 r.

z uwzględnieniem ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 218 z późn. zm.), która wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2016 r., ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311), która wchodzi w życie z dniem 8 września 2016 r., a także ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. poz. 195), która wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2016 r.

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Paterak-Kondek

Tytuły do artykułów sporządził

Robert Stępień

Łamanie

Fotoedytor

© Copyright by

Henryk Pietrzkowski, 2016

ISBN: 978-83-8092-062-0

5. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
---------------------	---

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)	13
--	----

CZĘŚĆ TRZECIA Postępowanie egzekucyjne

TYTUŁ I. Przepisy ogólne	17
DZIAŁ I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności ...	25
DZIAŁ II. Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności	143
DZIAŁ IIa. Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego	230
DZIAŁ IIb. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty	242
DZIAŁ IIc. Zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	244
DZIAŁ IId. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych	245
DZIAŁ IIe. Wyciągi z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach alimentacyjnych	249
DZIAŁ II f. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych	251
DZIAŁ III. Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne	255
DZIAŁ IV. Zawieszenie i umorzenie postępowania	300
DZIAŁ V. Ograniczenia egzekucji	332
DZIAŁ VI. Powództwa przeciwegzekucyjne	356
 TYTUŁ II. Egzekucja świadczeń pieniężnych	 393
DZIAŁ I. Egzekucja z ruchomości	401
Rozdział 1. Zajęcie	401
Rozdział 2. Sprzedaż	427
Rozdział 3. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej	456
DZIAŁ II. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	463
DZIAŁ III. Egzekucja z rachunków bankowych	485

DZIAŁ IV. Egzekucja z innych wierzytelności	515
DZIAŁ IVa. Egzekucja z innych praw majątkowych	546
DZIAŁ V. Wyjawienie majątku	573
DZIAŁ VI. Egzekucja z nieruchomości	586
Rozdział 1. Przepisy wstępne	586
Rozdział 2. Zajęcie	591
Rozdział 3. Opis i oszacowanie	630
Rozdział 4. Obwieszczenie o licytacji	644
Rozdział 5. Warunki licytacyjne	653
Rozdział 6. Licytacja	663
Rozdział 7. Przybicie	684
Rozdział 8. Przysądzenie własności	699
Rozdział 9. Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego	714
DZIAŁ VIa. Uproszczona egzekucja z nieruchomości	722
DZIAŁ VII. Egzekucja ze statków morskich	729
DZIAŁ VIII. Podział sumy uzyskanej z egzekucji	736
Rozdział 1. Przepisy ogólne	736
Rozdział 2. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z wynagrodzenia za pracę	762
Rozdział 3. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych	766
Rozdział 4. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości	767
TYTUŁ III. Przepisy szczególne o egzekucji	781
DZIAŁ I. Egzekucja świadczeń niepieniężnych	784
DZIAŁ II. Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców	840
Rozdział 1. Przepisy ogólne	840
Rozdział 2. Egzekucja przez zarząd przymusowy	852
Rozdział 3. Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego	869
DZIAŁ III. Egzekucja w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej	878
DZIAŁ IV. (uchylony).	884
DZIAŁ V. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	884
DZIAŁ VI. (uchylony)	896
Skorowidz przedmiotowy	897

Wykaz skrótów

Biul. SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
ETE	– europejski tytuł egzekucyjny
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380)
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
k.k.w.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
k.m.	– ustawa z dnia 18 września 2001 r. – kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 66)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i z późn. zm.)
k.p.	– ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
k.p.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
k.r.o.	– ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
k.s.h.	– ustawa z dnia 15 września 2000 r. – kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
LEX	– system informacji prawnej LEX
MoP	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych

OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (do 1962 r.)
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1995 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Zbiór Urzędowy
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
Pal.	– Palestra
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PP	– Problemy Praworządności
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
pr. bank.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
p.g.k.	– ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 520 z późn. zm.)
Pr. Gosp.	– Prawo Gospodarcze
pr. not.	– ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Pr.P.Wart.	– Prawo Papierów Wartościowych
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PS	– Przegląd Sądowy
p.p.s.a.	– ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
pr. up.	– ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego

p.u.s.p.	– ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
RPr.	– Radca Prawny
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
reg.sąd.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316)
Rej.	– Rejent
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
rozp.czyn.kom.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 z późn. zm.)
rozp.wpis.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 154, poz. 753 z późn. zm. – uchylone)
rozporządzenie nr 4/2009	– rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, s. 1, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 44/2001	– rozporządzenie Rady nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12 z 16.01.2001, s. 1, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 606/2013	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L 181 z 29.06.2013, s. 4)
rozporządzenie nr 805/2004	– rozporządzenie nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, s. 15, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 939/2014	– rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 939/2014 z dnia 2 września 2014 r. ustanawiające zaświadczenia, o których mowa w art. 5 i 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L 263 z 3.09.2014, s. 10)

rozporządzenie nr 1215/2012	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, s. 1, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 1896/2006	– rozporządzenie nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006, s. 1, ze sprost.)
rozporządzenie nr 861/2007	– rozporządzenie nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 1)
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SP	– Studia Prawnicze
SW	– sąd wojewódzki
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
u.g.n.	– ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.)
u.k.s.e.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 790 z późn. zm.)
u.k.s.c.	– ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.)
u.k.w.h.	– ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
u.o.d.o.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2135 z późn. zm.)
u.o.i.f.	– ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
u.o.p.l.	– ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 150 z późn. zm.)
u.p.e.a.	– ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.)
u.z.r.r.z.	– ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 297)

u.s.m.	– ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1222 z późn. zm.)
ustawa z 16 września 2011 r.	– ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381)
ustawa z 24 stycznia 2014 r.	– ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 379)
ustawa z 7 lutego 2014 r.	– ustawa z dnia 7 lutego 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. poz. 293)
ustawa z 4 kwietnia 2014 r.	– ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 162)
ustawa z 26 września 2014 r.	– ustawa z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1626)
ustawa z 5 grudnia 2014 r.	– ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2)
ustawa z 15 stycznia 2015 r.	– ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 218 z późn. zm.), której przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego wchodzi w życie w dniu 1 lipca 2016 r.
ustawa z 20 marca 2015 r.	– ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 539)
ustawa z 10 lipca 2015 r.	– ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311), której przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego wchodzi w życie w dniu 8 września 2016 r.
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń
Zb. Urz.	– Zbiór Urzędowy

Uwaga: Artykuły bez bliższego oznaczenia są artykułami kodeksu postępowania cywilnego.

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101; zm.: Dz. U. z 2014 r. poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, poz. 1741, poz. 1924; z 2015 r. poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199, poz. 1311, poz. 1418, poz. 1419, poz. 1505, poz. 1527, poz. 1567, poz. 1587, poz. 1595, poz. 1634, poz. 1635, poz. 1854; Dz. U. z 2016 r. poz. 195, poz. 394)

CZĘŚĆ TRZECIA

Postępowanie egzekucyjne

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Literatura do tytułu I

Adamczuk A. (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, Warszawa 2013; Adamus R., Chrapoński D., *Problem nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu po ogłoszeniu upadłości dłużnika*, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 6; Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego, cz. 2. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933; Arkuszewska A.M., *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych – nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego*, PPH 2006, nr 6; Armata M., *Skarga na czynności komornika*, Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce 1994, nr 3; Armata M., *Skarga na czynności komornika*, PES 1994, nr 8; Barańska A., *Egzekucja sądowa z nieruchomości po nowelizacji z dnia 2 lipca 2004 r.*, PPE 2004, nr 10–12; Barańska A., *Status prawny komornika sądowego i mienia kancelarii komorniczej*, PPE 2008, nr 1–2; Bartz A.W., *Skarga osoby trzeciej na czynności komornika*, Głos Sądowy 1938, nr 4; Bieniek G., Pietrzkowski H., *Reprezentacja Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2006; Bieniek G., *Umowne ustroje majątkowe*, Rej. 2005, nr 9; B. Bładowski, *Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym*, Pal. 1978, nr 11–12; Bładowski B., *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975; Biezuński P., *Kilka uwag na temat charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie przepisów prawa bankowego*, Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 2; Bładowski B., *Dopuszczalność środków zaskarzania w sprawach egzekucyjnych*, Pal. 2014, nr 5–6; Błaszczak Ł., *Spółka jawna i komandytowa – wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej*, RPr. 2003, nr 1; Błaszczak Ł., *Spółka osobowa prawa handlowego jako strona procesu cywilnego. Wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej* (w:) J. Frąckowiak (red.), *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, Wrocław 2006; Bojanowski E., *Strona pozwana w procesie o zwolnienie od egzekucji administracyjnej*, NP 1974, nr 6; Bojarski P., *Zbieg zabezpieczenia powództwa przez ustanowienie zarządu nad przedsiębiorstwem z toczącymi się egzekucjami*, PPE 2010, nr 10–11; Borkowski P., *Kurator w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PS 2013, nr 1; Broniewicz W., *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, PiP 1988, z. 8; Broniewicz W., *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, PiP 1997, z. 5; Broniewicz W., *Glosa krytyczna do wyroku SN z 12 grudnia 2000 r.*, V CKN 175/00, OSP 2001, z. 7–8, poz. 116; Broniewicz W., *W kwestii odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez komornika* (w:) A. Rembieliński (red.), *Studia z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa dla uczczenia 50-lecia pracy naukowej prof. dr. hab. Adama Szpunara*, Warszawa–Łódź 1983; Broniewicz W., *W kwestii zarządzeń sądu w postępowaniu cywilnym*, NP 1972, nr 7–8; Broniewicz W., *Wszczęcie i przebieg postępowania egzekucyjnego* (w:) E. Warzocha (red.), *Współczesne tendencje rozwoju procedury cywilnej w Europie. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej Popowo*, 25–27 października 1988 r., Warszawa 1990; Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008; Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2014; Budny E., *Koszty postępowania egzekucyjnego*, PES 1994, nr 8; Budzyński M., *Obowiązek komornika sądowego badania faktu ogłoszenia upadłości egzekwowanego dłużnika a odpowiedzialność odszkodowawcza*, PPE 2013, nr 7–9; Ciepla H., Skibińska-Adamowicz J., *Status prawny komornika i podstawy jego odpowiedzialności odszkodowawczej po uchyleniu art. 769 k.p.c.*, PPE 2006, nr 4–6; Cieślak S., *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, PS 2003, nr 11–12; Cieślak S., *Czynności komornika sądowego w postępowaniu*

niu upadłościowym, PE 2002, nr 20; Cieślak S., *Skarga na czynności komornika oraz wybrane zagadnienia dotyczące egzekucji świadczeń pieniężnych w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 r.*, PPE 2012, nr 3–6; Cieślak S., *Zakres zastosowania elektronicznej formy pisemnej w postępowaniu egzekucyjnym po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 9 stycznia 2009 r.* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Ciszewski P.**, *Problematyka obniżenia opłaty stosunkowej w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2013, nr 4–6; **Cudak A.**, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 1998; **Cudak A.**, *Skarga na czynności komornika w świetle art. 767¹ k.p.c.*, PS 1997, nr 4; **Cudak A.**, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015; **Daczyński A.**, *Uchylenie natychmiastowej wykonalności tytułu i wstrzymanie jego wykonania jako podstawy zawieszenia postępowania egzekucyjnego*, PPE 2004, nr 10–12; **Dalka S.**, *Nadzór judykacyjny sądu nad czynnościami komornika w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PES 2000, nr 4; **Dalka S.**, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, PES 1993, nr 3; **Dalka S.**, *Skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego*, PES 1996, nr 15; **Dalka S.**, *Znaczenie sądów polubownych dla wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych*, PES 2001, nr 19; **Dalka S.**, *Przestrzeganie wymogów formalnych pism procesowych w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym*, PES 1995, nr 12; **Dalka S., Świeczkowski J.**, *O prewencyjnym nadzorze judykacyjnym sądu nad komornikiem*, PPE 2004, nr 3–4; **Dalka S., Świeczkowski J.**, *Wyjaśnienia udzielane przez komornika w trybie art. 763 k.p.c.*, PPE 2006, nr 9–10; **Drelichowska A.**, *Postępowanie w sprawie skargi na czynności egzekucyjne*, Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo 2014, nr 316; **Dutka T.**, *Nadzór judykacyjny a nadzór sądowy nad czynnościami komornika* (w:) K. Korzan (red.), *Studia z procesu cywilnego*, Katowice 1986; **Dyl A.**, *Czy możliwe jest powstrzymanie egzekucji wszczętej na podstawie nakazu zapłaty bezskutecznie doręzonego w trybie art. 139 § 1 k.p.c.?*, PPC 2013, nr 2; **Dyoniak A.**, *Odpowiedzialność majątkowa małżonków wobec osób trzecich*, Warszawa–Poznań 1980; **Dziewulska M.**, *głos do uchwały SN z dnia 18 lipca 2012 r.*, III CZP 38/12, Glosa 2013, nr 1; **Dziewulska M.**, *O konieczności prawidłowego stosowania w postępowaniu egzekucyjnym instytucji złożenia wyjaśnień celem pozyskania informacji o majątku dłużnika* (w:) *Wszelkie prawo stanowione jest dla ludzi. Księga Jubileuszowa Sędziego Doktora Zbigniewa Szczurka*, red. nauk. J. Świeczkowski, Gdynia 2014; **Ereciński T.** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające*, t. 3, Warszawa 2006; **Feliga P.**, *Węzłowe problemy nadmiernej długości cywilnego postępowania egzekucyjnego na tle judykatury Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich*, PPE 2010, nr 10; **Fijałkowski E.**, *Powództwo dłużnika o ustalenie nieistnienia należności egzekwowanej w trybie egzekucji administracyjnej*, NP 1972, nr 3; **Flaga-Gieruszyńska K.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. A. Zieliński, Warszawa 2006; **Flaga-Gieruszyńska K.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. A. Zieliński, Warszawa 2014; **Gil I., Szklarz P.**, *Nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące postępowania egzekucyjnego*, Edukacja Prawnicza 2014, nr 10; **Gil P.**, *Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego według przepisu art. 777 § 1 pkt 4 i 5*, Rej. 2000, nr 1; **Gil J., Gil P.**, *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007; **Grobelski I.**, *Zawieszenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa*, PPE 2003, nr 11–12; **Grzegorzczak P.**, *Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PS 2007, nr 2; **Grzegorzczak P.**, *głos do wyroku TK z dnia 1 kwietnia 2008 r.*, SK 77/06, PS 2008, nr 11–12; **Grzegorzczak P.**, *Granice nadzoru judykacyjnego sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, Pal. 2007, nr 9–10; **Grzegorzczak P.**, *Uwagi o egzekucji wyroku uwzględniającego roszczenie o złożenie oświadczenia w razie dokonanego naruszenia dobra osobistego*, Studia i Analizy Sądu Najwyższego 2007, t. 1; **Grzegorzczak P.**, *Zarzut spełnienia świadczenia jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.)*, PPC 2011, nr 4; **Grzegorzczak P.**, *Sytuacja prawna wierzyciela pauliańskiego w razie wszczęcia przez wierzyciela osoby trzeciej egzekucji z jej majątku*, MoP 2013, nr 15; **Grzegorzczak P.**, *Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową a art. 788 KPC*, MoP 2014, nr 23; **Grzybowski M.**, *Zmiana podmiotowa po stronie wierzyciela w bankowym tytule egzekucyjnym* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Grzegorzczak P.**, *Nowy fundament europejskiego prawa procesowego cywilnego: jurysdykcja krajowa, zawisłość sprawy oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych według rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego nr 1215/2012 (Bruksela Ia)*, cz. 1, PS 2014, nr 6, cz. 2, PS 2014, nr 7–8; **Gudowski J.**, *O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego – wczoraj, dziś, jutro* (w:) M. Kępiński, A. Nowicka (red.), *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśkiemu*, Poznań 2005; **Harast A.**, *Europejski tytuł egzekucyjny – postępowanie egzekucyjne w państwie wykonania*, cz. 1 i 2, MoP 2007, nr 19 i 20; **Holewińska-Łapińska E.**, *Ochrona wierzyciela jednego z małżonków pozostających w umownym ustroju majątkowym*, Studia i Analizy Sądu Najwyższego 2008, t. 2; **Hrycaj A.**, *Wpływ postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości na postępowanie egzekucyjne*, PPE 2006, nr 7–8; **Jabłoński M., Węgrzyn J.**, *Ochrona tajemnicy zawodowej komornika sądowego*, Przegląd Prawa i Administracji 2014, nr 97;

Jagiela J. (w:) *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, Komentarz do artykułów 506–1088, red. K. Piasecki, Warszawa 1997; Jagiela J., *Wybrane zagadnienia dotyczące zawieszenia i umorzenia postępowania egzekucyjnego*, PES 1999, nr 2; Jagiela J., *Zbieg egzekucji przez zarząd przymusowy albo sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika z innymi sposobami egzekucji sądowej*, PPE 2006, nr 1–3; Jagiela J., *Umorzenie postępowania egzekucyjnego w sprawach cywilnych z mocy prawa* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; Jagiela J., *Umorzenie postępowania egzekucyjnego w sprawach cywilnych z mocy prawa*, PPE 2014, nr 1–2; Jagiela J., *Zasady egzekwowania kosztów postępowania egzekucyjnego ustalonych przez komornika sądowego*, PS 2015, nr 5; **Jakubecki A.**, *Naczelne zasady postępowania cywilnego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego* (w:) A. Oklejak (red.), *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; Jakubecki A., *Poddanie się egzekucji w akcie notarialnym*, Rej. 1998, nr 12; **Janas S.**, *Bankowe tytuły egzekucyjne (wybrane zagadnienia procesowe)*, PPC 2013, nr 3; **Jankowski J.**, *Kryteria decydujące o pojęciu stron postępowania egzekucyjnego na tle struktury tego postępowania*, Acta Universitatis Lodzensis 1989; Jankowski J., *Stanowisko procesowe nabywcy licytacyjnego w postępowaniu egzekucyjnym*, NP 1989, nr 5–6; Jankowski J., *Możliwość podmiotowej zmiany tytułu wykonawczego przed wszczęciem właściwego postępowania egzekucyjnego*, NP 1990, nr 10; Jankowski J., *Nowelizacja części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, PS 1996, nr 4; Jankowski J., *Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym*, Kraków 1999; Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. 2 i 3*, MoP 2004, nr 22 i 23; Jankowski J., *Nowelizacje KPC wprowadzone w 2005 r.*, Warszawa 2005; Jankowski J., *Obowiązek udzielania komornikowi informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji w świetle ustawy o ochronie danych osobowych*, PES 2001, nr 11; Jankowski J., *Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela*, PPE 2007, nr 1–2; Jankowski J., *Sposoby egzekucji świadczeń pieniężnych a przedmiot egzekucji*, PPE 2007, nr 10–11; Jankowski J., *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Acta Universitatis Lodzensis 1992; Jankowski J., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000; Jankowski J., *Wadliwa postać orzeczenia sądu I instancji w procesie cywilnym*, Pal. 1989, nr 12; Jankowski J., *Wszczęcie egzekucji sądowej* (w:) K. Lubiński (red.), *Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, Sopot 2002; Jankowski J., *Zmiana podmiotowego zakresu egzekucji*, PES 2001, nr 17; Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. 2. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, MoP 2012, nr 3; Jankowski J., *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego dokonana mocą ustawy z 10.5.2013 r.*, MoP 2013, nr 15; Jankowski J. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2013; Jankowski J., *Wszczęcie egzekucji sądowej w sprawach cywilnych* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; Jankowski J., *Nowelizacja przepisów Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z dnia 10 maja 2013 r., wprowadzająca nowe obowiązki nałożone na komorników sądowych*, PPE 2014, nr 1–2; **Jarocho A.**, *Charakter prawny powództwa o ustalenie, że tytuł wykonawczy nie może być wykonywany względem władającego rzeczą (art. 791 § 2 k.p.c.)*, PPE 2010, nr 9; Jarocho A., *Obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym*, PPE 2010, nr 8; Jarocho A., *Charakter prawny i forma zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika*, PPE 2011, nr 1; **Jastrzębska A.**, *Oświadczenie o poddaniu się egzekucji a przelew wierzytelności w prawie bankowym*, Pal. 2014, nr 1–2; **Jędrliński A.**, *Ochrona wkładów członkowskich i oszczędności członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 2001, nr 15; **Jędrejek G.**, *Obrona małżonka dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym*, MoP 2008, nr 18; Jędrejek G., *Egzekucja przez zarząd przymusowy przedsiębiorstw rodzinnych*, Warszawa 2006; Jędrejek G., *Wylączenie od egzekucji sądowej przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Jobska M.**, *Zażalenie na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 k.p.c.) a powództwo przeciwegzekucyjne (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.) w przypadku poddania się dłużnika egzekucji wprost z aktu notarialnego*, PPE 2006, nr 11; **Józefowicz A.**, *Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji*, NP 1963, nr 9; **Julke G.**, *glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07*, PPE 2008, nr 1–2; **Julke G.**, *Nadzór administracyjny sądu rejonowego nad działalnością komornika sądowego*, PPE 2006, nr 11; **Julke G.**, *Postępowanie w sprawie nadania sądowej klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym*, PES 1999, nr 3; **Kaczmarzyk M.**, *Ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej jako podstawowy wyznacznik zakresu odpowiedzialności małżonków za zobowiązania wobec osób trzecich*, PPE 2015, nr 11; **Kalinowski M.**, *Komornik sądowy jako płatnik podatków* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Karcz-Kaczmarek M.**, *Kształtowanie się statusu prawnego zastępcy komornika sądowego. Zagadnienia wybrane* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Kawecka A.**, *Poddanie*

się egzekucji w akcie notarialnym, PPE 2006, nr 9–10; **Krawczyk-Kamińska K.**, Koszty postępowania egzekucyjnego przy zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, PPE 2010, nr 6; Krawczyk-Kamińska K., Zasada kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji sądowej, PPE 2011, nr 2; **Klecha P.**, Nadanie nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności z urzędu (art. 782 k.p.c.), MoP 2008, nr 3; **Knoppek K.**, Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny, PiP 1991, z. 12; Knoppek K., Świadczenie czynności egzekucyjnych, RPEiS 1991, z. 1; **Knypl Z.**, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz. Stan prawny na dzień 28 grudnia 2007 r., Sopot 2007; Knypl Z., Koszty egzekucji świadczeń pieniężnych w egzekucji administracyjnej i sądowej, Nowa Currenda 2013, nr 1; **Knypl Z., Merchel Z.**, Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2013; Knypl Z., Merchel Z., Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2014; **Knypl Z., Merchel Z., Treder J.**, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2004; **Kolański J.**, Informacje o dłużniku. Źródła i sposoby ich pozyskiwania, PPE 2006, nr 9–10; **Kordasiewicz B.** (w:) System Prawa Prywatnego, t. 2, red. Z. Radwański, Warszawa 2002; **Knysiak-Molczyk H.**, Nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, PS 2010, nr 7–8; Knysiak-Molczyk H., Nadanie klauzuli wykonalności w razie przejścia uprawnienia lub obowiązku po powstaniu tytułu egzekucyjnego, PS 2010, nr 1; **Korniłowicz M.**, Właściwość miejscowa komornika sądowego jako organu egzekucyjnego, PE 2001, nr 15; **Korzan K.**, Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1986; Korzan K., Kilka uwag na temat szacowania ruchomości przez biegłego w trybie art. 853 § 2 k.p.c., Pal. 1966, nr 7; Korzan K., Właściwość miejscowa sądu w sprawach z powództwa opozycyjnego przeciw bankom, MoP 1994, nr 11; Korzan K., Wykonanie orzeczeń w sprawach o roszczenia pracowników o przywrócenie do pracy, Katowice 1985; Korzan K., Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego, PES 1994, nr 7; **Korzonek J.**, Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, cz. II k.p.c., t. 2, Kraków 1934; Korzonek J., Ochrona dłużnika przeciwko egzekucji, Głos Prawa 1938, nr 1–2; **Kosowski E.**, Skarga na czynności komornika wykonującego orzeczenie o rozgraniczeniu, NP 1978, nr 6; **Kosyra P.**, Kurator dla dłużnika nieznanego z miejsca pobytu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, MoP 2011, nr 14; **Kościółek A.**, Wzmocnienie pozycji dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w świetle ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, PS 2013, nr 7–8; **Kot J.**, Umorzenie postępowania egzekucyjnego, Pal. 1979, nr 3; Kot J., Zawieszenie postępowania egzekucyjnego, NP 1980, nr 4; **Kowalkowski R.**, Egzekucja świadczeń przemiannych na tle art. 798 k.p.c., PES 1994, nr 4; Kowalkowski R., Postępowanie egzekucyjne a egzekucja, PES 1995, nr 10; Kowalkowski R. (w:) Encyklopedia egzekucji sądowej, red. Z. Szczurek, Sopot 1996; Kowalkowski R. (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, red. Z. Szczurek, Sopot 2005; **Kowalska M.**, Zbieg egzekucji sądowej – zagadnienia prawa i praktyki, PPE 2006, nr 1–3; **Kowalski W.**, Osoba trzecia w rozumieniu art. 841 k.p.c., PPE 2004, nr 5–6; **Koziara K.**, Orzeczenie sądu w przedmiocie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, PPE 2015, nr 9; **Krajewski J.**, Procesowa ochrona praw małżonka przed egzekucją prowadzoną przeciwko jego współmałżonkowi (w:) Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki, Warszawa–Wrocław 1967; **Krakowiak M.**, Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego, PPE 2005, nr 1–6; Krakowiak M., Egzekucja przez zarząd przymusowy, Warszawa 2011; **Krawowski M.**, Zażalenie komornika sądowego na postanowienie sądu I instancji o obniżeniu opłaty egzekucyjnej, Iustitia 2014, nr 3; Krakowiak M., Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 10.07.2015 r., PS 2016, nr 1; **Kruszelnicki F.**, Środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, Nowy Proces Cywilny 1933, nr 18; Kruszelnicki F., Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego i zabezpieczającego, Warszawa 1934; **Kunicki I.**, Zmiany regulacji prawnej skutków przysądzenia własności nieruchomości wprowadzone ustawą z 16 września 2011 r., PPC 2012, nr 1; Kunicki I., Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem, PPE 2009, nr 6; Kunicki I., Podział sumy uzyskanej z egzekucji, Sopot 2000; Kunicki I., Prawo wierzyciela do wyboru komornika sądowego (w:) A. Marciniak (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Sopot 2014; Kunicki I., Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 2678), PPE 2015, nr 5; **Kusyk B.**, Odsetki za opóźnienie w bankowym tytule egzekucyjnym, PS 2010, nr 10; **Kuźnicki R.**, Koszty egzekucyjne a koszty postępowania egzekucyjnego, PS 1997, nr 4; Kuźnicki R., Zbieg egzekucji sądowych, PES 1998, nr 32; **Kwaśniewski J.**, Rozpoznawanie skarg na czynności komornika przez sądy powiatowe, PWS 1973, nr 1; **Laskowska A.**, Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego, PPE 2007, nr 9; Laskowska A., Wpływ utraty przez stronę zdolności sądowej, procesowej lub przedstawiciela ustawowego na postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, PPE 2008, nr 6–9; **Leszczyńska-Gutowska A.**, Obniżenie opłaty egzekucyjnej, PPE 2013, nr 4–6; **Leszczyński M.**, Komornik sądowy – zawód bez przyszłości?, Edukacja Prawnicza 2014, nr 2; **Leśniak O., Romańska M.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2013; **Lewandowski M.**, Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie do postępowania klauzulowego i egzekucyjnego (na tle wybranych orzeczeń sądowych), PES 2000, nr 9; **Litwińska M.**, Sytuacja praw-

na komandytariusza w spółce komandytowej, PPH 1994, nr 7–8; **Lubiński K.**, Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika sądowego w świetle ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, PES 1998, nr 30; Lubiński K., *Organy egzekucyjne i ich właściwość* (w:) K. Lubiński (red.), *Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, Sopot 2002; Lubiński K., *Problemy reformy urzędu komornika sądowego*, Toruń 1993; Lubiński K., *Stanowisko i podstawy odpowiedzialności prawnej komornika sądowego w prawie polskim*, Sopot 1996; Lubiński K., *Status konstytucyjno-prawny zawodu komornika sądowego* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; Lubiński K., *Status publicznoprawny komornika sądowego* (w:) K. Lubiński (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2000; Lubiński K., Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego, PES 1994, nr 5; **Łabno Z.**, Odpowiedzialność zakładu pracy, banku oraz dłużnika zajętej wierzytelności i praw w postępowaniu egzekucyjnym, Pal. 1968, nr 2; **Ławrynowicz J.**, **Nowak S.**, Wylączenie z egzekucji odszkodowań i świadczeń przysługujących z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych, Pal. 1987, nr 5; **Łopatowska-Rynkowska J.**, Wylączenie spod egzekucji w toku egzekucji z nieruchomości, RPr. 2005, nr 3; **Marcewicz O.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2012; Marcewicz O. (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2015; Marcewicz O. (w:) *Komentarz aktualizowany do art. 820³ Kodeksu postępowania cywilnego*, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2015; **Marciniak A.**, Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika, PPE 2006, nr 11; Marciniak A., *Opłaty egzekucyjne w świetle funkcji kosztów postępowania*, PPE 2003, nr 9–10; Marciniak A., *Prawo zastawu a przedmiotowy zakres egzekucji świadczeń pieniężnych*, PES 1997, nr 24; Marciniak A., *Podstawa egzekucji sądowej z przedmiotu zastawu lub hipoteki*, PES 2000, nr 5; Marciniak A., *Podstawa egzekucji sądowej. Tytuł wykonawczy*, Łódź 1991; Marciniak A., *Pojęcie i system środków przymusu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PES 2002, nr 21; Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005; Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2008; Marciniak A., *Przedmiotowe ograniczenie egzekucji sądowej ze względów humanitarno-społecznych*, NP 1978, nr 2; Marciniak A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2007; Marciniak A., *Utrata tytułu wykonawczego*, NP 1986, nr 1; Marciniak A. (w:) *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Komentarz do art. 730–1088*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2015; Marciniak A., *W kwestii oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji*, Acta Universitatis Lodzensis 1990, Folia Iuridica nr 42; Marciniak A., *Zadania komornika sądowego w polskim postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2006, nr 12; Marciniak A., *Zakres kognicji sądu w postępowaniu o ponowne wydanie tytułu wykonawczego*, NP 1988, nr 2–3; Marciniak A., *Zbieg egzekucji i zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym*, PPE 2003, nr 9–10; Marciniak A., *Zbieg egzekucji sądowej*, PS 1999, nr 7–8; Marciniak A., *Zmiany w przepisach o ochronie przed egzekucją sądową dochodów, których celem jest zapewnienie utrzymania*, NP 1984, nr 5; Marciniak A., *Dochodzenie roszczeń zabezpieczonych zastawem lub hipoteką*, Sopot 2001; Marciniak A., *Egzekucja a postępowanie egzekucyjne*, PES 1994, nr 8; Marciniak A., *Egzekucja świadczeń alimentacyjnych*, NP 1976, nr 7–8; Marciniak A., *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2006, nr 11; Marciniak A., *Nadzór nad komornikami według ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* (w:) K. Lubiński (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2000; Marciniak A., *Ograniczenia egzekucji sądowej*, Acta Universitatis Lodzensis 1986, Folia Iuridica nr 26; Marciniak A., *Opinia prawna na temat zasad egzekucyjnego zajęcia wierzytelności w świetle przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych*, PPE 2008, nr 1–2; Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013; Marciniak A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2012; Marciniak A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2014; Marciniak A., *Zbieg egzekucji sądowych*, NP 1999, nr 7–8; Marciniak A., *Koszty egzekucji sądowej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Nowa Currenda 2013, nr 7; Marciniak A., *Koszty egzekucji sądowej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (2003–2009)* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; Marciniak A., *W kwestii sposobu udzielania pomocy komornikowi sądowemu przez organy Policji przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych*, Nowa Currenda 2013, nr 3; **Marć J.**, *Biegli w postępowaniu egzekucyjnym*, PS 1939, nr 5; **Markiewicz M.**, *Czy w świetle art. 788 § 1 k.p.c. podstawą nadania klauzuli wykonalności może być poświadczony odpis dokumentu?*, PPC 2010, nr 1; **Markiewicz M.**, *Czy artykuł 788 k.p.c. ma zastosowanie po wszczęciu postępowania egzekucyjnego?*, PPC 2011, nr 2; **Matuś G.**, *Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny: zagadnienia wybrane*, Nieruchomość 2014, nr 2; **Mączyński A.**, *Przejęcie uprawnienia w toku sprawy przed wydaniem tytułu egzekucyjnego jako podstawa nadania klauzuli wykonalności na rzecz spółki kapitałowej*, PPH 2007, nr 11; Mączyński A., *Nadanie na podstawie art. 778¹ k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki osobowej – glosa do uchwały SN z dnia 4 września 2009 r., III CZP 52/09*, Glosa 2014, nr 1; **Mądrzak H.**, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)* (w:) K. Korzan (red.), *Komornicy jako organy egzekucyjne*

w nowych warunkach ustrojowych (poszukiwanie optymalnych rozwiązań), PES 1994, nr 8 – wydanie specjalne; Mądrzak H., *Czynności egzekucyjne (analiza pojęć)*, Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce 1994, nr 3; Mądrzak H., *Prawo wyboru przez wierzyciela komornika na tle art. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* (w:) K. Lubiński (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2000; **Merchel Z.**, *Jawność w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1994, nr 6; **Merchel Z.**, *Zbieg egzekucji a koszty egzekucji*, cz. 1, Nowa Currenda 2000, nr 6; **Merchel Z.**, *Zmiany w zakresie właściwości miejscowej komornika jako organu egzekucyjnego wynikające z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, PES 1998, nr 31; **Merchel Z.**, *Koszty komorniczego postępowania egzekucyjnego po zmianie dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw*, PPE 2007, nr 6–8; **Merchel Z.**, *Wydatki i opłaty egzekucyjne*. Komentarz, Sopot 1999; **Merchel D.**, **Merchel Z.**, *Kilka uwag na temat obniżenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 2013, nr 4–6; **Michalska M.**, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 12; **Michalska-Marciniak M.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 3, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2012; **Michalska-Marciniak M.**, *Czy przysługuje zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności?*, PPC 2010, nr 1; **Michalska-Marciniak M.**, *Wylączenie komornika sądowego* (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Mielcarek E.**, *Los egzekucji po uchyleniu wyroku opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności*, NP 1960, nr 7–8; **Mościcka A.**, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej i jego skutki*, Nowa Currenda 2013, nr 3; **Mościcka A.**, *Zmiany w przepisach dotyczących nadawania klauzuli wykonalności*, Nowa Currenda 2014, nr 5; **Mucha J.**, *Stosunek powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności do powództwa o ustalenie nieistnienia egzekwowanego roszczenia*, PPE 2014, nr 5–6; **Muliński M.**, *Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny*, PPE 2007, nr 5; **Muliński M.**, *Możliwość dochodzenia należności na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego w razie zmiany dłużnika lub wierzyciela*, Pr. Bank. 2002, nr 10; **Muliński M.**, *Nadawanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu po nowelizacji k.p.c. z 2004 r. i 2005 r.*, PPE 2006, nr 4–6; **Muliński M.**, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005; **Muliński M.**, *Tytuł egzekucyjny przeciwko spółce osobowej podstawą uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko jej współnikom*, PPH 2003, nr 6; **Muliński M.**, *Uwzględnienie następstwa prawnego w postępowaniu klauzulowym*, PPE 2004, nr 1–2; **Muliński M.**, *Zakończenie postępowania klauzulowego*, PS 2001, nr 1; **Muliński M.**, *Zażalenie w postępowaniu klauzulowym i postępowanie wywołane jego wniesieniem*, PES 2002, nr 20; **Muliński M.**, *Funkcje postępowania klauzulowego w świetle nowelizacji KPC dotyczących tego postępowania* (w:) K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek (red.), *Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, Warszawa 2014; **Muliński M.**, *Dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności notarialnemu tytułowi egzekucyjnemu – glosa do uchwały SN z dnia 4 grudnia 2013 r.*, III CZP 85/13, MoP 2014, nr 16; **Muliński M.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do art. 758–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2011; **Napiórkowski A.**, *Powództwo ekscydencyjne małżonka dłużnika*, Pal. 1973, nr 6; **Nazarewicz P.**, *Powództwo o uchylenie mocy obowiązującej tytułu egzekucyjnego*, PPH 2002, nr 12; **Nowak A.**, *Charakter prawny umowy-zlecenia poszukiwania przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem*, PPH 2006, nr 3; **Nowak B.**, *Zasadność ochrony zastawnika w drodze powództwa o zwolnienie od egzekucji*, PPC 2014, nr 2; **Nowak-Gruca A.**, *Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego (zagadnienia wybrane)*, PPE 2007, nr 9; **Okońska A.**, *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych*, Rej. 2007, nr 2; **Olichwier W.**, *Podatki w sądowym postępowaniu egzekucyjnym a pokrzywdzenie wierzycieli i Skarbu Państwa*, Nowa Currenda 2014, nr 4; **Olszanowski J.**, *Skarga na orzeczenie referendum sądowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPC 2014, nr 3; **Osiczko M.**, *Kilka uwag na temat zarzutu potrącenia jako podstawy wstrzymania czynności komornika sądowego w trybie art. 822 k.p.c.*, PPE 2006, nr 9–10; **Osowy P.**, *Powództwo cywilne jako merytoryczny środek obrony przed egzekucją administracyjną – zagadnienia wybrane*, PS 2003, nr 6; **Osowy P.**, **Pełczyński P.**, *Kognicja sądu gospodarczego w sprawach egzekucyjnych*, MoP 2001, nr 7; **Pardus J.**, **Pardus B.**, *Złożenie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia. Artykuł polemiczny*, RPr. 2013, nr 141 – dodatek naukowy; **Pawłyszcz D.**, *Bankowe tytuły egzekucyjne*, PPH 1998, nr 3; **Pawłyszcz D.**, *System rozliczeń między współnikami spółki cywilnej*, PPH 1997, nr 4; **Piankowska I.**, *Wylączenie komornika sądowego*, Nowa Currenda 2013, nr 8; **Pietrkowski H.**, *Prawo do sądu*, PS 1999, nr 11–12; **Pietrkowski H.**, *Prawo do rzetelnego procesu w świetle zmienionej procedury cywilnej*, PS 2005, nr 10; **Pietrkowski H.**, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2007; **Pietrkowski H.**, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2012; **Pietrkowski H.**, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014; **Pietrkowski H.**, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014; **Pietrkowski H.**, *Nadzór judykacyjny sprawowany na podsta-*

wie art. 759 § 2 k.p.c. nad prawomocnymi czynnościami egzekucyjnymi komornika (w:) P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka–Kodyfikacja–Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2012; **Pisuliński J.**, Bankowy tytuł egzekucyjny, Pr. Bank. 1998, nr 1; **Plóciniczak P.**, Dopuszczalność wniesienia zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2011, nr 5; **Pogonowski P.**, Wystawienie dalszych bankowych tytułów egzekucyjnych a stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Zagadnienia wybrane, Rej. 2006, nr 4; Pogonowski P., *Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym*, PPE 2004, nr 3–4; Pogonowski P., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2007; **Pomykałski S.**, **Szóstakowski T.**, *Przepisy dla komorników. Komentarz*, Warszawa 1974; **Popłonyk D.**, **Zawiślak T.**, *Uwagi do projektu ustawy zmieniającej KPC i inne ustawy przygotowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w zakresie postępowania egzekucyjnego (w:) K. Markiewicz (red.), Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, Warszawa 2011; **Poznański W.J.**, Kwestia uwzględnienia kosztów egzekucji z nieruchomości (art. 770 k.p.c.) w planie podziału (art. 1023 § 1, art. 1035 k.p.c.) – rozważania na tle uchwały SN z 20 października 2010 r., III CZP 71/10, Nowa Currenda 2013, nr 4; **Pyzioł W.**, Wspólny rachunek bankowy, Pr. Bank. 1995, nr 3; **Radwan-Röhrenschef M.**, *Praktyczne problemy postępowania o wydanie zaświadczenia o Europejskim Tytule Egzekucyjnym*, EPS 2007, nr 11; **Rawczyński R.**, Nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przy zmianach podmiotowych w trybie art. 788 § 1 k.p.c., PPE 2010, nr 7; **Rawczyński P.**, Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych (w:) K. Lubiński (red.), *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Rączka P.**, Udzielanie komornikom sądowym danych i informacji zgromadzonych w ewidencji pojazdów, PES 2002, nr 21; Rączka P., *Postępowanie w sprawie powołania komornika sądowego (w:) K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Romańska M.**, **Dumnicka O.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2010; **Romańska M.**, Skarga na przewlekłość postępowania sądowego, PS 2006, nr 1; Romańska M., Ograniczenie odpowiedzialności dłużnika. Wybrane zagadnienia procesowe, PPC 2011, nr 4; **Rosmarin S.**, Wadliwe czynności egzekucyjne, PPC 1935, nr 13–14; **Różalska A.**, Powództwa przeciwegzekucyjne jako środki obrony merytorycznej dłużnika. Powództwo opozycyjne, PES 1997, nr 27; Różalska A., Wybrane zagadnienia procesowe powództw przeciwegzekucyjnych, PES 1998, nr 29, s. 73; Różalska A., *Problematyka środków prawnych w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1996, nr 17; **Rzewuski M.**, glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 58; **Sadomski J.**, *Następstwo prawne w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności (art. 788 k.p.c.)*, Warszawa 2006; **Sadowska J.**, *Tytuły wykonawcze powstające w postępowaniu przed wojewódzką komisją do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych (część I)*, PPE 2015, nr 6; Sadowska J., *Tytuły wykonawcze powstające w postępowaniu przed wojewódzką komisją do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych (część II)*, PPE 2015, nr 7; **Siedlecki W.**, *Przegląd orzecznictwa SN*, PiP 1969, z. 8–9; Siedlecki W., *Przegląd orzecznictwa SN (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1970 r.)*, PiP 1971, z. 2; **Siedlecki W.**, **Resich Z.** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1976; **Sikorski G.**, *Prowadzenie egzekucji z przedmiotu objętego umową o przewłaszczenie na zabezpieczenie*, PES 1996, nr 18, s. 44; Sikorski G., *Zaspokojenie wierzytelności z rachunku bankowego objętego blokadą*, PES 1999, nr 36, s. 61; Sikorski G., *Skutki prawne umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie w stosunkach prawnych stron i osób trzecich*, PS 1997, nr 5; **Ślęgewicz W.**, glosa do postanowienia SN z dnia 18 listopada 1997 r., I CKN 155/97, Rej. 1998, nr 10, poz. 72; Ślęgewicz W., glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, Rej. 2009, nr 4; **Sokołowski K.P.**, *Termin do żądania uchylenia zaświadczenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego w Polsce i w Niemczech a prawo europejskie*, PS 2011, nr 6; **Sorysz M.**, *Małżonek dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2004 r. – wybrane zagadnienia*, MoP 2005, nr 14; Sorysz M., *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji k.p.c. z 2 lipca 2004 r.*, MoP 2005, nr 2; **Spyra T.**, *Egzekucja ze wspólnego rachunku bankowego*, Pr. Bank. 2001, nr 5; **Stelina J.**, *Zawieszenie komornika sądowego w przypadku wniesienia tzw. subsydiarnego aktu oskarżenia (w:) K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, Warszawa 2013; **Studzinska J.**, *Dopuszczalność dokonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym w formie elektronicznej. Uwagi de lege lata i de lege ferenda (w:) A. Marciniak (red.), Elektroniczna sądowa postępowania egzekucyjnego w Polsce*, Sopot 2015; **Sychowicz M.** (w:) *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2006; **Szczurek Z.** (red.), *Egzekucja sądowa w Polsce*, Sopot 2007; **Szczurek Z.** (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Sopot 2005; **Szczurek Z.**, *Gromadzenie w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątkowym dłużnika*, PPE 2005, nr 10–12; **Szczurek Z.**, *Stosowanie zasad naczelnych postępowania cywilnego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2008, nr 1–2; **Szczurek Z.**, *Świadczenie i odpowiedzialność za długi w postępowaniu egzekucyjnym (wybrane zagadnienia)*, PES 1993, nr 3; **Szczurek Z.**, *Zbieranie informacji niezbęd-*

nich dla prowadzenia postępowania egzekucyjnego, Nowa Currenda 2002, nr 12; Szczurek Z., Zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika, PPE 2008, nr 3–5; Szczurek Z., Zmiana stron w postępowaniu egzekucyjnym, PES 1994, nr 9; Szczurek Z., Ustalanie okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych dla prowadzenia egzekucji sądowej w sprawach cywilnych, PPE 2010, nr 6; Szczurek Z. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Sopot 2013; **Szwagierczak M.**, Kilka uwag o wybranych aspektach nadzoru administracyjnego nad korporacją komorników sądowych, PPE 2003, nr 6–8; **Śladkowski M.**, Sądowe ogólne postępowanie egzekucyjne. Zmiany wynikające z ustawy z 16 września 2011 r., Jurysta 2013, nr 7–8; Śladkowski M., Skarga na czynności komornika w praktyce sądowej, MoP 2014, nr 18; **Śniady Sz.**, Charakter prawny i dopuszczalność skargi na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2015, nr 3; **Świeboda Z.**, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2001; Świeboda Z., Pojęcie i rodzaj czynności egzekucyjnych, Pal. 1976, nr 10; Świeboda Z., Sąd jako organ egzekucyjny, Warszawa 1980; Świeboda Z., Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c., Pal. 1977, nr 2; Świeboda Z., Egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa oraz podmiotom gospodarczym (art. 1060–1062 k.p.c.), PS 1994, nr 9; Świeboda Z., Koszty postępowania egzekucyjnego, PS 1993, nr 5; **Świeczkowski J.**, Granice nadzoru judykacyjnego sądu sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c., PPE 2007, nr 4; Świeczkowski J., Kilka uwag na temat wszczęcia sądowej i administracyjnej egzekucji z nieruchomości, PPE 2003, nr 6–8; Świeczkowski J., Prowadzenie sądowej egzekucji z nieruchomości po sądowym rozstrzygnięciu w przedmiocie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej (zagadnienia wybrane), PPE 2004, nr 10–12; Świeczkowski J., Wstrzymanie się komornika z dokonaniem czynności według art. 822 k.p.c., PPE 2006, nr 2–3; Świeczkowski J., Wysłuchanie stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania egzekucyjnego, PES 2001, nr 13; Świeczkowski J., Postępowanie wykonawcze w sprawach cywilnych, PiP 2014, z. 2; Świeczkowski J., Właściwość przemiana komornika w razie egzekucji świadczeń alimentacyjnych (w:) K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek (red.), *Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, Warszawa 2014; Świeczkowski J., Ochrona dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym – czy nie nadmierna?, PS 2014, nr 2; **Taborowski M.**, **Sadowski W.**, Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych (w:) W. Czapliński (red.), *Prawo w XXI wieku. Księga Pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk*, Warszawa 2008; **Telenga T.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2008; **Tomalak W.**, Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego, Warszawa 2014; **Torbus A.**, Środki ochrony prawnej w postępowaniu egzekucyjnym, Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce 1994, nr 3; **Turek J.**, Czynności klauzulowe, Warszawa 2014; **Tyczka M.**, **Wengerek E.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego, Warszawa 1998; **Walasik M.**, Poddanie się egzekucji aktem notarialnym, Warszawa 2008; Walasik M., Czynności referendarza sądowego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, PPC 2011, nr 1; **Waldziński C.P.**, Nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego, Pal. 2014, nr 5–6; Waldziński C.P., glosa do uchwały SN z dnia 7 marca 2008 r., III CZP 155/07, Rej. 2014, nr 5; **Waligórski M.**, Merytoryczna obrona dłużnika przeciwko egzekucji, PPC 1938, nr 1–2; **Weitz K.**, Europejski tytuł egzekucyjny, Warszawa 2009; Weitz K., Dopuszczalność zaskarżenia postanowienia oddalającego wniosek o nadanie zaświadczenia Europejskiego tytułu egzekucyjnego, Pal. 2010, nr 9–10; Weitz K., System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego (w:) K. Markiewicz (red.), *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, Warszawa 2011; Weitz K. (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 3, Środki zaskarżenia, red. J. Gudowski, cz. 2, Warszawa 2013; **Wengerek E.**, Odpowiedzialność wierzyciela w egzekucji, PiP 1963, z. 1; Wengerek E., Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa 1972; Wengerek E., Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika, Warszawa 1967; Wengerek E., Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1978; Wengerek E., Na marginesie artykułu A. Józefowicza pt. „Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji”, NP 1964, nr 4; Wengerek E., Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego (w:) J. Jodłowski (red.), *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Ossolineum 1974; **Wiśniewski P.**, **Sobolewska-Hajbert E.**, **Soliński P.**, Postanowieniem czy zarządzeniem, czyli o przekazywaniu skarg na czynności komornika, Iustitia 2014, nr 3; **Wojciechowska N.**, Protokół stanu faktycznego, Nowa Currenda 2013, nr 8; **Wolak G.**, Wybrane zagadnienia problematyki skargi na czynność komornika, Jurysta 2014, nr 9; **Woźniak Z.**, Charakter prawny odpowiedzialności właściciela obciążonej rzeczy niebędącego dłużnikiem osobistym wierzyciela zabezpieczonej wierzytelności, PS 2005, nr 6; Woźniak Z. (w:) *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2008; **Wręczycka K.**, Dochodzenie roszczeń od spółki jawnej i jej wspólników, PS 2003, nr 6; Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych pod patronatem Ministra Sprawiedliwości, Warszawa, 21 października 2013 r., red. A. Marciniak, Warszawa 2014; **Zamojski Ł.M.**, Miarkowanie opłaty egze-

kucyjnej, PS 2014, nr 11–12; **Zatorski W.**, Stosowanie art. 773 § 1 k.p.c. po dniu 3 maja 2012 r., PPE 2013, nr 4–6; **Zawada K.** Zaskarżanie uchwał wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy (w:) L. Ogiełło, W. Popiołek, M. Szpunar (red.), *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005, s. 595–607; **Zawistowski D.** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, Artykuły 730–1088, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2014; **Zawiślak T.**, Nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 788 § 1 k.p.c. przeciwko nabywcy nieruchomości obciążonej hipoteką, MoP 2013, nr 17; **Zedler F.**, Dochodzenie roszczeń majątkowych od małżonków, Warszawa 1976; **Zedler F.**, Dopuszczalność skargi na czynności komornika, Pal. 1987, nr 12; **Zedler F.**, Rozpoznawanie skargi na czynności komornika, Pal. 1988, nr 3; **Zedler F.**, Treść i forma skargi na czynności komornika oraz termin i osoby uprawnione do jej wniesienia, Pal. 1988, nr 1–2; **Zedler F.**, glosa do uchwały SN z dnia 20 czerwca 2000 r., III CZP 16/00, OSP 2001, z. 9, poz. 133; **Zedler F.**, Jeszcze w sprawie powództwa małżonka o zwolnienie od egzekucji, NP 1975, nr 5; **Zedler F.**, Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., NP 1975, nr 7–8; **Zedler F.**, Poddanie się egzekucji aktem notarialnym, Rej. 1988, nr 7–8; **Zedler F.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, t. 1 i 2, Toruń 1995; **Zedler F.**, Powództwo małżonka dłużnika o zwolnienie spod egzekucji, PiP 1969, z. 12; **Zedler F.**, Powództwo o zwolnienie od egzekucji, Warszawa 1973; **Zedler F.**, Wybrane zagadnienia poddania się egzekucji (w:) A. Marciniak (red.), *Księga pamiątkowa ku czci profesora Witolda Broniewicza*, Łódź 1998; **Zedler F.**, Zaspokojenie w drodze egzekucji zastawnika zastawu rejestrowego w razie ustanowienia zastawu na zbiorze rzeczy lub praw, Pr. Bank. 1999, nr 4; **Zedler F.**, Zbieg egzekucji lub zabezpieczenia sądowego z egzekucją lub zabezpieczeniem administracyjnym, Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce 1994, nr 1; **Zedler F.**, Egzekucja z majątku wspólnego długu jednego z małżonków. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2010 r., III CZP 132/09, PPC 2010, nr 1; **Zemanek S.**, Powództwa przeciwegzekucyjne w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r. (w:) A. Oklejak (red.), *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; **Zembrzusi T.**, Zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, RPr. 2010, nr 3; **Zieliński A.**, Egzekucja świadczeń pieniężnych od rolników, NP 1966, nr 11; **Zieliński A.**, Nakładanie grzywien przez komorników sądowych, Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości 1962, nr 9–10; **Ziętek A.**, Poddanie się egzekucji przez pracownika w akcie notarialnym, PiZS 2013, nr 7; **Zylber W.**, Nadzór sądu nad czynnościami komornika według kodeksu postępowania cywilnego, PPC 1935; **Żelewska B.**, Nadzór nad czynnościami komornika (w:) K. Korzan (red.), *Komornicy jako organy egzekucyjne w nowych warunkach ustrojowych (poszukiwanie optymalnych rozwiązań)*, PES 1994, nr 8 – wydanie specjalne; **Żelewska B.**, Nadzór nad czynnościami komornika, Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce 1994, nr 3.

DZIAŁ I

Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności

Art. 758. [Właściwe organy]

Sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników.

1. Artykuł 758, podobnie jak art. 2 w odniesieniu do drogi sądowej, stanowi o drodze egzekucyjnej, nie definiując jednak pojęcia „sprawy egzekucyjne”. Z zestawienia obu przepisów z art. 1 płynie wnioszek, że „sprawa egzekucyjna” jest tym samym co „sprawa cywilna”, z tym że pierwsze z tych pojęć należy odnieść do postępowania egzekucyjnego, natomiast drugie – do postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że „sprawa egzekucyjna” wynika ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego

i opiekuńczego oraz prawa pracy (sprawa egzekucyjna w znaczeniu materialnym). Sprawą egzekucyjną jest również sprawa, która wprawdzie nie wynika z zakresu wspomnianych stosunków, ale na podstawie ustaw szczególnych zostanie załatwiona według przepisów kodeksu postępowania cywilnego (sprawa egzekucyjna w znaczeniu formalnym). Organami właściwymi do załatwienia sprawy egzekucyjnej są sądy rejonowe (na podstawie przepisów szczególnych także sądy okręgowe – por. m.in. art. 781, 926 § 1, art. 1151¹, 1152) i działający przy tych sądach komornicy. Do organów egzekucyjnych należy zaliczyć także zarządcę, którego ustanawia sąd w egzekucji z innych praw majątkowych (art. 910² § 2), w egzekucji z nieruchomości (art. 931–941), w egzekucji przez zarząd przymusowy (art. 1064¹–1064¹³) oraz w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego (art. 1064¹⁴–1064²³).

O sądzie jako organie egzekucyjnym – por. uwagi do art. 759. Zob. też J. Jankowski, *Dopuszczalność drogi egzekucji sądowej*, PPE 2015, nr 2, s. 5–17.

2. Status komornika sądowego został określony w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 790 z późn. zm.). Według art. 1 tej ustawy komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym (por. także wyrok TK z dnia 20 stycznia 2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004, nr 1, poz. 3, oraz uwagi do art. 759). Komornik jest organem władzy publicznej mającym własne kompetencje. Symbolicznym wyrazem publicznoprawnego statusu komornika jest prawo używania pieczęci urzędowej z godłem państwa. Komornik jest objęty szczególną karnoprawną ochroną (art. 222 i n. k.k.), ale jednocześnie ponosi szczególną odpowiedzialność (art. 231 k.k.). Komornik sądowy nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, mimo że czynności, o których mowa w art. 2 u.k.s.e., dokonuje na własny rachunek, finansując je z uzyskiwanych opłat. Komornik sądowy nie otrzymuje uposażenia z budżetu. Od pozycji prawnej komornika jako organu państwa należy oddzielić kwestie osobistego i majątkowego statusu komornika jako określonej osoby, tzw. piastuna organu. Według art. 37 ust. 1 u.k.s.e. ruchomości stanowiące wyposażenie kancelarii stanowią własność komornika i nie podlegają egzekucji jako przedmioty niezbędne do osobistej pracy (szerzej zob. A. Barańska, *Status prawny komornika sądowego i mienia kancelarii komorniczej*, PPE 2008, nr 1–2, s. 15 i n., oraz W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, s. 128–146 oraz s. 159–166).
3. Na podstawie przepisów szczególnych także sądy okręgowe, rozpoznając sprawy w pierwszej i drugiej instancji, oraz sądy apelacyjne, jako orzekające wyłącznie w drugiej instancji, wykonują niektóre czynności w postępowaniu egzekucyjnym (por. m.in. art. 477⁶ § 3, art. 781, 926 § 1, art. 1151², 1152). Okoliczność ta nie uzasadnia – zważywszy na wąski zakres tych czynności – przypisywania tym sądom funkcji organu

egzekucyjnego. Sąd gospodarczy nie jest sądem egzekucyjnym (uchwała SN z dnia 30 czerwca 1992 r., III CZP 74/92, OSNCP 1992, nr 12, poz. 229); odmiennie P. Oso-
wy i P. Pełczyński, którzy uważają, że sądy gospodarcze są właściwe do rozpatrywania
spraw gospodarczych na każdym etapie postępowania cywilnego (P. Oso-
wy, P. Pełczyński, *Kognicja sądu gospodarczego w sprawach egzekucyjnych*, MoP 2001, nr 7,
s. 399). Sądu wieczystoksięgowego nie można zaliczyć do ustawowo wykreowane-
go kręgu organów egzekucyjnych (W. Sługiewicz, glosa do postanowienia SN z dnia
18 listopada 1997 r., I CKN 155/97, Rej. 1998, nr 10, poz. 72).

4. Załatwienie sprawy egzekucyjnej odbywa się za pomocą środków przymusu prze-
widzianych w przepisach części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego w celu
zrealizowania praw i obowiązków ściśle określonych w tytułach egzekucyjnych. Za-
łatwienie sprawy egzekucyjnej polega więc na przymusowej realizacji praw i obo-
wiązków stron wynikających ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego
i opiekuńczego oraz prawa pracy, a także z innych stosunków, jeżeli ich wykonanie
za pomocą środków przewidzianych w tej części kodeksu postępowania cywilnego
zostało powierzone na podstawie przepisów szczególnych sądom lub komornikom
sądowym. Postępowanie egzekucyjne będące częścią postępowania cywilnego pro-
wadzone jest według określonych zasad. W polskiej doktrynie nie został stworzony
jeden katalog zasad postępowania egzekucyjnego. Odrębności postępowania egze-
kucyjnego w stosunku do postępowania rozpoznawczego oraz przyjęta w kodeksie
postępowania regulacja prawna postępowania egzekucyjnego uzasadniają wyróżnie-
nie dwóch podstawowych jego zasad: dyspozycyjności i formalizmu postępowania.
Natomiast w ograniczonym zakresie występują tu inne naczelnne zasady postępowania
cywilnego, w szczególności: prawdy materialnej, kontradiktoryjności, równo-
uprawnienia stron bądź uczestników postępowania, bezpośredniości, koncentracji
materiału procesowego, ustności i pisemności oraz inicjatywy organów procesowych
i egzekucyjnych odnośnie do toku postępowania (tak A. Marciniak, *Postępowanie
egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 29–45; zob. też Z. Szczurek,
*Stosowanie zasad naczelnnych postępowania cywilnego w sądowym postępowaniu egze-
kucyjnym*, PPE 2008, nr 1–2, s. 35 i n.).
5. Podobnie jak w przypadku drogi sądowej możemy mówić o pierwotnej niedopuszczal-
ności egzekucji sądowej (istniejącej w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego)
oraz następczej niedopuszczalności egzekucji sądowej (powstałej w toku egzekucji).
W pierwszym przypadku organ egzekucyjny odmówi wszczęcia egzekucji, w drugim
zaś umorzy postępowanie egzekucyjne z urzędu (por. uwagi do art. 796 i 824 § 1 pkt 1).
Nie jest dopuszczalna droga sądowa do dochodzenia przez komornika należności z ty-
tułu kosztów egzekucyjnych ustalonych prawomocnym postanowieniem komornika,
wydanym przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu w stosunku do osób trzecich, które
zobowiązały się je pokryć w drodze przejścia długu (uchwała SN z dnia 20 kwietnia
2006 r., III CZP 20/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 25).

6. Do spraw egzekucyjnych nie należą sprawy wymienione w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.). Egzekucja sądowa jednak może służyć przymusowemu wykonaniu obowiązków administracyjnych, a egzekucja administracyjna – przymusowemu wykonaniu obowiązków wynikających ze sprawy cywilnej. Egzekucji sądowej podlegają przykładowo koszty sądowe oraz grzywny orzeczone w postępowaniu przed sądem administracyjnym (art. 228 p.p.s.a.), natomiast egzekucji administracyjnej – wierzytelności cywilnoprawne zajęte w trybie egzekucji administracyjnej. Przypadek **zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej** został uregulowany w art. 773 k.p.c. oraz w art. 62 u.p.e.a.
7. W doktrynie trafnie podkreśla się, że jednym ze sposobów usprawnienia postępowania jest jasne rozgraniczenie funkcji poszczególnych stadiów postępowania cywilnego. Postępowanie wykonawcze (egzekucyjne) nie może być mieszane z postępowaniem rozpoznawczym, prowadzi to bowiem do przewlekłości postępowania. Jakikolwiek wyjątki od tej zasady, z jakimi mamy np. do czynienia w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym, nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający, dlatego też racjonalne względy nakazują przyjąć, że ustalenie, co ma być przedmiotem egzekucji i przeciwko komu powinna być ona prowadzona, powinno następować w postępowaniu rozpoznawczym (F. Zedler, glosa do uchwały SN z dnia 20 czerwca 2000 r., III CZP 16/00, OSP 2001, z. 9, poz. 133).
8. Artykuł 200 k.p.c. nie ma zastosowania w sytuacji, gdy wniosek w postępowaniu egzekucyjnym skierowany został do sądu zamiast do komornika (uchwała SN z dnia 11 stycznia 1996 r., III CZP 185/95, OSNC 1996, nr 4, poz. 54).
9. Komornik nie jest stroną postępowania egzekucyjnego. Artykuł 770 zdanie czwarte k.p.c. nie stanowi podstawy wnoszenia przez komornika zażaleń na inne postanowienia sądu wydane w postępowaniu egzekucyjnym (postanowienie SN z dnia 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168).
10. Stosowanie środków egzekucyjnych jest możliwe także w stosunku do osób nieprzebywających w Polsce, ale posiadających na obszarze naszego państwa prawa majątkowe, przy czym obywatelstwo dłużnika jest bez znaczenia.
11. Zob. też S. Cieślak, *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, PS 2003, nr 11–12, s. 106; R. Kowalkowski, *Postępowanie egzekucyjne a egzekucja*, PES 1995, nr 10, s. 28; K. Lubiński, *Organy egzekucyjne i ich właściwość* (w:) K. Lubiński (red.), *Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, Sopot 2002, s. 32; A. Marciniak, *Zadania komornika sądowego w polskim postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2006, nr 12, s. 21; W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy*.

Art. 759. [Czynności egzekucyjne]

§ 1. Czynności egzekucyjne są wykonywane przez komorników z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów.

§ 1¹.¹ Czynności zastrzeżone dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

- 1) stosowania środków przymusu;
- 2) orzekania o ściągnięciu należności w trybie art. 873;
- 3) stwierdzenia wygaśnięcia skutków przybicia i utraty rękoi;
- 4) spraw o egzekucję świadczeń niepieniężnych z wyjątkiem wydania rzeczy ruchomej;
- 5) spraw o egzekucję przez zarząd przymusowy;
- 6) spraw o egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 2. Sąd może z urzędu wydawać komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwać spostrzeżone uchybienia.

1. Przez **czynność egzekucyjną** należy rozumieć każdą formalną czynność organu egzekucyjnego, określoną co do formy, miejsca i czasu jej dokonania, jeśli zmierza do wywołania skutku prawnego w postępowaniu egzekucyjnym. Zasadą jest, że czynności egzekucyjnych dokonuje **komornik**, natomiast **sąd jako organ egzekucyjny** dokonuje czynności egzekucyjnych tylko w wypadkach wyraźnie przewidzianych w ustawie (np. art. 773, 802, 807, 818, 821, 852 § 2, art. 908, 909, 913–920, 928, 931, 935–941, 960, 969, 972, 1004–1013, 1014, 1049, 1050, 1051, 1066–1071). Do czynności podejmowanych w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie zastosowanie przepisy ogólne o czynnościach procesowych (art. 125–183 w zw. z art. 13 § 2).
2. Zadania z zakresu ochrony prawnej innej niż wymiar sprawiedliwości w sądach wykonują także **referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi** (art. 2 § 2 i art. 147 § 1 p.u.s.p. oraz art. 353¹ § 2 i art. 509¹ § 1 i 2 k.p.c.). Zgodnie z art. 47¹ zdanie drugie k.p.c. referendarz sądowy w zakresie powierzonych mu czynności ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Kompetencje referendarza sądowego w postępowaniu klauzulowym określone zostały w art. 781 § 1¹. We właściwym postępowaniu egzekucyjnym referendarz sądowy może wykonywać czynności przewidziane w postępowaniu o wyjawienie majątku, z wyłączeniem stosowania środków przymusu (art. 920²), ponadto w postępowaniu dotyczącym zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej może wydawać postanowienia, o których mowa w art. 773 § 1 (art. 773 § 1¹). Z art. 759 § 1¹ dodanego **ustawą z 10 lipca 2015 r.** wynika, że referendarz sądowy może wykonywać także czynności egzekucyjne zastrzeżone dla sądu z wyłączeniem

¹ Dodany przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311), która zmienia niniejszą ustawę z dniem 8 września 2016 r.

czynności enumeratywnie wymienionych w tym przepisie. W świetle przytoczonych regulacji czynności egzekucyjnych dokonuje w zasadzie komornik, a sąd tylko w wypadkach wyraźnie przewidzianych w ustawie, z tym że czynności zastrzeżone dla sądu, z wyłączeniem czynności wskazanych w ustawie, może dokonywać referendarz sądowy, który ponadto jest upoważniony do dokonywania czynności wskazanych w przepisach szczególnych.

3. Komornik bada swoją **właściwość** z urzędu i na zarzut. Komornik, do którego należy przeprowadzenie egzekucji przeciwko jednemu ze współdłużników, powołany jest do przeprowadzenia egzekucji przeciwko współdłużnikowi tylko wówczas, gdy prowadzi egzekucję z tego samego tytułu. Prowadzenie egzekucji przeciwko współdłużnikowi nie może naruszać przepisów o właściwości miejscowej organów egzekucyjnych.

Jeżeli we wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel nie powołał się na przysługujące mu uprawnienie do wyboru komornika (art. 8 ust. 5 u.k.s.e.), komornik niewłaściwy miejscowo powinien – zgodnie z art. 200 § 1 w zw. z art. 13 § 2 – stwierdzić swą niewłaściwość i przekazać sprawę właściwemu komornikowi. Taką niewłaściwość komornik może stwierdzić także po podjęciu czynności egzekucyjnych. Przekazanie sprawy następuje na podstawie postanowienia komornika, na które przysługuje skarga na czynności komornika (art. 394 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2). Niewłaściwość może dotyczyć również wskazanego sposobu egzekucji. Z art. 15 § 1 w zw. z art. 13 § 2, który ustanawia zasadę trwałości powiązania sprawy z komornikiem właściwym (*perpetuatio fori*), wynika, że komornik – mimo zmiany podstaw w toku postępowania – nie traci właściwości, którą miał w chwili złożenia wniosku. Komornik niewłaściwy w chwili złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji może stać się właściwy w toku postępowania egzekucyjnego. Na przykład, jeżeli właściwość miejscowa komornika zależy od miejsca zamieszkania dłużnika i wniosek o wszczęcie egzekucji został złożony u komornika, w którego okręgu dłużnik miał, według twierdzeń wierzyciela, mieszkać, lecz w chwili wszczęcia postępowania nie mieszkał tam, a zamieszkał tam dopiero później, to komornik ten staje się właściwy.

Czynności komornika niewłaściwego miejscowo są z tego powodu dotknięte wadą, ale mimo to są skuteczne (pozostają w mocy) do chwili ich uchylenia przez sąd wskutek wniesienia skargi na czynności komornika (art. 767) lub z urzędu w trybie czynności nadzorczych, podjętych na podstawie art. 759 § 2. Zarzut niewłaściwości podniesiony w skardze na czynności komornika może być uwzględniony tylko wtedy, gdy niewłaściwość mogła naruszyć prawa stron tego postępowania. Wobec tego, że przepisy ustawy odrębnie i jednoznacznie określają, kiedy komornik jest właściwy do prowadzenia konkretnej sprawy, nie ma odpowiedniego zastosowania art. 200 § 2, a zatem komornik, któremu sprawa została błędnie przekazana przez innego komornika, może uznać się za niewłaściwego i przekazać sprawę innemu komornikowi. Przez błędne przekazanie komornikowi sprawy nie staje się on właściwy z samego faktu wadliwe-

go przekazania mu tej sprawy, ponieważ komornik sprawuje swoje funkcje w okręgu urzędowym zwanym rewirem. Komornik może działać w granicach swego rewiru, jeżeli jest właściwy miejscowo w danej sprawie egzekucyjnej.

4. Mimo braku reguł określających **sposoby rozliczenia opłat między komornikami** należy przyjąć, że jeżeli postępowanie egzekucyjne przeprowadzone przez komornika niewłaściwego spowodowało koszty egzekucyjne, komornik w postanowieniu o przekazaniu sprawy powinien je wskazać. Rozliczenie wydatków uregulowane zostało w art. 8 ust. 11 i 12 u.k.s.e. Zgodnie z tymi przepisami w razie podejmowania przez komornika wybranego przez wierzyciela czynności poza swoim rewirem komorniczym wydatki obejmujące diety przysługujące osobom zatrudnionym w kancelarii komornika i uczestniczącym w tych czynnościach, koszty przejazdów i noclegów komornika i tych osób oraz koszty transportu specjalistycznego obciążają wierzyciela, chyba że wyrazi on zgodę na obciążenie go innymi wydatkami określonymi w art. 39 ust. 2 u.k.s.e. Wydatki te obciążają wierzyciela niezależnie od przysługującego mu zwolnienia od kosztów sądowych. Nie wlicza się ich do kosztów egzekucji obciążających dłużnika (art. 8 ust. 11 u.k.s.e.). Przekazując sprawę innemu komornikowi, komornik wybrany przez wierzyciela w terminie 7 dni od uprawomocnienia się postanowienia o przekazaniu zwraca niewykorzystaną zaliczkę lub część pobraną na poczet wydatków, o których mowa w ust. 11 (art. 8 ust. 12 u.k.s.e.).

Komornik właściwy po zakończeniu postępowania egzekucyjnego ustali koszty postępowania, wydając na podstawie art. 770 stosowne postanowienie. Postanowieniem tym powinien objąć koszty wskazane przez komornika niewłaściwego, chyba że uzna, iż koszty te nie były celowe.

5. Uregulowanie przyjęte w art. 759 § 2 pozostaje w związku z instytucją nadzoru nad komornikiem. **Nadzór nad komornikami** można podzielić na: **judykacyjny, administracyjny i samorządowy**.

Podstawowe znaczenie ma **nadzór judykacyjny**, wykonywany przez sąd w postępowaniu wywołanym skargą na czynności komornika (art. 767), a także w ramach zarządzeń wydawanych z urzędu na podstawie art. 759 § 2 w celu należytego wykonania egzekucji oraz usunięcia spostrzeżonych uchybień, a ponadto w związku z wykonywaniem przez sąd czynności egzekucyjnych dla niego zastrzeżonych (np. art. 1051 § 3, art. 1057 § 1). W pierwszej sytuacji sąd, niezależnie od sposobu załatwienia skargi na czynność komornika (zwrot, odrzucenie, oddalenie, uwzględnienie), w razie stwierdzenia uchybień w prowadzonym przez komornika postępowaniu egzekucyjnym powinien wszcząć z urzędu postępowanie nadzorcze przez wydanie stosownego postanowienia, w którym zostaną zawarte odpowiednie zarządzenia. W sytuacji gdy po zapoznaniu się z treścią skargi sąd stwierdzi, że na daną czynność skarga nie przysługuje, ciąży na nim obowiązek działania w trybie

art. 759 § 2 lub art. 121 u.u.s.p. Ze względu na przysługującą sądowi z mocy art. 759 § 2 kompetencję do wydawania komornikowi z urzędu zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji i usuwania spostrzeżonych uchybień oraz ze względu na cele skargi należałoby opowiedzieć się za bezpośrednim orzekaniem w stosunku do zaskarżonej czynności.

Źródłem informacji uzasadniających wszczęcie judykacyjnego postępowania nadzorczego, o którym mowa w art. 759 § 2, są także zażalenia składane w trybie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego przez uczestników postępowania egzekucyjnego do prezesa sądu, przy którym działa komornik, a także uchybienia ujawnione w toku kontroli przeprowadzanej w ramach **nadzoru administracyjnego** na podstawie art. 3 u.k.s.e. W obu przypadkach prezes sądu, udzielając skarżącemu odpowiedzi na zażalenie bądź wydając zarządzenia pokontrolne, powinien powiadomić sąd rejonowy (odpowiedni wydział), przy którym działa komornik, o potrzebie wszczęcia przez sąd z urzędu czynności nadzorczych (art. 3 ust. 2 pkt 4 u.k.s.e.). Jeśli sąd podzieli zastrzeżenia prezesa, powinien wydać postanowienie o wszczęciu postępowania nadzorczego i – w zależności od stwierdzonych uchybień – umieścić w nim zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji przez komornika albo zarządzić usunięcie tych uchybień. Usunięciu podlegają uchybienia wynikające z wadliwego stosowania przepisów procesowych. Porównanie nadzoru judykacyjnego z nadzorem prezesa sądu rejonowego prowadzi do wniosku, że są to różne co do charakteru, przedmiotu i celu rodzaje nadzoru nad komornikiem. Takie rozumienie nadzoru judykacyjnego upodabnia go do nadzoru służbowego (administracyjnego) nad komornikiem, sprawowanego przez prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik, ograniczając rolę sądu do kontroli formalnej poprawności działań komornika, przez którą rozumieć należy przede wszystkim sprawność i rzetelność postępowania wykluczającą nieuzasadnioną przewlekłość w podejmowaniu czynności (art. 3 ust. 2 u.k.s.e.). Nadzór administracyjny prezesa sądu nie może dotyczyć działań komornika podlegających nadzorowi judykacyjnemu sądowi i odwrotnie – nadzór judykacyjny nie może spełniać funkcji nadzoru administracyjnego (zob. A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2006, nr 11, s. 20–22; W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy...*, s. 148 i n.).

Nadzór samorządowy został uregulowany w art. 64–67 u.k.s.e. Nadzór administracyjny, zwłaszcza sprawowany przez organy samorządu komorniczego, może okazać się iluzoryczny, skoro przepisy o nadzorze nie wymuszają na osobach wykonujących czynności nadzorcze działań prowadzących do wszczęcia postępowań dyscyplinarnych oraz postępowania sądowego, o którym mowa w art. 759 § 2. Przykładem uregulowania, które nie zapewnia efektywnego nadzoru, jest art. 65 ust. 4 u.k.s.e., według którego komornik-wizytator w razie stwierdzenia uchybień może wystąpić do sądu rejonowego o wydanie zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Jak się wydaje, z uprawnień takich, przy braku normy nakazującej, komornik-wizytator nie będzie korzystał.

6. **Upewnienia nadzorcze** przyznane sądowi na podstawie art. 759 § 2 mają **charakter represyjny i prewencyjny** (E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do drugiej części kodeksu postępowania cywilnego. Egzekucje z nieruchomości i ze statków morskich* (Art. 921–1022), t. 1, Warszawa 1994, s. 97). **Sąd działa represyjnie** przez „usuwanie spostrzeżonych uchybień”, natomiast prewencyjny charakter nadzoru tkwi w uprawnieniu do wydawania komornikowi „zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji”. Skoro pierwsza forma nadzoru polega na „usuwaniu uchybień”, to jej zakresem nie są objęte czynności egzekucyjne, których komornik zaniechał. Należy zatem przyjąć, że sąd wydaje polecenie dokonania zaniechanej czynności w ramach nadzoru prewencyjnego, nie zaś represyjnego. Pod pojęciem „dostrzeżone uchybienia” kryją się czynności egzekucyjne komornika dokonane z naruszeniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym. Nie każda jednak czynność egzekucyjna uchybiająca przepisom tego postępowania wymaga „usunięcia”. Zabiegowi temu podlegają tylko czynności egzekucyjne dokonane z naruszeniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, jeśli ich pozostawienie mogłoby stanowić przeszkodę w należytnym wykonaniu egzekucji.

W literaturze jako przykład uchybień podlegających usunięciu na podstawie art. 759 § 2 podaje się: skierowanie egzekucji do osób niepodlegających jurysdykcji sądów polskich lub do przedmiotów wyłączonych z egzekucji, wadliwość czynności wykonanych przez komorników, a niezaskarżonych we właściwym czasie, prowadzenie egzekucji w warunkach braku u wierzyciela lub dłużnika zdolności sądowej, procesowej oraz przedstawiciela ustawowego, prowadzenie egzekucji w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika, prowadzenie egzekucji nienależącej do organów sądowych, prowadzenie egzekucji wbrew treści tytułu wykonawczego, prowadzenie egzekucji, choć jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, niezawieszenie egzekucji w celu zniesienia współwłasności prowadzonej jednocześnie z egzekucją z nieruchomości (Z. Świeboda, *Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, Pal. 1977, nr 2, s. 36).

Cel przyświecający **nadzorowi prewencyjnemu**, a więc zapewnienie należytego wykonania egzekucji, może być spełniony wtedy, gdy działalność nadzorcza sądu nie zostanie sprowadzona do podejmowania przez sąd czynności nadzorczych – jak sugeruje się w niektórych opracowaniach – tylko „w sytuacjach, w których ich brak powodowałby lub mógłby spowodować nienależyty **przebieg** [podkr. H.P.] egzekucji” (J. Świeczkowski, *Granice nadzoru judykacyjnego sądu sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PPE 2008, nr 4, s. 26). Należyty przebieg egzekucji niekoniecznie zapewnia należyte jej wykonanie. „Należyte wykonanie egzekucji” nastąpi, jeśli będzie ona prowadzona zgodnie z prawem, a więc w sposób nienaruszający praw podmiotowych i uprawnień procesowych stron, uczestników postępowania oraz osób trzecich, przy jednoczesnym egzekwowaniu ich obowiązków zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie egzekucyjne. Realizując nadzór w formie prewencyjnej, sąd przez

odpowiednie zarządzenia nierzadko zapobiega powstaniu niepożądanych skutków o charakterze procesowym i materialnoprawnym.

Tak nadzór prewencyjny rozumie także Sąd Najwyższy, który w postanowieniu z dnia 12 marca 1975 r., III CRN 456/74, OSP 1976, z. 10, poz. 182, podkreślił, że celem tego nadzoru jest należyte zagwarantowanie praw nie tylko wierzyciela, ale wszystkich uczestników postępowania egzekucyjnego. W uchwale składu 7 sędziów z dnia 12 stycznia 1988 r., III CZP 59/87, OSNCP 1988, nr 9, poz. 110, Sąd Najwyższy zaznaczył, że w ramach tego nadzoru sąd upoważniony jest do szerokiej ingerencji w postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika i nadzór powinien dotyczyć także merytorycznej strony postępowania egzekucyjnego w celu zapewnienia należytej ochrony praw wszystkich uczestników tego postępowania.

7. Przedstawione w uwadze 5 stanowisko co do rozumienia pojęcia nadzoru „zmierzającego do zapewnienia należytego wykonania egzekucji” nie oznacza, że zakres nadzoru jest nieograniczony. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 października 2005 r., V CK 642/04, LEX nr 187098, stwierdził, że w ramach nadzoru z art. 759 § 2 k.p.c. sąd nie może zmienić tej części planu podziału, która uprawomocniła się z powodu jej niezaskarżenia, natomiast w postanowieniu z dnia 7 czerwca 2006 r., III CZP 29/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 45, uznał, że w razie skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej według wpisu w księdze wieczystej majątek odrębny (osobisty) małżonka dłużnika sąd nie może – działając na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. – uchylić dokonanego zajęcia ze względu na to, że zgodnie z treścią tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko małżonkowi dłużnika jego odpowiedzialność jest ograniczona do majątku wspólnego.

Ograniczenia nadzoru sprawowanego w ramach art. 759 § 2 k.p.c. mogą mieć **charakter czasowy lub przedmiotowy**. W doktrynie zgodnie przyjmuje się, że sąd może podejmować z urzędu działania nadzorcze wyłącznie w toku egzekucji. Brak możliwości realizowania nadzoru judykacyjnego sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c. po zakończeniu postępowania egzekucyjnego wynika z trafnego spostrzeżenia, że głównym **ograniczeniem czasowym** podejmowania czynności nadzorczych są ramy czasowe postępowania egzekucyjnego. Jak każde postępowanie cywilne postępowanie egzekucyjne jest pewnym „procesem” przebiegającym w czasie. Czynność procesowa bądź egzekucyjna nie może więc istnieć poza ramami czasowymi postępowania cywilnego [S. Cieślak (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 758–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2011, s. 44].

Z zakresem **ograniczeń przedmiotowych** wiąże się konieczność objaśnienia – używanych w doktrynie i praktyce, a nie zdefiniowanych przez ustawę – pojęć „**czynności egzekucyjne**” oraz „**czynności postępowania egzekucyjnego**”. W nauce prawa przyjmuje się, że zakresem pojęcia „czynności egzekucyjne” objęte są tylko czynności wykonywa-

ne przez organy egzekucyjne (art. 759 § 1), natomiast za „czynności postępowania egzekucyjnego” uważa się czynności podejmowane przez strony i uczestników postępowania (E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 116). Przyjąć należy, że wydawane przez komornika w toku właściwego postępowania egzekucyjnego różnego rodzaju postanowienia (w tym postanowienie ustalające wysokość opłaty egzekucyjnej) są czynnościami egzekucyjnymi. Pogląd zawężający pojęcie „czynność egzekucyjna” tylko do takiej czynności, która „zmierza bezpośrednio do przymusowego zaspokojenia wierzyciela” (M. Rzewuski, glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 58), prowadzi do bezzasadnego wniosku, iż wszelkie postanowienia komornika, mimo że wydawane są w toku właściwego postępowania egzekucyjnego, jako że nie zmierzają do wspomnianego celu, nie są czynnościami egzekucyjnymi, *ergo* – nie podlegają nadzorowi w trybie art. 759 § 2. Przeciwno takiemu zapatrywaniu przemawia chociażby przyjmowany powszechnie podział czynności egzekucyjnych komornika na czynności ściśle wykonawcze oraz czynności orzekania. Tych ostatnich komornik dokonuje właśnie w formie postanowienia w toku właściwego postępowania egzekucyjnego.

W przypadku nadzoru nad **czynnościami orzekania** istotnego znaczenia nabiera podział tych czynności na wykonalne z chwilą ich wydania (np. postanowienia o zawieszeniu egzekucji, o wstrzymaniu wykonania czynności egzekucyjnej) oraz na wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się wydanego postanowienia (np. postanowienia o odmowie wszczęcia egzekucji, o ukaraniu grzywną, o kosztach egzekucyjnych). W ramach nadzoru represyjnego (usuwanie spostrzeżonych uchybień) postanowienia należące do pierwszej grupy mogą być przez sąd zmieniane lub uchylane. Natomiast w przypadku postanowień przynależnych do grupy drugiej należy przyjąć, że możliwość taka uzależniona jest od charakteru danego postanowienia. Jeśli jest to prawomocne postanowienie kończące postępowanie egzekucyjne lub odmawiające wszczęcia postępowania egzekucyjnego, to nie ma możliwości ich uchylenia. Przemawia za tym – jak trafnie zauważył F. Zedler – okoliczność, że uprawomocnienie się takich postanowień ma ten skutek, iż egzekucja nie została wszczęta (prawomocne postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji) bądź przestaje się toczyć (prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania). W odniesieniu do takich prawomocnych postanowień nadzór sądowy na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. nie jest możliwy, byłby bowiem sprawowany poza ramami czasowymi postępowania egzekucyjnego. W okresie poprzedzającym uprawomocnienie się takich postanowień nie ma przeszkód do ich uchylenia przez sąd w ramach sprawowanego nadzoru (Z. Zedler, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, NP 1975, nr 7–8, s. 992–995).

W literaturze – w okresie poprzedzającym wejście w życie z dniem 5 lutego 2005 r. ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804), na podstawie której dodany został art. 767³, mający dla wykładni art. 759 § 2 istotne znaczenie – prezentowany

był pogląd, że prawomocne postanowienia komornika nie podlegają wzruszeniu na podstawie art. 759 § 2 [F. Zedler, *Nadzór...*, s. 994–995; Z. Świeboda, *Czynności...*, s. 33–34; T. Dutka, *Nadzór judykacyjny a nadzór służbowy nad czynnościami komornika* (w:) K. Korzan (red.), *Studia z procesu cywilnego*, Katowice 1986, s. 121; S. Dalka, J. Świeczkowski, *O prewencyjnym nadzorze judykacyjnym sądu nad komornikiem*, PPE 2004, nr 3–4, s. 7; A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne...*, Warszawa 2005, s. 71–72; A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny...*, s. 18; O. Marcewicz (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, red. A. Jakubecki, Kraków 2005, s. 1119].

Po dodaniu art. 767³ obrona tego poglądu zarówno w aktualnym brzmieniu tego przepisu, jak również ustalonym przez ustawę z 10 lipca 2015 r., która wejdzie w życie w dniu 8 września 2016 r., nie wydaje się możliwa. Zagadnienie dopuszczalności ingerencji przez sąd – w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 – w prawomocne czynności komornika odżyło w piśmiennictwie po wydaniu przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 58, stwierdzającej, że sąd może na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. z urzędu zmienić prawomocne postanowienie komornika, którym wadliwie ustalono wysokość opłaty egzekucyjnej. Sąd Najwyższy trafnie posłużył się argumentem wynikającym z powiązania zachodzącego między art. 759 § 2 i art. 767³. Zgodnie z tym ostatnim przepisem w razie stwierdzenia, że skarga na czynności komornika została złożona po terminie lub jej braki formalne nie zostały uzupełnione w wyznaczonym terminie, sąd zobligowany jest do zbadania, czy zachodzi podstawa do podjęcia czynności w trybie art. 759 § 2. Należy przyjąć, że pozytywna ocena w tym zakresie uniemożliwia odrzucenie skargi, uzasadnia natomiast wydanie na podstawie art. 759 § 2 postanowienia zawierającego zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji bądź usunięcia dostrzeżonych uchybień, co w przypadku wadliwego postanowienia o ustaleniu wysokości opłaty egzekucyjnej oznacza uchylenie takiego postanowienia. To nowe rozwiązanie, mimo że może budzić zastrzeżenia z punktu widzenia „czystości procesowej”, zapewnia skuteczną kontrolę sądową w sprawach, w których komornik popełnia uchybienia (szerzej H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2011, s. 764). Oznacza to, że ustawodawca przywiązał większą wagę do legalności czynności komornika niż do zasady *vigilantibus iura scripta sunt*. Uchwała Sądu Najwyższego spotkała się zarówno z aprobatą przedstawicieli doktryny [P. Grzegorzczuk, *Granice nadzoru judykacyjnego sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, Pal. 2007, nr 9–10, s. 288; H. Pietrzkowski (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, red. T. Ereciński, t. 4, Warszawa 2009, s. 22], jak i krytyką (głosy krytyczne: G. Julke, PPE 2008, nr 1–2, s. 105 i n.; W. Sługiewicz, Rej. 2009, nr 4, s. 130 i n.; M. Rzewuski, MoP 2010, nr 6, s. 345 i n., oraz J. Świeczkowski, *Granice...*, s. 24. W podjętej krytyce wyrażono zaskakujące zapatrywanie, że wydanie przez komornika postanowienia o kosztach postępowania egzekucyjnego „nie może być uznane za czynność egzekucyjną”

(J. Świeczkowski, *Granice...*, s. 24), oraz przypisano Sądowi Najwyższemu niewyrażony w uchwale pogląd, jakoby regulacja przyjęta w art. 767³ zezwalała na sprawowanie nadzoru judykacyjnego po prawomocnym zakończeniu postępowania egzekucyjnego (W. Sługiewicz, glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, Rej. 2009, nr 4, s. 130 i n.).

Mając na względzie wskazane ograniczenia czasowe i przedmiotowe, należy przyjąć, że tylko prawomocne postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne lub odmawiające wszczęcia egzekucji nie są objęte nadzorem przewidzianym w art. 759 § 2, natomiast inne prawomocne postanowienia komornika mogą być w ramach tego nadzoru uchylane. Do tych ostatnich moim zdaniem należy prawomocne postanowienie komornika ustalające wysokość opłaty egzekucyjnej [H. Pietrkowski, *Nadzór judykacyjny sprawowany na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. nad prawomocnymi czynnościami egzekucyjnymi komornika* (w:) P. Grzegorzcyk, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka–Kodyfikacja–Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2012, s. 772–773].

Kwestia możliwości uchylenia przez sąd na podstawie art. 759 § 2 czynności egzekucyjnych komornika mających **charakter ściśle wykonawczy** również nie może podlegać jednolitej ocenie. Podobnie jak w przypadku czynności orzekania zależy to od charakteru czynności wykonawczych. Nadzorem nie są objęte czynności egzekucyjne, których ze względu na ich istotę i charakter nie da się uchylić (np. otwarcie mieszkania – art. 814 k.p.c., dokonanie przeszukania odzieży dłużnika) lub które **wywarły skutki materialnoprawne** (np. sprzedaż zajętych ruchomości w trybie art. 864 § 2 lub art. 865 k.p.c.). Innymi słowy, czynności komornika o charakterze wykonawczym mogą być przedmiotem nadzoru sądowego, o którym mowa w art. 759 § 2, tylko wtedy, gdy wywołują skutek prawny nadający się do uchylenia. W tej grupie czynności są takie, które komornik może wykonać tylko za zgodą innego podmiotu (np. sprzedaż egzekucyjna nastąpi, gdy znajdzie się nabywca, z którym zawarta zostanie umowa sprzedaży wywołująca skutek materialnoprawny), inne natomiast mogą być wykonane bez takiej zgody. Czynności egzekucyjne z pierwszej grupy – jeśli, mimo ich podjęcia, nie doprowadziły do powstania skutku materialnoprawnego (np. nie nastąpiło zbycie ruchomości oddanych do komisji z naruszeniem przez komornika przepisów procesowych) – mogą być uchylone przez sąd. Natomiast jeśli nastąpił skutek materialnoprawny, wadliwa czynność egzekucyjna komornika nie podlega uchyleniu w trybie nadzoru przewidzianego w art. 759 § 2 k.p.c. Ujmując tę kwestię w pewnym uproszczeniu, należy stwierdzić, że we wskazanym trybie **nie podlegają wzruszeniu czynności wykonawcze o skutkach materialnoprawnych w przeciwieństwie do tego rodzaju czynności, które wywołują jedynie skutki procesowe** (F. Zedler, *Nadzór...*, s. 995 i n.).

Z podanych przykładów wynika, że kwestia, w jakim czasie i które z czynności egzekucyjnych komornika mogą być objęte działaniem nadzorczym sądu, może wywoływać

wątpliwości. Dokonanie w tym zakresie prawidłowej oceny wymaga właściwego zakwalifikowania danej czynności egzekucyjnej do jednej ze wskazanych grup i podgrup z jednoczesnym wyjaśnieniem jej charakteru. Zabieg ten pozwala na zastosowanie przez sąd odpowiedniej czynności nadzorczej.

8. Wskazany cel nadzoru judykacyjnego wykonywanego na podstawie art. 759 § 2 nie może być realizowany w drodze zarządzeń zastępujących wnioski stron, których zgłoszenie jest niezbędne do dokonania określonej czynności egzekucyjnej (np. sąd nie może wydać komornikowi polecenia wyznaczenia drugiej licytacji). Zarządzenia sądowe, o których mowa w art. 759 § 2, nie tylko nie mogą zastępować wniosków stron, lecz także nie mogą, co jest oczywiste, pozostawać w sprzeczności z wnioskami stron w tych wszystkich wypadkach, gdy decyzja co do podjęcia określonej czynności egzekucyjnej należy z mocy ustawy wyłącznie do strony. Oznacza to, że **przedmiotem zarządzeń mogą być tylko takie czynności, które komornik może wykonać z urzędu, bądź czynności, których mimo zgłoszenia przez stronę komornik nie podjął**. Wskazane ograniczenia są usprawiedliwione obowiązującą w postępowaniu egzekucyjnym **zasadą dyspozycyjności**. Zarządzając na podstawie art. 759 § 2 wykonanie przez komornika określonej czynności egzekucyjnej, sąd powinien dokonać oceny nie tylko z punktu widzenia jej dopuszczalności, lecz także jej celowości, tylko bowiem czynności celowe mogą zapewnić należyte wykonanie egzekucji.

W zależności od rodzaju popełnionego uchybienia sąd albo wyda zarządzenia polecające komornikowi, aby postąpił w określony sposób (podjął wskazaną czynność bądź odstąpił od zaplanowanej czynności), albo wyda postanowienie zawierające rozstrzygnięcie niezbędne na danym etapie postępowania egzekucyjnego (np. zawiesi lub umorzy postępowanie).

W art. 759 § 2, podobnie jak w art. 218 i 219, ustawodawca użył sformułowań, które mogłyby sugerować, że decyzje sądu, o których mowa w tych przepisach, podejmowane są w postaci zarządzeń. Nie jest to interpretacja właściwa, skoro zarządzenie nie jest znane jako postać czynności decyzyjnych sądu. Zarządzenie stanowi postać czynności decyzyjnych przewodniczącego jako organu procesowego. Uznać więc należy, że pogląd, według którego ilekroć w ustawie mowa jest o zarządzeniu czegoś przez sąd, tylekroć należy przez to rozumieć wydanie postanowienia, mocą którego sąd coś zarządza [tak W. Broniewicz, *W kwestii zarządzeń sądu w postępowaniu cywilnym*, NP 1972, s. 1128; podobnie H. Pietrzkowski, *Metodyka...*, Warszawa 2011, s. 415; W. Broniewicz, *Glosa krytyczna do wyroku SN z 12 grudnia 2000 r., V CKN 175/00*, OSP 2001, z. 7–8, poz. 116; odmiennie W. Siedlecki, *Przegląd orzecznictwa SN (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1970 r.)*, PiP 1971, z. 2, s. 347, oraz Z. Świeboda, *Czynności...*, s. 41].

Zasadą jest, że **polecenia sądu** w celu dokonania określonej czynności egzekucyjnej, wydane na podstawie art. 759 § 2, **nie podlegają zaskarżeniu**. Zaskarżalna skarga na

czynności komornika będzie dopiero taka czynność, której komornik dokonał na zarządzenie sądu zawarte w postanowieniu wydanym na podstawie art. 759 § 2. Od tej zasady mogą być wyjątki, np. postanowienie uchylające czynność egzekucyjną komornika, jeśli wywarło bezpośredni skutek na bieg egzekucji, może być zaskarżone na podstawie art. 828 w zw. z art. 767⁴ § 1. Zażalenie będzie zatem przysługiwało w wypadku, gdy sąd uchyli zajęcie tylko w stosunku do oznaczonego przedmiotu lub prawa. W tym wypadku następuje umorzenie egzekucji w stosunku do przedmiotu, który był zajęty. Przy uchyleniu innych czynności – zważywszy na brak wyraźnego przepisu – zażalenie nie będzie przysługiwać. W uchwale z dnia 4 października 1990 r., III CZP 51/90, OSP 1991, z. 5, poz. 111, Sąd Najwyższy stwierdził, że stronie postępowania egzekucyjnego przysługuje zażalenie na zarządzenie sądu, wydane na podstawie art. 759 § 2, uchylające zajęcie wynagrodzenia za pracę, dokonane bez właściwego tytułu.

Nie ma przeszkód, aby sąd na skutek zmiany okoliczności sprawy nie mógł wydać innego polecenia komornikowi albo też uchylić te czynności, których poprzednio polecił dokonać.

9. Postanowienie w trybie art. 759 § 2 sąd wydaje jako organ egzekucyjny, a zatem w składzie jednoosobowym (art. 47 § 3 w zw. z art. 13 § 2 oraz art. 766 i 788).
10. Por. też H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)* (w:) K. Korzan (red.), *Komornicy jako organy egzekucyjne w nowych warunkach ustrojowych (poszukiwanie optymalnych rozwiązań)*, PES 1994, nr 8 – wydanie specjalne; B. Żelewska, *Nadzór nad czynnościami komornika* (w:) K. Korzan (red.), *Komornicy jako organy egzekucyjne w nowych warunkach ustrojowych (poszukiwanie optymalnych rozwiązań)*, PES 1994, nr 8 – wydanie specjalne; A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2010; J. Jankowski, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000; S. Dalka, *Nadzór judykacyjny sądu nad czynnościami komornika w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PES 2000, nr 4, s. 5; G. Julke, *Nadzór administracyjny sądu rejonowego nad działalnością komornika sądowego*, PPE 2006, nr 11, s. 51, W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy...*; M. Kostwiński, *Kilka uwag o statusie prawnym komornika sądowego*, PPE 2015, nr 3, s. 54.

Art. 759¹. [Prawo wyboru komornika]

Przepisy niniejszego Kodeksu dotyczące właściwości miejscowej komorników nie uchybiają prawu wyboru komornika określonemu w odrębnych przepisach.

1. **Właściwość miejscowa komornika** jest określona w przepisach szczególnych właściwych dla danego sposobu egzekucji za pomocą kryterium, jakim jest miejsce **położenia rzeczy** (art. 844 § 1, art. 895, 921 § 1, art. 1015, 1041 § 1, art. 1046 § 1), albo **ogólnej właściwości dłużnika** (art. 880, 889 § 1, art. 895 § 1 zdanie pierwsze). W przepisach

kodeksu przewidziana została także **właściwość przemienna komornika**, której istota polega na tym, że wierzyciel może skorzystać z przewidzianej w przepisach możliwości skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie. Z przepisów tych wynika, że w egzekucji świadczeń alimentacyjnych wierzyciel może skierować wniosek według ogólnej właściwości dłużnika lub do komornika sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wierzyciela (art. 1081 § 1), natomiast w egzekucji z ruchomości, która co do zasady należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości, wierzyciel może wybrać innego komornika (art. 844 § 1). Z kolei w przypadku egzekucji z nieruchomości, jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, wierzyciel może dokonać wyboru komornika (art. 921 § 1 i § 2 zdanie pierwsze). Wskazany „wybór komornika” wynika – co należy podkreślić – z właściwości przemiennej komornika, będącej rodzajem właściwości miejscowej komornika. Przyjęta regulacja oznacza, że przepisy kodeksu określające właściwość miejscową komornika (w tym także właściwość przemienną) nie stanowią przeszkody do skorzystania przez wierzyciela z przewidzianego w odrębnych przepisach **prawa wyboru komornika**. Przepisem takim jest art. 8 ust. 1–14 u.k.s.e. i w tym tylko znaczeniu uregulowanie przyjęte w art. 759¹ k.p.c. pozostaje w związku z prawem wyboru komornika przewidzianym w art. 8 ust. 1–14 u.k.s.e. Zgodnie z tym przepisem wierzyciel ma prawo – z wyłączeniem spraw o egzekucję z nieruchomości oraz spraw, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio – wyboru komornika w granicach terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazanie na związek obu przepisów nie oznacza, że przyznane wierzycielowi w art. 8 ust. 5 u.k.s.e. prawo wyboru komornika należałoby traktować w kategoriach właściwości przemiennej komornika [tak trafnie A. Marciniak (w:) *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Komentarz do art. 730–1088*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2015, s. 150]. Innymi słowy, **właściwość przemienna komornika oraz prawo wyboru komornika to dwie odrębne instytucje**. Prawo wyboru komornika, o którym mowa w art. 8 u.k.s.e., oznacza bowiem prawo wyboru między komornikiem właściwym według przepisów kodeksu (właściwość ogólna lub przemienna) a innym komornikiem, natomiast wierzyciel, korzystając z właściwości przemiennej komornika, ma możliwość skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie. W sprawie o **egzekucję wydania nieruchomości** (art. 1046 k.p.c.) możliwość wyboru komornika jest wyłączona (tak trafnie Z. Świeboda, *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2001, s. 55; por. także uchwała SN z dnia 18 kwietnia 2000 r., III CZP 5/00, OSP 2000, z. 11, poz. 165).

2. Kwestia **związania komornika wyborem dokonany przez wierzyciela** oraz zagadnienie, czy przysługuje prawo wyboru komornika w egzekucji z nieruchomości, nie była jednolicie przedstawiona w doktrynie. W świetle aktualnego brzmienia art. 8 ust. 1 i 5 u.k.s.e. oraz art. 921 k.p.c. kwestia ta nie powinna już budzić wątpliwości. Do wyboru organu egzekucyjnego w egzekucji z nieruchomości stosuje się wyłącznie

art. 921 § 2. Wprawdzie wierzyciel może dokonać wyboru, jednak wyłącznie w obrębie właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik (por. A. Barańska, *Egzekucja sądowa z nieruchomości po nowelizacji z 2 lipca 2004 r.*, PPE 2004, nr 10–12, s. 5). Nie jest to zatem wybór w rozumieniu art. 8 ust. 5 u.k.s.e. Komornik wybrany przez wierzyciela, związany jego oświadczeniem o wyborze, nie może odmówić przyjęcia wniosku o wszczęcie egzekucji, dokonania zabezpieczenia lub podjęcia innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań, jeżeli były prowadzone na obszarze właściwości sądu apelacyjnego obejmującego jego rewir [zob. H. Mądrzak, *Prawo wyboru przez wierzyciela komornika na tle art. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* (w:) K. Lubiński (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach i egzekucji*, Sopot 2000, s. 112 i n.]. Dokonaniem wyborem związany jest następca komornika [I. Kunicki, *Prawo wierzyciela do wyboru komornika sądowego* (w:) A. Marciniak (red.), *Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych*, Sopot 2014, s. 146]. Komornik, który przyjął wniosek o wszczęcie egzekucji, do której prowadzenia nie jest właściwy według przepisów niniejszego kodeksu, nie może odmówić przyjęcia innych wniosków o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli następni wierzyciele wnoszą o przeprowadzenie egzekucji według tych samych sposobów, co wcześniejsi wierzyciele (art. 775¹).

3. W przypadku **zbiegu egzekucji sądowych do tych samych rzeczy**, wierzytelności lub praw dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, a gdy żaden komornik nie jest właściwy według tych przepisów lub właściwych jest kilku komorników, komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, o czym zawiadamia wierzyciela (art. 773¹ § 2). Komornik, który stwierdzi swą niewłaściwość, w postanowieniu o przekazaniu sprawy zgodnie z właściwością wskazuje komornika rewiru, do którego sprawa zostaje przekazana. Jeżeli w rewirze, do którego sprawa zostaje przekazana, działa więcej niż jeden komornik, doręczając odpis postanowienia stwierdzającego niewłaściwość, komornik jednocześnie wzywa wierzyciela, aby w terminie 7 dni od doręczenia wezwania wskazał komornika, któremu sprawa ma zostać przekazana. Jeżeli wierzyciel w powyższym terminie nie dokona wyboru lub wskaże komornika, który nie jest właściwy, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru. Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi nie przysługuje skarga (art. 773¹ § 4).
4. W art. 9 u.k.s.e. została przewidziana możliwość **wyłączenia komornika**. Komornik jest zobowiązany w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o jego wyłączenie przekazać wniosek do sądu rejonowego, przy którym działa, wraz z pisemnymi wyjaśnieniami. Sąd rozpoznaje taki wniosek w terminie 7 dni, liczonym od otrzymania wniosku, na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym. Orzekając o wyłączeniu komornika, sąd wyznacza innego komornika do prowadzenia sprawy. Na postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika zażalenie nie przysługuje. Przepisy dotyczące

wyłączenia komornika stosuje się odpowiednio do zastępcy komornika oraz do asesorów i aplikantów komorniczych, jeżeli osoby te prowadzą postępowanie lub dokonują określonych czynności w sprawie. W zakresie nieuregulowanym w art. 9 u.k.s.e. do komornika stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego o wyłączeniu sędziego.

Art. 759².² [Doręczenia elektroniczne]

Komornik dokonuje doręczeń administracyjnym organom egzekucyjnym oraz organom podatkowym wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1619, z późn. zm.).

Dodany przez ustawę z 10 lipca 2015 art. 759² stwarza szersze możliwości korzystania z drogi elektronicznej i doręczeń elektronicznych w postępowaniu egzekucyjnym. Aktualnie złożenie pisma drogą elektroniczną jest możliwe wyłącznie w zakresie wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Przepisy części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego dotyczące pośrednictwa systemu teleinformatycznego i doręczeń elektronicznych znajdują odpowiednie zastosowanie również w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.). Nowe brzmienie art. 760 k.p.c., ustalone także przez ustawę z 10 lipca 2015 r., wskazuje, że przepisy szczególnie mogą przewidywać, iż pisma (wnioski i oświadczenia) będą mogły być składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (przepisy dotyczące m.in. licytacji elektronicznej oraz zajęcia rachunku bankowego). Komentowany przepis będzie stanowił także podstawę dokonania wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym). Forma doręczenia przewidziana w tym przepisie ma charakter wyłączny. Podmioty będące adresatami komorniczego doręczenia elektronicznego również tylko w formie elektronicznej obowiązane są do prowadzenia korespondencji z komornikiem, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 63a § 2 lub art. 67 § 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 760. [Wnioski i oświadczenia]

§ 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się bądź na piśmie, bądź ustnie do protokołu.

§ 2. W wypadku gdy według przepisów kodeksu niniejszego zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, bądź przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony, bądź przez oświadczenie strony na piśmie.

² Dodany przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

Art. 760.³ § 1. *Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się na piśmie albo ustnie do protokołu. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.*

§ 2. *W przypadku gdy według przepisów niniejszego kodeksu zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.*

1. W postępowaniu egzekucyjnym – odmiennie niż w rozpoznawczym (art. 125) – oświadczenia i wnioski stron oraz uczestników postępowania mogą być składane nie tylko na **piśmie**, ale także **ustnie** do protokołu. Zgłaszając ustnie do protokołu wniosek o wszczęcie egzekucji, wierzyciel obowiązany jest – w świetle art. 797 znowelizowanego przez ustawę z 10 lipca 2015 r. – wskazać świadczenie podlegające wyegzekwowaniu, bez konieczności – jak wymagał ten przepis przed nowelizacją – określenia sposobu egzekucji. Protokół powinien odpowiadać warunkom określonym w art. 809 oraz zostać podpisany przez wierzyciela i osobę sporządzającą go. W razie wybrania formy pisemnej wniosek o wszczęcie egzekucji powinien spełniać warunki wymagane dla pism procesowych (art. 126). W razie stwierdzenia, że warunki te nie zostały zachowane, będzie miał zastosowanie art. 130 w zw. z art. 13 § 2, a zatem organ egzekucyjny wezwie wierzyciela do uzupełnienia wniosku w terminie tygodniowym pod rygorem jego zwrotu. Zarządzenie organu egzekucyjnego o zwrocie wniosku doręcza się tylko wierzycielowi (art. 130 § 4 w zw. z art. 13 § 2). Do wniosku o wszczęcie egzekucji, niezależnie od tego, czy złożony został na piśmie czy ustnie do protokołu, należy dołączyć oryginalny tytuł wykonawczy. Niedołączenie tytułu stanowi brak formalny wniosku.
2. Komentowany artykuł w nowym brzmieniu ustalonym przez ustawę z 10 lipca 2015 r. stwarza możliwość korzystania z drogi elektronicznej w postępowaniu egzekucyjnym. Aktualnie złożenie pisma drogą elektroniczną jest możliwe w zakresie wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zaopatrzonego w elektroniczną klauzulę wykonalności (art. 797 § 2 i 3). Jeżeli przepisy szczególne zawierają zastrzeżenie, że pisma (wnioski i oświadczenia) są składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (np. przepisy dotyczące licytacji elektronicznej i zajęcia rachunku bankowego), to wnioski i oświadczenia składa się też w tej formie. W razie dokonania wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego forma ta obowiązuje przy składaniu wniosków i oświadczeń.
3. Według przepisów kodeksu postępowania cywilnego **potrzeba wysłuchania** zachodzi w sytuacjach wskazanych w art. 751 § 3, art. 760 § 2, art. 762 § 2, art. 789¹, 795⁴ § 4,

³ W brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

art. 807, 827, 839 § 1, art. 860, 915 § 1, art. 935 § 3, art. 937 § 2, art. 987, 989, 1028 § 2, art. 1046 § 10, art. 1050 § 1, art. 1051 § 1, art. 1054 § 2 i art. 1061 § 1. Przewidziane w komentowanym przepisie trzy sposoby wysłuchania (spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo oświadczenie strony złożone na piśmie, albo oświadczenie złożone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego) dotyczą wyłącznie stron postępowania egzekucyjnego (wierzyciela i dłużnika). Wysłuchanie uczestników postępowania i innych osób odbywa się w sposób określony w art. 761.

4. Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego złożony telefonicznie nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego (wyrok SN z dnia 3 kwietnia 1967 r., II CR 373/66, OSNCP 1967, nr 10, poz. 186).
5. Zob. J. Studzińska, *Dopuszczalność dokonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym w formie elektronicznej. Uwagi de lege lata i de lege ferenda* (w:) A. Marciniak (red.), *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, Sopot 2015, s. 135–165).

Art. 760¹. [Udzielenie informacji na żądanie wierzyciela]

Na żądanie wierzyciela, którego roszczenie stwierdzone jest tytułem wykonawczym lub tytułem egzekucyjnym, organ egzekucyjny, który prowadzi egzekucję lub który jest właściwy do jej prowadzenia według przepisów kodeksu, udzieli mu informacji, czy przeciwko dłużnikowi prowadzone jest przez ten organ egzekucyjny postępowanie egzekucyjne, a jeżeli tak, powiadomi go o stosowanych sposobach egzekucji oraz o wysokości egzekwowanych roszczeń, a także o aktualnym stanie sprawy.

1. Obowiązek wynikający z komentowanego przepisu, którego celem jest **wzmocnienie obrony praw wierzycieli**, ciąży zarówno na komorniku, jak i na sędzie jako organie egzekucyjnym. Przepis ten – w stosunku do art. 763, który obliuguje tylko komornika do udzielenia wyjaśnień o stanie sprawy wyłącznie stronom toczącego się postępowania egzekucyjnego – rozszerza obowiązek udzielania wierzycielowi, którego roszczenie zostało stwierdzone tytułem wykonawczym lub tytułem egzekucyjnym, informacji, czy przeciwko dłużnikowi prowadzone jest postępowanie, a jeżeli tak, to za pomocą jakich sposobów egzekwowane jest roszczenie, jaka jest jego wysokość oraz stan sprawy. Należy przyjąć, że jest to przepis szczególny w stosunku do art. 20 u.k.s.e., zobowiązującego komornika do zachowania w tajemnicy okoliczności sprawy, ale tylko w zakresie informacji, o jakich jest w nim mowa. Udzielając informacji „o aktualnym stanie sprawy”, komornik (także sąd jako organ egzekucyjny) powinien ograniczyć się do podania, jaka jest wysokość egzekwowanych roszczeń, jaki jest stan prowadzonej egzekucji, jakie sposoby egzekucji zostały zastosowane, jaki skutek przyniosły czynności podjęte w celu wyegzekwowania świadczenia.

2. Wobec tego, że wniosek o udzielenie informacji służy tylko rozpoznaniu możliwości skutecznego prowadzenia potencjalnej egzekucji, może zostać złożony przed wszczęciem postępowania o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Do wniosku wystarczy dołączyć odpis tytułu egzekucyjnego lub wykonawczego. Dołączenie oryginału tytułu wykonawczego wymagane jest przy złożeniu wniosku o wszczęcie egzekucji (art. 797).

Art. 761. [Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu]

§ 1. Organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień oraz zasięgać od organów administracji publicznej, organów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, organów podatkowych, organów rentowych, banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, przedsiębiorstw maklerskich, organów spółdzielni mieszkaniowych, zarządów wspólnot mieszkaniowych oraz innych podmiotów zarządzających mieszkaniami i lokalami użytkowymi, jak również innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji.

§ 2. Od wykonania takiego żądania można uchylić się w takim zakresie, w jakim według przepisów części pierwszej Kodeksu można odmówić przedstawienia dokumentu lub złożenia zeznań w charakterze świadka albo odpowiedzi na zadane pytanie.

§ 3. Dłużnik, który został zawiadomiony o wszczęciu egzekucji, obowiązany jest do powiadomienia w terminie 7 dni organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc. O obowiązku tym oraz o skutkach jego zaniedbania poucza się dłużnika przy zawiadomieniu go o wszczęciu egzekucji.

1. Osiągnięcie celu egzekucji zależy w dużym stopniu od aktywności organu egzekucyjnego w zakresie zbierania informacji o dłużniku i jego majątku. Wymaga to współdziałania organu egzekucyjnego nie tylko z wierzycielem, ale także z innymi podmiotami. Artykuł 761 § 1 nawiązuje do mającego zastosowanie również w postępowaniu egzekucyjnym art. 3, zgodnie z którym strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. O ile jednak art. 3, będący przejawem obowiązującej w postępowaniu cywilnym zasady prawdy materialnej, dotyczy ciężarów procesowych, a zatem powinności, której nie można wymusić, i adresowany jest do stron i uczestników postępowania, o tyle art. 761 § 1 k.p.c. dotyczy obowiązków, a więc powinności, którą można wymusić, i dotyczy „uczestników postępowania” oraz innych podmiotów nieuczestniczących w postępowaniu. Pojęcie uczestnika postępowania egzekucyjnego nie zostało zdefiniowane. W doktrynie uczestników postępowania egzekucyjnego dzieli się na strony i innych uczestników postępowania (J. Jankowski, *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Łódź 1992, s. 32 i n.). Stronami w znaczeniu materialnym są wierzyciel i dłużnik wymienieni w tytule wykonawczym. Mogą nimi być także inne osoby, np. nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego – art. 789² § 1 k.p.c.,

a także osoba, na rzecz której prokurator (inny organ) zgłosił wniosek o wszczęcie egzekucji. Stroną w znaczeniu formalnym jest prokurator, inny podmiot działający na zasadach właściwych dla prokuratora, a także organizacja społeczna, na których wniosek została wszczęta egzekucja. **Uczestnikami postępowania** egzekucyjnego są zatem strony, a także podmioty, które, nie będąc stronami, mają w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym pewne uprawnienia i obowiązki (por. F. Zedler, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, t. 2, Toruń 1995, s. 15–16).

Do uczestników postępowania egzekucyjnego niemających statusu strony należy zaliczyć: 1) podmioty wskazane w art. 922; 2) dłużnika zajętej wierzytelności – art. 884, 886, 892, 902; 3) nabywcę ruchomości – art. 870–874 i 876; 4) dozorcę ruchomości – art. 855–858, 878; 5) nabywcę nieruchomości – art. 968, 969, 991, 994, 999; 6) zarządcę nieruchomości – art. 931–941; 7) licytanta biorącego udział w licytacji; 8) małżonka dłużnika, przeciwko któremu nie została nadana klauzula wykonalności; 9) osobę władającą ruchomością zajętą przez komornika na podstawie art. 845 § 2. Wymienione osoby wskazane zostały przykładowo jako uczestnicy postępowania, do których organ egzekucyjny może kierować żądanie do złożenia wyjaśnień.

2. Od uczestników postępowania (por. uwaga 1) organ egzekucyjny może żądać **wyjaśnień**, a zatem wszelkich danych niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Złożenie wyjaśnień może nastąpić na piśmie lub ustnie do protokołu (art. 760 § 1); zastosowanie jednej z tych form będzie uzależnione od decyzji organu egzekucyjnego. Żądając złożenia wyjaśnień, organ egzekucyjny powinien określić termin (art. 164 w zw. z art. 13 § 2), zastrzec rygor wymierzenia grzywny w razie nieuzasadnionej odmowy udzielenia wyjaśnień (art. 762), a także zawrzeć w wezwaniu pouczenie o prawie uchylenia się od obowiązku złożenia wyjaśnień (art. 261 § 1 w zw. z art. 13 § 2). Por. szerzej Z. Szczurek, *Zbieranie informacji niezbędnych dla prowadzenia postępowania egzekucyjnego*, Nowa Currenda 2002, nr 12, s. 64.
3. Organ egzekucyjny nie może żądać wyjaśnień, które miałyby służyć wyjawieniu majątku dłużnika. Ten cel jest realizowany w postępowaniu o wyjawienie majątku (art. 913–920⁴). Wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień nie jest czynnością konkurencyjną do wniosku o wyjawienie majątku, może zatem zarówno poprzedzać, jak i następować po zakończeniu postępowania o wyjawienie majątku bez względu na jego wynik.
4. Prawo organu egzekucyjnego do żądania złożenia wyjaśnień i udzielenia informacji przewidziane jest także w przepisach szczególnych (np. art. 801, 882, 886, 896 § 2 k.p.c. oraz art. 2 ust. 5 u.k.s.e.).
5. Organ egzekucyjny, oprócz żądania wyjaśnień od uczestników postępowania, uprawniony jest także do żądania informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1. Z uprawnienia tego powinien skorzystać po wykazaniu przez wierzyciela, że nie zdołał

(wierzyciel) pozyskać informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Krąg podmiotów, do których organ egzekucyjny może zwrócić się o udzielenie informacji, został wymieniony w art. 761 § 1 w sposób przykładowy i jest węższy od kręgu podmiotów wymienionych w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. Konfrontując treść komentowanego przepisu z art. 2 ust. 5 u.k.s.e., należy dojść do wniosku, że zakres informacji pozyskiwanych na podstawie art. 761 § 1 nie jest taki sam. O zakresie informacji pozyskiwanych od organów wskazanych w art. 761 decyduje ich „niezbędność do prowadzenia egzekucji”, natomiast organy wymienione w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. są obowiązane na pisemne żądanie komornika udzielić mu informacji niezbędnych nie tylko do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, lecz także postępowania zabezpieczającego oraz wykonania innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań, w szczególności odnośnie do stanu majątkowego dłużnika, oraz umożliwiających identyfikację składników jego majątku. W razie odmowy udzielenia informacji odpowiednie zastosowanie ma art. 762.

Zgodnie z art. 2 ust. 6–9 u.k.s.e. komornik ponosi odpowiedzialność za szkody wynikające z ujawnienia tajemnicy bankowej lub skarbowej i wykorzystania jej niezgodnie z przeznaczeniem. W sprawach o egzekucję i o zabezpieczenie świadczeń alimentacyjnych lub rent mających charakter alimentów oraz w sprawach o egzekucję i o zabezpieczenie świadczeń wszczętych na wniosek Skarbu Państwa, w tym na polecenie sądu lub prokuratora, niezwiązanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, informacje udzielane są w terminie 7 dni od dnia otrzymania żądania na podstawie danych posiadanych przez komornika i są udzielane nieodpłatnie. W przypadku informacji odpłatnych opłatę za udzielenie informacji komornik uiszcza po jej udzieleniu, na wezwanie podmiotu udzielającego informacji.

6. Podmioty wymienione w art. 761 § 1 oraz w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. nie mogą, z powołaniem się na ochronę danych osobowych, odmówić udzielenia informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, skoro jedną z przesłanek legalności przetwarzania danych osobowych jest zezwolenie wynikające z przepisu prawa (art. 23 ust. 1 pkt 2 u.o.d.o.). W omawianym przypadku przepisem takim jest właśnie art. 761 § 1. Odmowa może być zaskarżona do Generalnego Inspektora Danych Osobowych (art. 12 pkt 2 u.o.d.o.). Należy ponadto pamiętać, że ochroną objęte są tylko dane osobowe dotyczące osób fizycznych (por. J. Jankowski, *Obowiązek udzielania komornikowi informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji w świetle ustawy o ochronie danych osobowych*, PES 2001, nr 11, s. 14). Obowiązek udzielania komornikowi informacji, o których mowa w art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e., wskazany został w:
 - 1) art. 15 ust. 2 pkt 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1314 z późn. zm.);
 - 2) art. 299 w § 3 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.);

- 3) art. 105 w ust. 1 pkt 2 lit. 1 pr. bank.;
 - 4) art. 54 w ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 197 z późn. zm.);
 - 5) art. 19 w ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1206 z późn. zm.);
 - 6) art. 281 w ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (tekst jedn.: Dz. U. 2014 r. poz. 157 z późn. zm.).
7. Zarówno żądanie udzielenia wyjaśnień, jak i podania informacji obwarowane jest sankcją ukarania grzywną do 500 zł (por. uwagi do art. 762).
8. Niedopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa spółdzielni mieszkaniowej przeciwko komornikowi sądowemu o zasądzenie opłaty za udzielenie mu na podstawie art. 2 pkt 5 u.k.s.e. informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego (uchwała SN z dnia 21 października 2015 r., III CZP 66/15, Biul. SN 2015, nr 10, poz. 8).
9. Przewidziane w art. 761 § 2 prawo uchylenia się od złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji pozostaje w związku z art. 261 § 1 i art. 248 § 1, które mają zastosowanie na podstawie art. 13 § 2, natomiast wynikający z art. 761 § 3 obowiązek dłużnika powiadomienia organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu trwającej dłużej niż jeden miesiąc należy łączyć z uregulowaniem przewidzianym w art. 136 § 2 w zw. z art. 13 § 2. Ten ostatni przepis będzie miał zastosowanie tylko w razie pouczenia dłużnika – przy zawiadomieniu go o wszczęciu egzekucji – o skutkach wynikających z tego przepisu.
10. Por. też J. Jankowski, *Kryteria decydujące o pojęciu stron postępowania egzekucyjnego na tle struktury tego postępowania*, Acta Universitatis Lodzensis 1989; J. Kolański, *Informacje o dłużniku. Źródła i sposoby ich pozyskiwania*, PPE 2006, nr 9–10, s. 5; Z. Szczurek, *Gromadzenie w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątkowym dłużnika*, PPE 2005, nr 10–12, s. 7; M. Dziewulska, *O konieczności prawidłowego stosowania w postępowaniu egzekucyjnym instytucji złożenia wyjaśnień celem pozyskania informacji o majątku dłużnika (w:) Wszelkie prawo stanowione jest dla ludzi. Księga Jubileuszowa Sędziego Doktora Zbigniewa Szczurka*, red. nauk. J. Świeczkowski, Gdynia 2014, s. 130 i n.

Art. 762. [Grzywna]

§ 1. Za nieuzasadnioną odmowę udzielenia organowi egzekucyjnemu wyjaśnień lub informacji przewidzianych w art. 761 albo za udzielanie informacji lub wyjaśnień świadomie fałszywych osoba odpowiedzialna może być na wniosek wierzyciela lub z urzędu ukarana przez organ egzekucyjny grzywną do dwóch tysięcy złotych.

Grzywną taką może być również ukarany dłużnik, który zaniedba obowiązku powiadomienia o zmianie miejsca swojego pobytu.

§ 2. Jeżeli żądanie udzielenia wyjaśnień lub informacji skierowane było do osoby prawnej lub innej organizacji, ukaraniu grzywną podlega jej pracownik odpowiedzialny za udzielenie wyjaśnień lub informacji, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, ukaraniu podlega jej kierownik. Przed wydaniem postanowienia organ egzekucyjny wysłucha kierownika.

§ 3. Wypis postanowienia o ukaraniu grzywną organ egzekucyjny doręcza osobie ukaranej, stronom oraz prokuratorowi.

§ 4. (uchylony).

§ 5. Ukazanie przez organ egzekucyjny grzywną nie zwalnia osób ukaranych od odpowiedzialności karnej za niedopełnienie lub przekroczenie obowiązków służbowych.

1. W postępowaniu egzekucyjnym grzywna stosowana jest zarówno przez sąd (art. 916, 938 § 2, art. 1050 § 3, art. 1051 § 1), jak i komornika (art. 764, 886, 892, 902). Grzywnę na podstawie art. 762 stosuje „organ egzekucyjny”, a zatem zarówno sąd, jak i komornik. W aktualnym stanie prawnym, kiedy uprawnienia komornika i sądu w zakresie ukarania grzywną zostały zrównane, nie wydaje się, aby w razie odmowy złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji sądowi jako organowi egzekucyjnemu mogły mieć odpowiednie zastosowanie art. 276 k.p.c. oraz art. 233 k.k.
2. Należy podzielić prezentowany w doktrynie pogląd, że skoro art. 762 nie zawiera upoważnienia do wielokrotnego stosowania kary grzywny, to powtórne lub wielokrotne jej wymierzenie jest niedopuszczalne. Za stanowiskiem tym przemawia argument, że środki przymusu mogą być stosowane tylko na podstawie i w granicach ustawowo przewidzianych (A. Marciniak, *Pojęcie i system środków przymusu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PES 2002, nr 21, s. 5).
3. Tylko w przypadku ukarania grzywną pracownika albo kierownika osoby prawnej lub innej organizacji organ egzekucyjny obowiązany jest – przed wydaniem postanowienia o ukaraniu grzywną – wysłuchać kierownika. Gdy grzywna stosowana jest wobec innych osób, organ egzekucyjny nie jest obciążony takim obowiązkiem. Grzywna nie jest stosowana wobec żołnierza w czynnej służbie wojskowej (por. art. 762¹). Nie może być stosowana wobec osób, które chroni immunitet parlamentarny, sędziowski i prokuratorski. Doręczenie prokuratorowi postanowienia o ukaraniu grzywną ma na celu umożliwienie mu wstąpienia do sprawy (art. 7), a także ewentualne wszczęcie postępowania karnego w razie stwierdzenia, że wskutek złożenia fałszywych wyjaśnień (informacji) popełnione zostało przestępstwo. Postanowienie o wymierzeniu grzywny zaskarżalne jest skargą na czynności komornika (art. 767), którą sąd rozstrzyga po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa strony i osobę ukaraną, a ponadto powiadamia o niej prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie (art. 768).

4. Postępowanie egzekucyjne dotyczące egzekucji grzywny nałożonej przez organ egzekucyjny jest postępowaniem odrębnym w stosunku do właściwego postępowania egzekucyjnego, w którym grzywna została zastosowana. Ewentualne zawieszenie właściwego postępowania egzekucyjnego czy też inne przeszkody uniemożliwiające jego prowadzenie nie mogą wpływać na bieg postępowania dotyczącego egzekucji grzywny. Prawomocne postanowienie komornika o ukaraniu grzywną podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania takiego orzeczenia w klauzulę wykonalności (art. 768¹).
5. Zob. też P. Rączka, *Udzielanie komornikom sądowym danych i informacji zgromadzonych w ewidencji pojazdów*, PES 2002, nr 21, s. 40.

Art. 762¹. [Odpowiedzialność dyscyplinarna żołnierza]

W razie uchybienia przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej obowiązkom, o których mowa w art. 762 § 1 i § 2, komornik, zamiast ukarać żołnierza grzywną, występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz ten pełni służbę, z wnioskiem o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

1. Wobec tego, że grzywna stosowana wobec żołnierza czynnej służby wojskowej z reguły nie mogła być, z braku majątku, wyegzekwowana, do kodeksu został wprowadzony art. 762¹, którego treść pokrywa się z art. 276¹. Przyjęte w obu przepisach uregulowanie ma na celu urealnienie odpowiedzialności żołnierza czynnej służby wojskowej za uchybienie obowiązkom przewidzianym w tych przepisach.
2. Odpowiedzialność dyscyplinarna żołnierzy jest uregulowana w art. 20 i n. ustawy z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (tekst jedn.: Dz. U. Nr 190, poz. 1474 z późn. zm.).

Art. 763. [Zawiadamianie strony]

Komornik zawiadamia stronę o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie była zawiadomiona i przy której nie była obecna, i na jej żądanie udziela wyjaśnień o stanie sprawy.

1. Obowiązek komornika przewidziany w art. 763 dotyczy wierzyciela i dłużnika, odnosi się także do prokuratora (art. 7) i podmiotów, które biorą udział w postępowaniu egzekucyjnym na takich zasadach jak prokurator. W przypadku wszczęcia egzekucji z urzędu ma zastosowanie także do sądu oraz organu uprawnionego do żądania wszczęcia egzekucji. Odstępując od poglądu wyrażonego w poprzednim wydaniu niniejszego *Komentarza*, podzielam stanowisko, że obowiązek dokonania zawiadomienia obciąża komornika tylko w razie łącznego spełnienia dwóch warunków: strona nie

była powiadomiona o czynności i nie była przy niej obecna. Przemawia za tym ścisły związek regulacji przyjętej w art. 763 ze sposobem określenia chwili, od której – zgodnie z art. 767 § 4 – liczony jest termin do wniesienia skargi na czynności komornika [por. S. Cieślak (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 758–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2013, s. 143]. W zakresie doręczeń mają odpowiednie zastosowanie art. 131–147 w zw. z art. 13 § 2 oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1222).

2. O obowiązku udzielania informacji oraz powiadamiania innego wierzyciela „o aktualnym stanie sprawy” – por. uwagi do art. 760¹.
3. W niektórych przepisach dotyczących postępowania egzekucyjnego zawarty jest obowiązek powiadamiania innych osób biorących udział w tym postępowaniu o planowanych czynnościach (np. art. 867 § 3 i art. 945 § 1). Skoro art. 763 dotyczy stron, to zbędne jest zawiadomienie w trybie tego przepisu innych, poza stronami, uczestników postępowania egzekucyjnego o ukończeniu opisu i oszacowania, jeżeli – zgodnie z art. 945 § 1 – powiadomieni zostali o tej czynności. Na temat pojęcia „uczestnicy postępowania egzekucyjnego” – por. uwagi do art. 761.
4. Wyjaśnienia komornika o stanie sprawy mogą być udzielone na piśmie lub ustnie. Stosując tę drugą formę, komornik powinien sporządzić protokół z tej czynności (art. 809) w celu udokumentowania, że żądanie strony zostało zaspokojone. Por. też S. Dalka, J. Świeczkowski, *Wyjaśnienia udzielane przez komornika w trybie art. 763 k.p.c.*, PPE 2006, nr 9–10, s. 25.

Art. 764. [Upomnienie, wydalenie, grzywna]

Komornik może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydać osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom. W przypadku niezastosowania się do wezwania do wydalenia z miejsca czynności komornik może ukarać taką osobę grzywną w wysokości do tysiąca złotych.

1. Kary porządkowe przewidziane w art. 764 (upomnienie, wydalenie z miejsca czynności po uprzednim bezskutecznym upomnieniu, ukaranie grzywną w wysokości do 1000 zł w razie niezastosowania się do wezwania do wydalenia z miejsca czynności) komornik stosuje do każdej osoby, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom. Może to dotyczyć zarówno stron, jak i innych uczestników postępowania egzekucyjnego oraz osób trzecich. Kara porządkowa grzywny nie może być stosowana wobec sędziego, prokuratora, adwokata, radcy prawnego, radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa biorących udział w sprawie, a także osób, do udziału których

w sprawie stosuje się przepisy o prokuratorze. Komornik może jedynie zawiadomić odpowiedniego prezesa sądu, szefa prokuratury, prezesa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, radę adwokacką lub izbę radców prawnych. Jeżeli zachowania określonego w komentowanym artykule dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, komornik – zamiast wymierzenia kary grzywny – powinien zwrócić się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach dotyczących żołnierzy; komornik podobnie powinien postąpić wobec osoby odbywającej zasadniczą służbę w obronie cywilnej (analogia do art. 49 u.u.s.p.). W razie ukarania grzywną zastosowanie ma art. 762 § 2–5.

2. Środki przewidziane w art. 764 komornik stosuje według kolejności ustanowionej w tym przepisie.
3. Komornik nie ma uprawnienia do stosowania środków przymusu osobistego. Jeżeli zastosowane środki wynikające z art. 762 okazały się nieskuteczne, komornik powinien postąpić zgodnie z art. 765.
4. Na czynność wydalenia oraz postanowienie komornika o ukaraniu grzywną przysługuje skarga w trybie art. 767. Natomiast na upomnienie skarga nie przysługuje, nie jest to bowiem czynność, lecz tylko ostrzeżenie o możliwości podjęcia czynności w postaci zastosowania sankcji przewidzianych w omawianym przepisie. Postępowanie w przedmiocie skargi na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną uregulowane zostało w art. 768.
5. W razie wydalenia dłużnika komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków (art. 812 § 2). W przypadku wydalenia innych uczestników postępowania art. 812 nie ma zastosowania. Nie wydaje się, aby komornik musiał powiadamiać stronę o czynności podjętej w czasie nieobecności strony spowodowanej wydaleniem, art. 763 bowiem nie ma zastosowania w sytuacji, gdy strona pozbawiła się obecności z własnej winy.
6. Por. też A. Marciniak, *Pojęcie i system środków przymusu...*, s. 5.

Art. 765. [Pomoc policji lub innych organów]

§ 1. W razie oporu komornik może wezwać pomocy organów Policji. Jeżeli opór stawia osoba wojskowa, należy wezwać pomocy właściwego organu wojskowego, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego.

§ 2. Sposób udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, przypadki, w których należy udzielić komornikowi pomocy, sposób postępowania, tryb występowania o udzielenie pomocy, sposób jej realizacji, a także sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów, określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Policję lub Straż Graniczną;
- 2) Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe;
- 3) Prezes Rady Ministrów w przypadku udzielania pomocy przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu.

§ 3. W rozporządzeniu, o którym mowa w § 2, należy uwzględnić gwarancję bezpieczeństwa komornika i uczestników postępowania, poszanowania godności osób biorących udział w czynnościach egzekucyjnych, odpowiednie terminy wyznaczania czynności i występowania o udzielenie pomocy, objęcie dokumentacją przebiegu czynności i udziału w nich funkcjonariuszy udzielających pomocy oraz wskazanie organów, na których rachunek przekazywane są należności zaliczane do kosztów egzekucji.

1. Sposób udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, przypadki, w których należy udzielić komornikowi pomocy, sposób postępowania, tryb występowania o udzielenie pomocy, sposób jej realizacji, a także sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów określone zostały w rozporządzeniach: Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 marca 2004 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz. U. Nr 49, poz. 469 z późn. zm.); Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz. U. Nr 10, poz. 106 z późn. zm.); Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz. U. Nr 76, poz. 495).
2. Przy podejmowaniu czynności egzekucyjnych komornik może natrafić na opór nie tylko dłużnika, ale także innych osób. Opór może przybrać formę zarówno zachowania czynnego, jak i biernego. Celem uregulowania przyjętego w art. 765 jest przełamanie takiego oporu, a także zapewnienie bezpieczeństwa komornikowi i osobom uczestniczącym w czynnościach egzekucyjnych.
3. Na wniosek wierzyciela, umocowanego w trybie art. 1049 do wykonania czynności na koszt dłużnika, sąd może na podstawie art. 1051 § 3 polecić komornikowi usunięcie oporu dłużnika przeszkadzającego tej czynności (uchwała SN z dnia 5 listopada 1986 r., III CZP 79/86, OSNCP 1987, nr 12, poz. 191). Z powołanej uchwały płynie

wniosek, że art. 765 ma zastosowanie tylko w sytuacji, gdy opór stawiany jest czynnościom podejmowanym przez komornika, nie zaś czynnościom wierzyciela zmierzającym do wykonania czynności za dłużnika na jego koszt na podstawie art. 1049.

Art. 766. [Posiedzenia sądu]

Sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób. W sprawach tych sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień.

1. Przepis dotyczy spraw należących do właściwości sądu jako organu egzekucyjnego. Rozpoznanie spraw na rozprawach należy do rzadkości, z reguły bowiem sprawy egzekucyjne załatwiane są na posiedzeniu niejawnym, a niekiedy na posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą. Wyznaczenie rozprawy następuje, gdy przepis szczególny tak stanowi (art. 768, 794), albo jeżeli – zgodnie z komentowanym przepisem – sąd uzna, że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy. Wysłuchanie stron lub innych osób odbywa się na posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą (por. uwagi do art. 760, 987).
2. W sprawach egzekucyjnych sąd wydaje orzeczenie w formie postanowienia. Do postanowień sądu mają odpowiednie zastosowanie art. 354–362 w zw. z art. 13 § 2. Przewodniczący wydaje zarządzenia.
3. Sąd wydaje postanowienie w składzie jednego sędziego (art. 47 § 3 w zw. z art. 13 § 2). Z przepisu szczególnego, jakim jest art. 782, wynika, że klauzula wykonalności nadawana jest przez sąd w składzie jednego sędziego bez względu na rodzaj posiedzenia, na którym sąd nadaje klauzulę. Zaskarżalność postanowień uregulowana została w art. 767⁴.

Art. 767. [Skarga na czynności komornika]

§ 1. Na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Do rozpoznania skargi na czynności komornika właściwy jest sąd, przy którym działa komornik. Jeżeli do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad.

§ 1^{1,4} Skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług.

§ 2. Skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone.

⁴ Dodany przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

§ 3. Skarga na czynność komornika powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem.

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona, w innych wypadkach – od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynności komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia dowiedzenia się przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym czynność powinna być dokonana. Odpis skargi sąd przesyła komornikowi, który w terminie trzech dni na piśmie sporządza uzasadnienie dokonania zaskarżonej czynności lub przyczyn jej zaniechania oraz przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu, do którego skargę wniesiono, chyba że skargę w całości uwzględni, o czym zawiadamia sąd i skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy.

§ 4.⁵ Skargę wnosi się w terminie tygodniowym od dnia dokonania czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona; w innych przypadkach – od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia powzięcia wiadomości przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika dokonania czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana.

§ 5.⁶ Skargę wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania i przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględni. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy.

Spis treści

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	56
Charakter prawny skargi na czynności komornika	58
Niedopuszczalność skargi na bezczynność	60
Legitymacja czynna	60
Forma wniesienia skargi	61
Właściwość sądu	61
Termin	63

⁵ W brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

⁶ Dodany przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

1. W postępowaniu egzekucyjnym system środków zaskarżenia tworzą środki zaskarżenia decyzji sądu oraz decyzji i czynności innych organów uczestniczących w tym postępowaniu. W pojęciu „decyzja sądu” mieści się wyłącznie postanowienie sądu, natomiast zaskarżenie „decyzji i czynności innego organu” dotyczy wydawanych w różnej formie rozstrzygnięć lub czynności organów uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym (komornika, referendarza sądowego, zarządcy). W ramach systemu środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, a więc środków zmierzających do uchylenia lub zmiany decyzji sądu, a także decyzji lub czynności innych wspomnianych organów dokonuje się, podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym, podziału tych środków na **zwyczajne** (odwoławcze), **szczególne** oraz **nadzwyczajne**. Zwyczajnym środkiem zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest zażalenie, natomiast do środków szczególnych zaliczyć należy skargę na czynności komornika, zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, skargę na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy oraz skargę na orzeczenie referendarza sądowego. Skargą zaskarżane są decyzje oraz dokonane bądź zaniechane czynności komornika (art. 767), zarzutami zaskarżane są plany podziału sumy uzyskanej z egzekucji – sporządzone przez sąd albo przez komornika (art. 1027 § 2 i 3 oraz art. 1064²³), skarga przysługuje na sporządzony przez zarządcę plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy (art. 1064¹³ § 2 i 3), również skargą zaskarżane są orzeczenia referendarza sądowego wydawane w postępowaniu egzekucyjnym (art. 767^{3a}).

W postępowaniu egzekucyjnym można wskazać na występowanie **skargi o wznowienie postępowania**, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a także skargi kasacyjnej. Wskazanie na skargę o wznowienie postępowania tłumaczyć należy tym, że funkcjonalnie odgrywa ona rolę środka zaskarżenia (*sensu largo*), mimo że formalnie jest zmodyfikowaną postacią powództwa. Złożony charakter skargi o wznowienie postępowania odnosi się wprost do skargi w procesie, natomiast w wypadku skargi o wznowienie w postępowaniu egzekucyjnym chodzi *mutatis mutandis* o postać odpowiedniego wniosku (art. 13 § 2) odgrywającego funkcjonalnie rolę środka zaskarżenia i dlatego też odpowiednio zmodyfikowanego [K. Weitz (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 3, *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, cz. 2, Warszawa 2013, s. 1131]. Skarga o wznowienie przysługuje tylko od prawomocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności orzeczeniom sądów państw obcych lub rozstrzygnięciom innych organów państw obcych oraz ugodom zawartym przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonym oraz od prawomocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego wydanemu za granicą lub ugodzie zawartej przed takim sądem (art. 1151¹ § 3, art. 1215 § 3). W istocie nie występuje więc w postępowaniu egzekucyjnym, lecz w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, które choć jest unormowane przepisami zawartymi w części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego

go, to we współczesnych opracowaniach nie jest zaliczane do postępowania egzekucyjnego (szerzej odnośnie do charakteru postępowania klauzulowego zob. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 11 i 104; I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007, s. 27–30).

Poza systematyką środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym musi pozostać **skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia**, nie tylko z powodów, które wskazane zostały w przypadku skargi kasacyjnej [podobnie jak w przypadku skargi kasacyjnej skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego postanowienia sądu w przedmiocie: 1) stwierdzenia wykonalności (nadania klauzuli wykonalności) orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych, 2) stwierdzenia wykonalności (nadania klauzuli wykonalności) wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem (art. 1151¹ § 3 i art. 1215 § 3)], lecz przede wszystkim ze względu na jej istotę i charakter prawny. Skarga przewidziana w art. 424¹ i n. kodeksu postępowania cywilnego nie jest środkiem, którego celem jest spowodowanie z inicjatywy skarżącego uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia bądź czynności procesowej wykonawczej. Już z tych względów nie może być kwalifikowana jako środek zaskarżenia. Nawet w przypadku stwierdzenia, że zaskarżone tą skargą orzeczenie jest niezgodne z prawem, nadal pozostaje ono w obrocie cywilnoprawnym. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest więc środkiem zaskarżenia, lecz szczególnym środkiem prawnym o nadzwyczajnym charakterze. Przepis art. 767⁴ § 3 k.p.c. stwierdzający, że w sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje, należy więc odczytywać jako wyłączenie przez ustawodawcę w tym postępowaniu tej skargi jako szczególnego środka prawnego o nadzwyczajnym charakterze, nie zaś jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia [H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 716. Co do pojęcia „środek prawny” i jego relacji ze środkiem zaskarżenia zob. T. Ereciński (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 3, *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, cz. 2, Warszawa 2013, s. 62 i n.].

Do środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym nie można zaliczyć **skargi na przewlekłość postępowania** przewidzianej w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.), mimo że dotyczy ona także przewlekłości postępowania egzekucyjnego. Skarga ta ze względu na swój swoisty charakter nie mieści się w podziale środków zaskarżenia występujących w postępowaniu egzekucyjnym; należy ją kwalifikować jako szczególnego rodzaju

ju środek prawny. Określana jest także – mimo braku cech właściwych dla środków zaskarżenia – jako „środek zaskarżenia o specyficznym przedmiocie” [M. Romańska (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 3, *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, cz. 2, Warszawa 2013, s. 1754 i n.].

Dokonując ogólnej charakterystyki środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, należy zwrócić uwagę, że poza zażaleniem, które w zasadzie ma charakter dewolutywny, a więc powodujący przeniesienie sprawy do sądu wyższej instancji, pozostałym środkom należy odmówić tej cechy, są bowiem rozpoznawane albo przed tym samym sądem, który wydał zaskarżone orzeczenie (np. sąd rozpoznający zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzonemu przez sąd), albo przed sądem pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której spełnienia był zobowiązany (np. sąd rozpoznający skargę na czynność komornika albo skargę na orzeczenie referendarza sądowego, przy czym w tym drugim przypadku sąd orzeka jako sąd drugiej instancji). Wspólną cechą środków odwoławczych oraz środków zaskarżenia jest ich suspensywność rozumiana jako wstrzymanie uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia [zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008, s. 261; T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 19; W. Siedlecki (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. W. Berutowicz, t. 3, *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, red. W. Siedlecki, Wrocław 1986, s. 29 oraz 68–70).

W postępowaniu egzekucyjnym kryterium wyniku osiąganego wskutek uwzględnienia środka zaskarżenia stwarza podstawę podziału na środki o charakterze **odwoławczym** oraz środki o charakterze **restytucyjnym**. Pierwsze z nich wywołują postępowanie kontrolne ograniczone zakresem zaskarżenia. Przeprowadza je albo sąd wyższej instancji (np. zażalenie), albo sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, albo sąd pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której spełnienia był zobowiązany. Do tej grupy środków zaliczyć należy przykładowo zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz skargę na czynności komornika. W postępowaniu egzekucyjnym nie ma środków zaskarżenia o charakterze restytucyjnym.

Charakter prawny skargi na czynność komornika

2. **Szczególny charakter skargi** polega na tym, że jest to środek zaskarżenia przysługujący zarówno na czynności, jak i zaniechanie dokonania czynności, ale tylko komornika jako organu egzekucyjnego. W zasadzie skargą mogą być zaskarżone wszystkie czynności (zaniechania) komornika, z wyjątkiem czynności i zaniechań wskazanych w konkretnych przepisach. Zaskarżeniu skargą podlegają czynności (zaniechania) komornika, które zostały podjęte bądź zaniechane z naruszeniem przepisów postępowania. Skarga nie służy natomiast do uchylenia bądź zmiany czynności (zaniechań) komornika na-

ruszających prawo materialne. Skarga na czynności komornika jest środkiem zaskarżenia suspensywnym, nie ma natomiast charakteru dewolutywnego ani restytucyjnego (zob. uwagi w pkt 1). W przypadku skargi dotyczącej działania komornika zaskarżone mogą być zarówno czynności o charakterze orzeczniczym (np. wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego), jak i wykonawczym (np. zajęcie ruchomości i odebranie zajętej rzeczy). W przypadku zaś skargi na zaniechanie dokonania czynności zaskarżone mogą być zachowania komornika polegające na niedokonaniu czynności egzekucyjnej, której dokonanie przewiduje przepis ustawy. Przykładem zaniechań komornika są następujące zachowania: zaniechanie zawiadomienia dłużnika o wszczęciu egzekucji (art. 805), zaniechanie wydania z urzędu postanowienia o umorzeniu egzekucji (art. 824), zaniechanie oddania zajętych ruchomości pod dozór innej osoby niż dłużnik, jeżeli przemawiają za tym ważne przyczyny (art. 855 § 1).

Działania lub zaniechania komornika mogą być przedmiotem skargi tylko wtedy, gdy naruszają lub zagrażają prawu stron, uczestników postępowania lub osób trzecich. Spod działania skargi wyłączone są zatem czynności faktyczne komornika, które nie oddziałują na sferę prawną stron, uczestników i osób trzecich biorących udział w postępowaniu egzekucyjnym. Z reguły będą to czynności, które nie zmierzają bezpośrednio do osiągnięcia celu egzekucji, jakim jest zaspokojenie wierzyciela (np. czynności o charakterze techniczno-organizacyjnym oraz czynności biurowe podejmowane w związku z prowadzoną egzekucją). Ingerencja w sferę prawną wymienionych podmiotów może nastąpić wskutek czynności podjętych zarówno z naruszeniem przepisów procesowych, jak i bez naruszenia tych przepisów. Tylko w pierwszym przypadku podmiotowi dotkniętemu czynnością komornika będzie przysługiwała skarga, jeśli zaś komornik podjętymi czynnościami naruszył np. prawo własności rzeczy przysługujące osobie trzeciej, ale czynności te przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, to osobie tej nie przysługuje skarga na czynności komornika, lecz powództwo o zwolnienie zajętej rzeczy spod egzekucji.

Szerzej na temat istoty skargi na czynności komornika zob. A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015, s. 11–14.

3. Tylko niektóre czynności komornika **nie podlegają zaskarżeniu skargą** ze względu na to, że albo są zaskarżalne innym środkiem prawnym (na sporządzony przez komornika plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przysługują zarzuty), albo zaskarżenie czynności wyłączone zostało z mocy prawa (na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu skarga nie przysługuje – art. 870 § 1), albo charakter czynności sprawia, że jej zaskarżenie jest bezcelowe, nie zapewni bowiem skarżącemu ochrony prawnej (przeszukanie odzieży dłużnika nastąpiło wbrew warunkom przewidzianym w art. 814 § 4). W art. 767 § 1¹, dodanym przez ustawę z 10 lipca 2015 r., wyłączona została możliwość zaskarżenia zarządzenia o wezwaniu do usunięcia braków pisma (np. wniosku o wszczęcie egzekucji, o dokonanie opisu i oszacowania, o wyznaczenie licytacji) oraz

zawiadomienia o planowanym terminie czynności. Prawdliwość tych czynności komornika będzie kontrolowana w razie zaskarżenia odpowiednio zarządzenia komornika o zwrocie pisma albo zaskarżenia czynności, której dotyczyło zawiadomienie. Wyłączona została także możliwość zaskarżenia czynności komornika polegającej na odprowadzeniu podatku od towarów i usług z tytułu sprzedaży egzekucyjnej. O istnieniu lub zakresie obowiązku podatkowego nie powinien bowiem rozstrzygać sąd, ale organ podatkowy w trybie postępowania przewidzianego w ordynacji podatkowej.

Niedopuszczalność skargi na beczynność

4. Od zaniechania dokonania czynności, która podlega zaskarżeniu skargą, odróżnić należy **beczynność komornika** polegającą na opieszałym prowadzeniu egzekucji lub na niepodjęciu w sprawie czynności, prowadzącym z reguły do przewlekłości postępowania. Na beczynność komornika skarga przewidziana w art. 767 nie przysługuje (wyrok SN z dnia 14 czerwca 1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974, nr 6, poz. 110). Właściwym środkiem zwalczania beczynności komornika jest skarga administracyjna do prezesa sądu, przy którym działa komornik, lub do organów samorządu komorniczego (art. 6 i 65 ust. 3 u.k.s.e.).

Procesowym środkiem prawnym na przewlekłość postępowania powodowaną beczynnością komornika (sądu) jest skarga przewidziana w ustawie o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Zob. M. Michalska, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2005, nr 1–6, s. 22; M. Romańska, *Skarga na przewlekłość postępowania sądowego*, PS 2006, nr 1, s. 67; A. Laskowska, *Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 9, s. 11.

Legitymacja czynna

5. Legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia, a zatem także do wniesienia skargi na czynność komornika, pozostaje w ścisłym związku z zagadnieniem **interesu prawnego w zaskarżeniu**, tj. pokrzywdzenia rozstrzygnięciem zawartym w zaskarżonym orzeczeniu (*gravamen*). Rozbieżność poglądów w kwestii *gravamen* stała się podstawą do podjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów uchwały stwierdzającej, że pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (uchwała SN w składzie 7 sędziów – zasada prawna – z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108).

Legitymowanymi do wniesienia skargi są strony lub osoby, których **prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone**. Złożenie

skargi w związku z zagrożeniem prawa powstałym w następstwie działanej bądź zaniechanej czynności komornika będzie się łączyć z koniecznością wskazania skutków, które wskutek czynności lub zaniechania dokonania czynności mogą, ale nie muszą powstać w przyszłości. Skarżący powinien wykazać w skardze interes prawny w zaskarżeniu czynności (zaniechania dokonania czynności). Zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 lutego 1992 r., III CZP 5/92, OSNCP 1992, nr 9, poz. 157. W doktrynie prezentowany jest trafny pogląd, że czynności komornika, których negatywnych skutków za pomocą skargi nie da się uchylić, nie mogą być przedmiotem skargi na czynności komornika, chociażby czynności te dokonane zostały z naruszeniem przepisów postępowania egzekucyjnego (F. Zedler, *Dopuszczalność skargi na czynności komornika*, Pal. 1987, nr 12, s. 1 i n.; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 222; A. Cudak, *Skarga na czynności...*, s. 73).

Podstawy skargi nie zostały wskazane, można więc oprzeć ją na **każdej proceduralnej wadliwości czynności** dokonanej lub zaniechanej. Skarga nie może być oparta na zarzutach materialnoprawnych.

Forma wniesienia skargi

6. Skarga powinna być wniesiona **na piśmie**. Możliwość wniesienia skargi w formie jej ustnego zgłoszenia do protokołu przewidziana jest w przepisach szczególnych (np. art. 870 § 1, art. 986). Przychylając się do stanowiska przyjmującego co do zasady pisemną formę skargi (por. F. Zedler, *Treść i forma skargi na czynności komornika oraz termin i osoby uprawnione do jej wniesienia*, Pal. 1988, nr 1–2, s. 69; J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. 3. Postępowanie egzekucyjne* (2), MoP 2004, nr 23, s. 1068), należy zwrócić uwagę na obecne brzmienie art. 767, który – w odróżnieniu od brzmienia sprzed 5 lutego 2005 r. – już wyraźnie w § 3 odwołuje się do formy pisemnej skargi. Skarga powinna spełniać wymagania zwykłego pisma procesowego (art. 126), a ponadto określać zaskarżoną czynność lub czynność, której komornik zaniechał, oraz zawierać wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem. W skardze wniesionej w sprawie wszczętej w dniu 2 marca 2006 r. i później nie wydaje się konieczne wskazanie wartości egzekwowanego roszczenia, nawet jeśli ma ono charakter majątkowy, skoro od każdej skargi pobierana jest opłata stała w kwocie 100 zł (art. 25 ust. 1 pkt 1 u.k.s.c.). Jeżeli skarga dotknięta jest brakami formalnymi i fiskalnymi, sąd powinien wszczęć tzw. postępowanie naprawcze zmierzające do usunięcia tych braków (por. uwagi do art. 767³).

Właściwość sądu

7. **Sądem właściwym** do rozpoznania skargi jest sąd, przy którym działa komornik. Jeżeli jednak wierzyciel wybrał do prowadzenia egzekucji komornika poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według zasad ogólnych.

Sąd rejonowy rozpoznający skargę na czynność komornika działa jako **sąd pierwszej instancji**. Przyjęcie poglądu, że jest to sąd drugiej instancji, byłoby sprzeczne z istotą obowiązującego systemu środków zaskarżenia oraz instancyjności postępowania cywilnego, w razie bowiem odrzucenia skargi zażalenie na postanowienie o jej odrzuceniu rozstrzygałby sąd okręgowy, a więc sąd trzeciej instancji (postanowienie SN z dnia 21 maja 2010 r., III CZP 28/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 10). W uzasadnieniu tego postanowienia podkreślono ponadto, że uregulowanie przyjęte w art. 200 nie może stanowić podstawy przekazania przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu środka prawnego ani innego pisma niewszczynającego postępowania w sprawie. Oznacza to, że art. 200 nie ma zastosowania w sytuacji, gdy zachodzi konieczność przekazania skargi na czynność komornika przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu do jej rozpoznania, w przepisie tym chodzi bowiem o przekazanie sądowi właściwemu „sprawy”, nie zaś środka zaskarżenia. Do innego wniosku doszedł Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 91/12, OSNC 2013, nr 10, poz. 112, w której stwierdził, że sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie, przekazuje je do rozpoznania sądowi właściwemu (art. 200 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c.), uznając, że art. 200 k.p.c. współcześnie może być odpowiednio stosowany nie tylko do „sprawy”, lecz także do środka odwoławczego. Kierując się argumentacją przyjętą w tej uchwale, należałoby uznać, że skargę na czynność komornika złożoną do sądu niewłaściwego sąd ten przekazuje sądowi właściwemu na podstawie art. 200 § 1 w zw. z art. 13 § 2. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 73/14, OSNC 2015, nr 7–8, poz. 84.

Skargę na czynność komornika wnosi się – zgodnie z § 5 komentowanego artykułu, dodanym przez ustawę z 10 lipca 2015 r. – w trybie pośrednim, a więc **za pośrednictwem komornika**, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Z chwilą wejścia w życie tej ustawy dotychczasowy tryb wnoszenia skargi bezpośrednio do sądu z pominięciem komornika stanie się nieaktualny. Według art. 767 § 5 zdanie drugie komornik w terminie 3 dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności lub jej zaniechania, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, i przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę uwzględnia. Takie rozwiązanie ogranicza czasochłonne i kosztowne przekazywanie korespondencji między sądem a komornikiem, jeżeli bowiem komornik uzna skargę za uzasadnioną w całości, to będzie mógł ją uwzględnić, co zwolni go z obowiązku przekazania jej do sądu, ponadto eliminuje przypadki wniesienia skargi do niewłaściwego sądu oraz konieczność umarzania postępowania przez sąd w razie uwzględnienia skargi przez komornika. Nowa regulacja nie ogranicza prawa osoby dotkniętej czynnością komornika do jej zaskarżenia, jeśli bowiem komornik nie prześle skargi do sądu niezwłocznie po sporządzeniu w terminie 3 dni uzasadnienia zaskarżonej czynności, skarżący będzie mógł złożyć skargę na zaniechanie dokonania czynności przekazania. Przyjąć należy, że wskazany

w art. 767 § 5 termin trzydniowy nie jest terminem instrukcyjnym, lecz terminem do dokonania przez komornika czynności polegającej na sporządzeniu uzasadnienia zaskarżonej czynności (zaniechania dokonania czynności). Oznacza to, że zaniechanie sporządzenia w terminie 3 dni uzasadnienia zaskarżonej czynności także podlega zaskarżeniu skargą.

Termin

8. **Termin do wniesienia skargi** wynosi tydzień. Sposób jego liczenia uzależniony jest od przedmiotu zaskarżenia (dokonanie lub zaniechanie dokonania czynności), obecności skarżącego przy czynności oraz terminu powiadomienia o czynności.

Termin tygodniowy biegnie: a) w przypadku gdy skarżący był obecny przy czynności lub został o jej terminie powiadomiony – od dnia dokonania czynności, b) w przypadku gdy skarżący nie był obecny przy czynności ani nie był o niej powiadomiony – od dnia zawiadomienia o czynności (por. art. 763), c) w przypadku niezawiadomienia o terminie dokonania czynności – od dnia dowiedzenia się przez skarżącego o dokonaniu czynności, d) w przypadku zaniechania dokonania czynności – **od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana**. Szczególne uregulowania dotyczące terminu wniesienia skargi zawarte są w art. 818 § 2, art. 853 § 2, art. 870 § 1, art. 950 i 986.

Co do sposobu rozpoznania skargi – por. uwagi do art. 767².

Art. 767¹. (uchylony).

Art. 767². [Termin rozpoznania skargi na czynności komornika]

§ 1. Sąd rozpoznaje skargę w terminie tygodniowym od dnia jej wpływu do sądu, a gdy skarga zawiera braki formalne, które podlegają uzupełnieniu, w terminie tygodniowym od jej uzupełnienia.

§ 2. Wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, chyba że sąd zawiesi postępowanie lub wstrzyma dokonanie czynności.

1. **Termin tygodniowy** do rozpoznania skargi jest ustawowym terminem instrukcyjnym, którego bieg rozpoczyna się albo od dnia jej wpływu (gdy nie jest dotknięta brakami formalnymi podlegającymi uzupełnieniu), albo od dnia uzupełnienia takich braków. Wobec tego, że adresatem terminu instrukcyjnego jest sąd lub inny organ procesowy (np. komornik), jego zachowanie nie jest warunkiem skuteczności czynności. Sąd jednak powinien dążyć zawsze do zachowania terminów instrukcyjnych, skoro ich celem jest usprawnienie postępowania.

2. Sąd rozpoznaje skargę na **posiedzeniu niejawnym** (art. 766), chyba że przepis szczególny wymaga przeprowadzenia rozprawy (np. art. 768) albo sąd uzna, że istnieje potrzeba wyznaczenia posiedzenia jawnego niebędącego rozprawą (art. 760).

Dokonując merytorycznej oceny skargi, sąd bada, czy zaskarżona czynność dokonana została zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, a w przypadku skargi na zaniechanie dokonania czynności, czy w świetle tych przepisów komornik powinien, a nie dokonał czynności. **Postanowienie rozstrzygające skargę w sposób merytoryczny** (o rozstrzygnięciu skargi w sposób niemerytoryczny – por. uwagi do art. 767³) może być postanowieniem uwzględniającym albo oddalającym skargę. W pierwszym przypadku, gdy skarga dotyczy czynności dokonanej, sąd uchyli bądź zmieni zaskarżoną czynność, gdy zaś dotyczy czynności zaniechanej, sąd nakaze komornikowi dokonanie określonej czynności, może też wydać orzeczenie, którego wydania komornik zaniechał mimo istnienia warunków ustawowych. Tego rodzaju orzeczenie nie jest warunkowane wcześniejszym zgłoszeniem odpowiedniego wniosku do komornika i oddaleniem wniosku w postępowaniu przez niego prowadzonym. W postępowaniu ze skargi sąd będzie zatem władny orzec o zawieszeniu lub umorzeniu postępowania. To drugie orzeczenie – na podstawie art. 826 – będzie skutkowało uchyleniem dokonanych wcześniej czynności. Sąd zawiesi postępowanie w sytuacji, gdy w sprawie egzekucyjnej zaistniały przesłanki do wstrzymania biegu czynności, a komornik te czynności pominął. Umorzenie postępowania nastąpi, gdy zaistniały trwałe przeszkody wykluczające prowadzenie postępowania w całości albo w odniesieniu do określonej osoby lub określonej rzeczy czy prawa. Sąd wyda postanowienie o oddaleniu skargi, jeżeli stwierdzi, że skarga jest nieuzasadniona.

3. Na postanowienie rozstrzygające w przedmiocie skargi na czynności komornika przysługuje **zażalenie** według reguły przyjętej w art. 767⁴, a więc w wypadkach wskazanych w ustawie. Są to postanowienia:
 - 1) wymienione w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, tj. postanowienie o odrzuceniu skargi (art. 767³), postanowienie rozstrzygające skargę na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną (art. 768), postanowienie rozstrzygające merytorycznie skargę na udzielenie przybicia (art. 870 § 2), postanowienie rozstrzygające skargę na postanowienie komornika o wydzieleniu bądź odmowie wydzielenia części nieruchomości do licytacji (art. 946 § 2), postanowienie rozstrzygające skargę na dokonany przez komornika opis i oszacowanie nieruchomości (art. 950);
 - 2) postanowienia, które podlegają zaskarżeniu na podstawie art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2 jako pośrednio przesądzające – w następstwie rozpoznania skargi – o zakończeniu postępowania egzekucyjnego. W judykaturze za mające taki charakter uznano:
 - a) postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika, jeśli zmierza do zakończenia postępowania egzekucyjnego (uchwała SN z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105),

- b) postanowienie sądu uchylające czynność komornika, gdy zmierza do zakończenia postępowania egzekucyjnego (postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., III CRN 40/86, OSNCP 1987, nr 7, poz. 102, z glosą F. Zedlera, oraz uchwała SN z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95, OSNCP 1995, nr 12, poz. 177). Za niezaskarżalne zażaleniem Sąd Najwyższy uznał postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych (uchwała SN z dnia 6 listopada 2008 r., III CZP 106/08, LEX nr 460255).

Postanowienie rozstrzygające skargę na czynność komornika sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu (art. 357 § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) – uchwała SN z dnia 20 listopada 2008 r., III CZP 107/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 139.

4. Wniesienie skargi **nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego**. Sąd może jednak – w związku z wniesieniem skargi – z urzędu **zawiesić postępowanie** egzekucyjne lub **wstrzymać dokonanie czynności**. Ocena sądu w tym zakresie będzie uzależniona od okoliczności sprawy. Z reguły prawdopodobieństwo powstania szkody będzie podstawą zawieszenia postępowania lub wstrzymania dokonania czynności. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego może nastąpić także na wniosek podmiotu, który wniósł skargę (por. uwagi do art. 821).
5. **Błędne oddalenie przez sąd skargi na czynność komornika**, która spowodowała szkodę, **nie wyłącza odpowiedzialności odszkodowawczej komornika** na podstawie art. 23 u.k.s.e. – wyrok SN z dnia 16 marca 2007 r., III CSK 381/06, OSNC 2008, nr 2, poz. 28. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że pogląd traktujący jako zasadę wyłączenie odpowiedzialności komornika w wypadku czynności zaskarżonych skargą i zdziałanych po jej oddaleniu przez sąd, prezentowany przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 7 października 1977 r., I CR 362/77, OSNCP 1978, nr 8, poz. 142, i z dnia 20 stycznia 2005 r., III CK 169/04, LEX nr 395067, utracił aktualność w stanie prawnym, w którym odpowiedzialność odszkodowawcza komorników opiera się na art. 23 u.k.s.e. Powołane orzeczenia zapadły na gruncie art. 769 k.p.c., który przewidywał m.in., że przesłanką odpowiedzialności komornika za szkodę wyrządzoną przy prowadzeniu czynności egzekucyjnych jest niemożność zapobieżenia szkodzie za pomocą środków przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. Przepis ten uzależniał więc odpowiedzialność komornika za jego wadliwe działania w postępowaniu egzekucyjnym od zakwestionowania ich za pomocą środków przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (np. skargi na czynności komornika, powództwa przeciwegzekucyjnego, wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego), a wykorzystanie takiego trybu postępowania stanowiło niezbędną przesłankę ich odpowiedzialności za szkodę. Jeżeli zatem poszkodowany skorzystał z właściwego środka do zapobieżenia szkodzie, np. skargi na czynności komornika, która została błędnie oddalona przez sąd, to przesłanka w postaci niemożliwości

zapobieżenia szkodzie istotnie nie była związana z wadliwym działaniem komornika. W tym wypadku niemożliwość zapobieżenia szkodzie była wynikiem błędnego orzeczenia sądu, a nie stanu, w którym poszkodowany nie mógł podjąć odpowiednich środków, by zapobiec szkodzie spowodowanej wadliwym działaniem komornika. **W obecnym stanie prawnym, w którym zaskarżenie wadliwych czynności komornika nie jest warunkiem jego odpowiedzialności za szkodę**, brak podstaw do jej wyłączenia w każdym przypadku błędnego oddalenia przez sąd skargi na dokonanie czynności, która spowodowała szkodę. Zmieniony stan prawny wymaga dokonywania oceny istnienia związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym działaniem komornika a wystąpieniem szkody na zasadach ogólnych. Jeżeli istnieje związek przyczynowy między wadliwą czynnością komornika a szkodą, to zasada odpowiedzialności wynikająca z art. 23 u.k.s.e. przemawia za przyjęciem odpowiedzialności odszkodowawczej komornika.

6. Por. też J. Jankowski, *Wadliwa postać orzeczenia sądu I instancji w procesie cywilnym*, Pal. 1989, nr 12. Zob. też uwagi do uchylonego art. 769.

Art. 767³. [Odrzucenie skargi; zażalenie]

Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie, chyba że uzna, iż zachodzą podstawy do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi służy zażalenie.

Art. 767^{3.7} § 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi służy zażalenie.

§ 2. Przepis art. 759 § 2 stosuje się.

1. Artykuł 767³ dodany został przez ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804). Przed wejściem w życie tej ustawy, tj. przed dniem 5 lutego 2005 r., usuwanie braków formalnych skargi (w tym fiskalnych) przebiegało – mimo braku wyraźnego uregulowania – za pomocą reguł postępowania właściwych dla środków zaskarżenia, a zatem pod rygorem odrzucenia skargi (por. uchwała SN z dnia 6 września 1994 r., III CZP 101/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 24). Po wejściu w życie wspomnianej noweli rygor odrzucenia skargi wynikał wprost z art. 767³. Kolejna zmiana tego przepisu została wprowadzona przez ustawę z 16 września 2011 r. Według zmienionej tą ustawą

⁷ W brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

treści art. 767³ sąd nie mógł odrzucić skargi mimo istnienia podstaw do jej odrzucenia – jeżeli uznał, że zachodzą podstawy do podjęcia czynności nadzorczych, o których mowa w art. 759 § 2 k.p.c. [„sąd odrzuca skargę (...), chyba że uzna, iż zachodzą podstawy do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2”]. Sąd Najwyższy, kierując się wykładnią językową tego przepisu, stwierdzał w swych orzeczeniach, że sąd nie odrzuca skargi w wypadku, gdy uzna, że zachodzi podstawa do zastosowania art. 759 § 2 (uchwały SN z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12, OSNC 2012, nr 10, poz. 118, oraz z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 32/12, OSNC 2013, nr 2, poz. 13). Takie rozwiązanie, mimo że budziło zastrzeżenia z punktu widzenia „czystości procesowej”, zapewniało skuteczną kontrolę sądową w sprawach, w których egzekucja nie była prowadzona w sposób prawidłowy. Jeśli bowiem istniały podstawy do wydania zarządzeń w trybie art. 759 § 2, a mimo to sąd odrzucił skargę z powodu wniesienia jej po terminie bądź nieuzupełnienia w terminie jej braków formalnych, to postanowienie o odrzuceniu skargi mogło być skutecznie zaskarżone zażaleniem.

Kolejna zmiana art. 767³ wprowadzona została przez ustawę z 10 lipca 2015 r. Ustawodawca zrezygnował z regulacji, która zwalniała sąd z obowiązku odrzucenia skargi w razie stwierdzenia, że zachodzą podstawy do podjęcia czynności w trybie art. 759 § 2. Jednocześnie wprowadził do art. 767³ paragraf drugi w brzmieniu: „Przepis art. 759 § 2 stosuje się”, a więc przepis stanowiący podstawę do podjęcia przez sąd czynności nadzorczych w razie stwierdzenia takiej potrzeby.

Z chwilą wejścia w życie ustawy z 10 lipca 2015 r. w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi sąd podejmuje następujące czynności:

- 1) **w zakresie właściwości sądu** – sąd niewłaściwy nie podejmuje żadnych czynności poza stwierdzeniem swej niewłaściwości i przekazaniem sprawy sądowi właściwemu (por. uwaga 7 do art. 767);
- 2) **w zakresie badania dopuszczalności skargi** – jeżeli skarżący nie ma legitymacji do wniesienia skargi, interesu prawnego w zaskarżeniu czynności komornika lub została wniesiona po terminie, podlega odrzuceniu bez wzywania do uzupełnienia braków formalnych lub uiszczenia opłaty (art. 126² § 2 w zw. z art. 13 § 2);
- 3) **w zakresie badania warunków formalnych** (w tym fiskalnych) skargi – w razie stwierdzenia, że skarga dotknięta jest brakami formalnymi lub fiskalnymi (opłata stała w kwocie 100 zł – art. 25 ust. 1 pkt 1 u.k.s.c.), sąd wzywa skarżącego do ich uzupełnienia w wyznaczonym terminie pod rygorem odrzucenia skargi;
- 4) **w zakresie zawieszenia postępowania lub wstrzymania dokonania czynności oraz merytorycznego rozpoznania** – po stwierdzeniu, że skarga jest dopuszczalna, nie zawiera braków formalnych (w tym fiskalnych), sąd rozważy z urzędu celowość zawieszenia postępowania lub wstrzymania dokonania czynności (art. 767² § 2), a gdy skarga zawiera, złożony w trybie art. 821, wniosek o zawieszenie postępowania, rozpozna ten wniosek. Sposoby rozstrzygnięcia skargi omówione zostały w uwagach do art. 767² § 1 i 2.

- 5) w zakresie zastosowania czynności nadzorczych – sąd na podstawie art. 759 § 2 może z urzędu wydawać komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwać spostrzeżone uchybienia. Zob. uwagi do art. 759 § 2.
2. Na postanowienie rozstrzygające w przedmiocie skargi na czynności komornika przysługuje **zażalenie** według reguły przyjętej w art. 767⁴, a więc w wypadkach wskazanych w ustawie. Zob. uwagi w pkt 3 do art. 767².

Art. 767^{3a}. [Skarga na postanowienie referendarza]

Na postanowienie referendarza sądowego przysługuje skarga. Wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie. Sąd orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza utrzymuje w mocy albo je zmienia.

Art. 767^{3a}.⁸ Skarga na postanowienie referendarza sądowego przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie referendarza sądowego. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego, jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.

1. Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach rejonowych i okręgowych wykonują także referendarze sądowi (art. 2 § 2 i art. 147 § 1 u.u.s.p. oraz art. 353¹ § 2 i art. 509¹ § 1 i 2 k.p.c.). Zgodnie z art. 47¹ k.p.c. referendarz sądowy w zakresie powierzonych mu czynności ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Referendarze wykonują czynności w postępowaniach: upominawczym (art. 497¹ § 3 i art. 353¹ § 2 k.p.c.), elektronicznym upominawczym (art. 505³⁰ § 1 k.p.c.), europejskim nakazowym (art. 505¹⁶ § 2 i 3 k.p.c.), europejskim w sprawach drobnych roszczeń (art. 505²² § 2 k.p.c.), a także w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych (art. 509¹ § 1 k.p.c.), w sprawach związanych z prowadzeniem rejestrów sądowych z wyłączeniem prowadzenia rozprawy (art. 509¹ § 2 k.p.c.), w sprawach z zakresu prawa spadkowego z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego (art. 509¹ § 3 k.p.c.). Mają ponadto przyznane kompetencje w zakresie orzekania o kosztach sądowych oraz wyliczania kosztów procesu (art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 8 § 2 i art. 82 u.k.s.c.), ustanowienia i odmowy

⁸ W brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1311).

ustanowienia adwokata lub radcy prawnego (art. 123 § 2 k.p.c.), wydawania zarządzeń przewidzianych w przepisach art. 130–130⁴ k.p.c. (art. 130⁵ k.p.c.), stwierdzenia prawomocności orzeczeń (art. 364 § 2 k.p.c.). Szerzej zob. M. Markiewicz (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 3, *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, cz. 2, Warszawa 2013, s. 512 i n.

2. **Skarga na postanowienie referendarza sądowego** przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 767⁴ § 1). Są trzy grupy postanowień sądu zaskarżalnych zażaleniem w postępowaniu egzekucyjnym: 1) postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne (art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2), 2) postanowienia wymienione w art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2, tj. niekończące postępowania egzekucyjnego, jeżeli przewidziane w nim przypadki są aktualne w postępowaniu egzekucyjnym, 3) postanowienia sądu wymienione w części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym. Zob. uwagi do art. 767⁴ § 1.
3. Z regulacji przyjętych w art. 767^{3a}, które mają charakter szczególny w stosunku do przepisów dotyczących skargi na orzeczenie referendarza sądowego zawartych w art. 398²²–398²³, wynika, że w **postępowaniu klauzulowym i egzekucyjnym**:
 - 1) skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia orzeczenia;
 - 2) w razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego **nie traci mocy**;
 - 3) sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego **jako sąd drugiej instancji**. Sąd, stosując odpowiednio **przepisy o zażaleniu**, postanowienie referendarza utrzymuje w mocy albo je zmienia;
 - 4) skarga podlega opłacie w wysokości opłaty od wniosku o wydanie orzeczenia, nie więcej niż 100 zł (art. 25 ust. 2 u.k.s.c.);
 - 5) skargę wniesioną po terminie lub nieopłaconą sąd odrzuca (art. 373 w zw. z art. 397 § 2 i art. 767^{3a} zdanie drugie k.p.c.); odrzucenie skargi w tym drugim przypadku zostanie poprzedzone postępowaniem uregulowanym w art. 130 § 1 k.p.c.
4. Zob. M. Walasik, *Czynności referendarza sądowego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności*, PPC 2011, nr 1, s. 130 i n.; Sz. Śniady, *Charakter prawny i dopuszczalność skargi na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2015, nr 3, s. 57–75.

Art. 767⁴. [Zażalenie na postanowienie sądu]

§ 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

§ 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Spis treści

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	70
Dopuszczalność zażalenia	74
Postanowienia zaskarżalne zażaleniem	77

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

1. W postępowaniu egzekucyjnym system środków zaskarżenia tworzą środki zaskarżenia decyzji sądu oraz decyzji i czynności innych organów uczestniczących w tym postępowaniu. W pojęciu „decyzja sądu” mieści się wyłącznie postanowienie sądu, natomiast zaskarżenie „decyzji i czynności innego organu” dotyczy wydawanych w różnej formie rozstrzygnięć lub czynności organów uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym (komornika, referendarza sądowego, zarządcy). W ramach systemu środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, a więc środków zmierzających do uchylenia lub zmiany decyzji sądu, a także decyzji lub czynności innych wspomnianych organów, dokonuje się, podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym, podziału tych środków na zwyczajne (odwoławcze), szczególne oraz nadzwyczajne. Zwyczajnym środkiem zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest zażalenie, natomiast do środków szczególnych zaliczyć należy skargę na czynności komornika, zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, skargę na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy oraz skargę na orzeczenie referendarza sądowego. Skargą zaskarżane są decyzje oraz dokonane bądź zaniechane czynności komornika (art. 767 k.p.c.), zarzutami zaskarżane są plany podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzone przez sąd albo przez komornika (art. 1027 § 2 i 3 oraz art. 1064²³ k.p.c.), skarga przysługuje na sporządzony przez zarządcę plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy (art. 1064¹³ § 2 i 3 k.p.c.), również skargą zaskarżane są orzeczenia referendarza sądowego wydawane w postępowaniu egzekucyjnym (art. 767^{3a} k.p.c.).
2. W postępowaniu egzekucyjnym można wskazać na występowanie skargi o wznowienie postępowania, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a także skargi kasacyjnej. Wskazanie na skargę o wznowienie postępowania tłumaczyć należy tym, że funkcjonalnie odgrywa ona rolę środka zaskarżenia (*sensu largo*), mimo że formalnie jest zmodyfikowaną postacią powództwa. Złożony charakter skargi o wznowienie postępowania odnosi się wprost do skargi w procesie, natomiast w wypadku skargi o wznowienie w postępowaniu egzekucyjnym chodzi *mutatis mutandis* o postać od-

powiedniego wniosku (art. 13 § 2 k.p.c.) odgrywającego funkcjonalnie rolę środka za-
skarżenia i dlatego też odpowiednio zmodyfikowanego [K. Weitz (w:) *System Prawa
Procesowego Cywilnego...*, s. 1131]. Skarga o wznowienie przysługuje tylko od prawo-
mocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności orzeczeniom
sądów państw obcych lub rozstrzygnięciom innych organów państw obcych oraz ugo-
dom zawartym przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonym oraz od
prawomocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności wyroko-
wi sądu polubownego wydanemu za granicą lub ugodzie zawartej przed takim sądem
(art. 1151¹ § 3, art. 1215 § 3 k.p.c.). W istocie nie występuje więc w postępowaniu eg-
zekucyjnym, lecz w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wyko-
nalności, które choć jest unormowane przepisami zawartymi w części trzeciej kodeksu
postępowania cywilnego, to we współczesnych opracowaniach nie jest zaliczane do
postępowania egzekucyjnego (szerzej odnośnie do charakteru postępowania klauzu-
lowego zob. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności...*, s. 11 i 104;
I. Gil, P. Gil, *Postępowanie...*, s. 27–30).

3. Poza systematyką środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym musi po-
zostać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia,
z tego względu, że nie jest środkiem, którego celem jest spowodowanie z inicjatywy
skarżącego uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia bądź czynności proce-
sowej wykonawczej. Już z tych względów nie może być kwalifikowana jako środek
zaskarżenia. Nawet w przypadku stwierdzenia, że zaskarżone tą skargą orzeczenie
jest niezgodne z prawem, nadal pozostaje ono w obrocie cywilnoprawnym. Skarga
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest więc środ-
kiem zaskarżenia, lecz szczególnym środkiem prawnym o nadzwyczajnym charakte-
rze. Przepis art. 767⁴ § 3 k.p.c. stwierdzający, że w sprawach egzekucyjnych skarga
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje,
należy więc odczytywać jako wyłączenie przez ustawodawcę w tym postępowaniu
tej skargi jako szczególnego środka prawnego o nadzwyczajnym charakterze, nie zaś
jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Co do pojęcia „środek prawny” i jego rela-
cji ze środkiem zaskarżenia zob. T. Ereciński (w:) *System Prawa Procesowego Cywil-
nego...*, s. 62 i n.
4. Przed dodaniem art. 767⁴ § 3 w doktrynie i judykaturze brak było jednolitego poglą-
du co do dopuszczalności w postępowaniu egzekucyjnym **skargi o stwierdzenie nie-
zgodności z prawem prawomocnego orzeczenia** przewidzianej w art. 424¹ i n. k.p.c.
(por. P. Grzegorzczak, *Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem pra-
womocnego orzeczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PS 2007, nr 2, s. 44;
M. Sorysz, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle
nowelizacji k.p.c. z 2 lipca 2004 r.*, MoP 2005, nr 2, s. 73). Sąd Najwyższy w posta-
nowieniu z dnia 4 stycznia 1973 r., III CRN 344/72, OSNCP 1973, nr 7–8, poz. 144,
uznał, że prawomocne postanowienie sądu co do przybicia, jako „kończące zasadni-

czą część postępowania egzekucyjnego z nieruchomości”, jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie. Do tego poglądu nawiązał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 stycznia 1997 r., II CKU 54/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 63, uznając, że postanowienie wydane na podstawie art. 969 § 1 o wygaśnięciu skutków przybicia i utracie rękojmi kończy „etap postępowania egzekucyjnego dotyczącego egzekucji z nieruchomości dłużnika”, co uzasadnia traktowanie go jako orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Pogląd ten został powtórzony w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 48, oraz OSP 2007, z. 6, poz. 68, z głosem aprobowującym F. Zedlera. W tych orzeczeniach Sąd Najwyższy stwierdził, że na gruncie postępowania egzekucyjnego zwrotu „postanowienia kończące postępowanie w sprawie” nie należy rozumieć jako orzeczenia definitywnie kończącego całe postępowanie, lecz trzeba nim obejmować także orzeczenia sądowe, które kończą samodzielną (zasadniczą) jego część. Ten kierunek orzecznictwa nie mógł być kontynuowany, ponieważ w wyroku TK z dnia 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, OTK-A 2008, nr 3, poz. 39, stwierdzono, że art. 424¹ k.p.c., w części obejmującej słowa „kończącego postępowanie w sprawie”, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego każde orzeczenie wyrządzające szkodę może być przedmiotem zaskarżenia skargą przewidzianą w art. 424¹. Pod wpływem wypowiedzi przedstawicieli doktryny (por. P. Grzegorzczak, glosa do wyroku TK z dnia 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, PS 2008, nr 11–12, s. 163) ustawodawca zmienił przepisy dotyczące skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (zob. uwagi do art. 424¹ i n.). Aktualnie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych oraz w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą (art. 424¹, 519², 1148¹ § 3, art. 1151¹ § 3 i nowy art. 1215 § 3). Od innych prawomocnych orzeczeń, w tym w szczególności wydanych w postępowaniu egzekucyjnym oraz upadłościowym i naprawczym, skarga nie przysługuje (art. 767⁴ k.p.c. oraz art. 33 ust. 3 i art. 223 pr. up.), a jeżeli przez ich wydanie została wyrządzona szkoda, strona może dochodzić jej wynagrodzenia bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, czyli przed sądem powszechnym, bezpośrednio od Skarbu Państwa, w sprawie o odszkodowanie (art. 424^{1a} § 3). Konsekwencją wyrażonego uregulowania, że w tych wypadkach można dochodzić odszkodowania bez obowiązku uzyskania orzeczenia prejudycjalnego, o którym mowa w art. 417¹ § 2 zdanie pierwsze k.c., jest zmiana w tym przepisie polegająca na zastrzeżeniu, że przepisy odrębne mogą stanowić inaczej. W pozostałym zakresie unormowania dotyczące skargi utrzymane zostały w dotychczasowym kształcie. Dotyczy to w szczególności założenia, że od orzeczeń sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, oraz od orzeczeń Sądu Najwyższego skarga nie przysługuje, a orzeczenie Sądu Najwyższe-

go wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi (art. 424^{1a} § 1 i 2). W celu zachowania jak najszerzych gwarancji w dochodzeniu wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez wydanie orzeczenia niezgodnego z prawem, od którego skarga nie przysługuje (czyli w dochodzeniu wynagrodzenia szkody bez konieczności uzyskania prejudykatu), ustalono, że sądem właściwym rzeczowo w pierwszej instancji jest sąd okręgowy (art. 17 pkt 4⁴), a ponadto, że skarga kasacyjna jest dopuszczalna niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, co ma zapewnić jednolity nadzór judykacyjny Sądu Najwyższego w tych sprawach (art. 398² § 1 zdanie trzecie). Zastępstwo procesowe Skarbu Państwa w tych sprawach przez Prokuratorię Generalną jest obowiązkowe niezależnie od wartości przedmiotu sporu (art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1150 z późn. zm.).

5. Do środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym nie można zaliczyć **skargi na przewlekłość**, tj. skargi przewidzianej w ustawie o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, mimo że dotyczy ona także przewlekłości postępowania egzekucyjnego. Skarga ta ze względu na swój szczególny charakter nie mieści się w podziale środków zaskarżenia występujących w postępowaniu egzekucyjnym; należy ją kwalifikować, jako szczególnego rodzaju środek prawny. Określana jest także – mimo braku cech właściwych dla środków zaskarżenia – jako „środek zaskarżenia o specyficznym przedmiocie” [M. Romańska (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 1754 i n.].
6. Dokonując ogólnej charakterystyki środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, należy zwrócić uwagę, że poza zażaleniem, które w zasadzie ma charakter dewolutywny, a więc powodujący przeniesienie sprawy do sądu wyższej instancji, pozostałym środkom należy odmówić tej cechy, są bowiem rozpoznawane albo przed tym samym sądem, który wydał zaskarżone orzeczenie (np. sąd rozpoznający zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzonemu przez sąd), albo przed sądem pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której spełnienia był zobowiązany (np. sąd rozpoznający skargę na czynność komornika albo skargę na orzeczenie referendarza sądowego, przy czym w tym drugim przypadku sąd orzeka jako sąd drugiej instancji). Wspólną cechą środków odwoławczych oraz środków zaskarżenia jest ich suspensywność rozumiana jako wstrzymanie uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia [zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne...*, s. 261; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 19; W. Siedlecki (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 29 oraz 68–70].

W postępowaniu egzekucyjnym kryterium wyniku osiąganego wskutek uwzględnienia środka zaskarżenia stwarza podstawę podziału na środki o charakterze **odwoławczym**

oraz środki o charakterze **restytucyjnym**. Pierwsze z nich wywołują postępowanie kontrolne ograniczone zakresem zaskarżenia. Przeprowadza je albo sąd wyższej instancji (np. zażalenie), albo sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, albo sąd pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której spełnienia był zobowiązany. Do tej grupy środków zaliczyć należy przykładowo zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz skargę na czynności komornika. W postępowaniu egzekucyjnym nie ma środków zaskarżenia o charakterze restytucyjnym.

Dopuszczalność zażalenia

7. Przesłankami dopuszczalności środków zaskarżenia są między innymi **istnienie zaskarżonego orzeczenia** oraz **właściwy dla określonego orzeczenia środek zaskarżenia**. W postępowaniu egzekucyjnym technika uregulowania wypadków dopuszczalności zażalenia jest odmienna niż w postępowaniu rozpoznawczym. Dopuszczalność zażalenia oparta została na kryterium podmiotu orzekającego bądź podejmującego czynności w toku „załatwiania sprawy” egzekucyjnej. W postępowaniu egzekucyjnym orzeczeniem podlegającym zaskarżeniu zażaleniem jest wyłącznie postanowienie sądu, natomiast na decyzje o charakterze rozstrzygającym bądź wykonawczym podejmowane przez inne organy egzekucyjne przysługuje skarga bądź zarzuty. O ile w postępowaniu rozpoznawczym ustawodawca uregulował dopuszczalność zażalenia dwutorowo, obok bowiem zawsze zaskarżalnych postanowień kończących postępowanie w sprawie zażalenie przysługuje ponadto na enumeratywnie wyliczone postanowienia oraz zarządzenia przewodniczącego dotyczące zagadnień ubocznych (wпадkowych), o tyle w postępowaniu egzekucyjnym o dopuszczalności wniesienia zażalenia stanowią zarówno przepisy części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego regulujące postępowanie egzekucyjne, jak i przepisy zawarte w części pierwszej dotyczące postępowania zażaleniowego. Takie uregulowanie rodzi wątpliwości odnośnie do możliwości wniesienia zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym. Charakter danego orzeczenia i związana z tym ocena jego zaskarżalności zażaleniem nie jest zdeterminowana nazwą, lecz przedmiotem rozstrzygnięcia. Również wadliwe oznaczenie pisma procesowego przez stronę, w tym zastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, polegające na sporządzeniu np. „odwołania” bądź „skargi” zamiast „zażalenia”, nie stanowi przeszkody do nadania temu pismu właściwego biegu i rozpoznania go w postępowaniu zażaleniowym (por. postanowienie SN z dnia 20 lipca 2012 r., II CZ 59/12, LEX nr 1228785). Do postanowienia jako orzeczenia podlegającego zaskarżeniu zażaleniem odnieść należy pogląd, że o rodzaju środka zaskarżenia decyduje przedmiot rozstrzygnięcia, nie zaś postać, jaką sąd nadał orzeczeniu (por. uchwała Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 marca 1972 r., III CZP 27/71, OSNCP 1973, nr 1, poz. 1).
8. Poza stronami i uczestnikami postępowania egzekucyjnego, prokuratorem, organizacją działającą na takich zasadach jak prokurator, właściwą organizacją pozarządo-

wą **legitymowaną do złożenia zażalenia jest każda osoba, której prawa zostały naruszone wydanym postanowieniem**, chyba że przepis szczególny określa krąg podmiotów uprawnionych do zażalenia na konkretne postanowienie. Przepisami tymi są: art. 770, 773 § 4, art. 852 § 2, art. 870 § 2, art. 1013⁵ § 2. Komornik jest organem egzekucyjnym, a nie uczestnikiem (stroną) postępowania egzekucyjnego. **Komornikowi nie przysługuje prawo zaskarżania postanowień sądu** wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym. **Jedynie na podstawie art. 770 zdanie czwarte** komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu w przedmiocie ustalenia kosztów egzekucji. Wymieniony przepis jako wyjątkowy nie stanowi podstawy wnoszenia przez komornika zażalenia na inne postanowienia sądu wydawane w postępowaniu egzekucyjnym (postanowienie SN z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 2/07, LEX nr 272471). Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r. (III CZP 79/15, LEX nr 1956350) stwierdził, że komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 49 ust. 7 u.k.s.e.

Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy (art. 394 § 2 w zw. z art. 13 § 2) i rozpoczyna bieg od daty doręczenia postanowienia (zwrotu wniosku) wydanego na posiedzeniu niejawnym. Jeżeli sąd wydał postanowienie na rozprawie lub posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą, strona powinna zażądać w terminie tygodniowym doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a następnie w terminie tygodniowym od daty doręczenia złożyć zażalenie. W przypadku niezgłoszenia takiego wniosku bieg terminu do wniesienia zażalenia biegnie od ogłoszenia postanowienia (art. 357 w zw. z art. 13 § 2). Bieg terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie co do nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności został uregulowany w sposób szczególny i rozpoczyna się dla wierzyciela od daty wydania mu tytułu wykonawczego lub zawiadomienia go o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym albo od dnia ogłoszenia postanowienia odmownego, a gdy ogłoszenia nie było – od dnia doręczenia tego postanowienia. Dla dłużnika termin ten biegnie od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. W razie zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 794² § 2 albo 3, termin ten biegnie od dnia doręczenia stronie uzasadnienia postanowienia albo postanowienia z uzasadnieniem (art. 795 § 2). Wskazany w art. 795 § 2 sposób liczenia biegu terminu stosuje się odpowiednio do biegu terminu do wniesienia skargi na postanowienie referendarza sądowego (art. 795 § 3). **Termin** do wniesienia zażalenia jest tygodniowy (art. 394 § 2 w zw. z art. 13 § 2) i rozpoczyna bieg od daty doręczenia postanowienia (zwrotu wniosku) wydanego na posiedzeniu niejawnym. Jeżeli sąd wydał postanowienie na rozprawie lub posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą, strona powinna zażądać w terminie tygodniowym doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a następnie w terminie tygodniowym od doręczenia złożyć zażalenie. W przypadku niezgłoszenia takiego wniosku bieg terminu do wniesienia zażalenia biegnie od ogłoszenia postanowienia (art. 357 w zw. z art. 13 § 2).

Bieg terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie co do nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności został uregulowany w sposób szczególny i rozpoczyna się dla wierzyciela od daty wydania mu tytułu wykonawczego lub postanowienia o odmowie nadania klauzuli wykonalności, a dla dłużnika – od daty doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (art. 795 § 2).

Termin do wniesienia przez komornika zażalenia na podstawie art. 770 zdanie czwarte liczy się od daty doręczenia mu odpisu postanowienia z uzasadnieniem (uchwała SN z dnia 9 grudnia 1999 r., III CZP 31/99, OSNC 2000, nr 5, poz. 84).

Zażalenie powinno spełniać **warunki formalne** przewidziane w art. 394 § 3, a więc czynić zadość wymaganiom pisma procesowego (art. 126), a ponadto zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia, wniosek o jego zmianę lub uchylenie, jak również związane uzasadnienie ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów. Tryb i sposób uzupełniania braków formalnych zażalenia, a także orzekanie o zażaleniu, gdy zarzuca ono nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, przebiega według art. 370 i 395 § 2 odpowiednio stosowanych na podstawie art. 13 § 2. Odrzuceniu bez wzywania do uiszczenia opłaty podlega wniesione przez adwokata, radcę prawnego i rzecznika patentowego zażalenie na postanowienie sądu wydane w następstwie rozpoznania skargi na czynność komornika, podlegające opłacie stałej (por. uchwała SN z dnia 13 września 2000 r., III CZP 34/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 4).

Podstawą zażalenia jest naruszenie przepisów proceduralnych, z tym zastrzeżeniem, że podstawą zażalenia **nie mogą być**: w przypadku postanowienia co do przybicia w egzekucji z nieruchomości – takie uchybienia przepisom postępowania, które nie naruszają praw skarżącego (art. 997), a w przypadku postanowienia co do przysądzenia własności nieruchomości – uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia (art. 998 § 2). W przypadku postanowienia o przysądzeniu własności w uproszczonej egzekucji z nieruchomości podstawą zażalenia mogą być tylko zarzuty naruszenia przepisów o cenie minimalnej (art. 1013⁵ § 2).

Wniesienie zażalenia **nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia** (art. 396 w zw. z art. 13 § 2), jednakże niektóre postanowienia sądu będą wykonalne dopiero z chwilą, gdy się uprawomocnią (por. art. 852 § 3, art. 952, 998, 1028 § 4).

Wynikająca z art. 767⁴ § 2 zasada **niedopuszczalności skargi kasacyjnej** w postępowaniu egzekucyjnym nie dotyczy spraw o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego lub ugody zawartej przed takim sądem (por. postanowienie SN z dnia 9 lutego 1999 r., I CKN 887/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 172). Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie odmawiające wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego skarga kasacyjna nie przysługuje (postanowienie SN z dnia 12 sierpnia 2009 r., IV CZ 55/09, OSNC-ZD

2010, nr B, poz. 52). Na postanowienia sądu drugiej instancji wydane po dniu 6 lutego 2005 r. w wyniku rozpoznania zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym nie przysługuje skarga kasacyjna (postanowienia SN: z dnia 24 lipca 2008 r., V CSK 129/08, LEX nr 658208, oraz z dnia 7 lutego 2008 r., V CZ 136/07, LEX nr 457909).

Sąd odwoławczy, rozpoznając zażalenie, jest związany zakazem *reformationis in peius* w sytuacjach przewidzianych w art. 768, 770, 807, 839, 1028 § 3, art. 1037 § 1, art. 1055 i 1061 § 2 (por. P. Pogonowski, *Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym*, PPE 2004, nr 3–4, s. 31).

Postanowienia zaskarżalne zażaleniem

9. Są trzy grupy postanowień sądu zaskarżalnych zażaleniem w postępowaniu egzekucyjnym:

- 1) postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne (art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2);
- 2) postanowienia wymienione w art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2, tj. niekończące postępowania egzekucyjnego, jeżeli przewidziane w nim przypadki są aktualne w postępowaniu egzekucyjnym;
- 3) postanowienia sądu wymienione w części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym.

Ad 1. Postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne (art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2)

W doktrynie i judykaturze pojęcie „postanowienie kończące postępowanie w sprawie”, użyte w art. 394 § 1 *in principio*, a więc w przepisie regulującym postępowanie rozpoznawcze, jest definiowane rozbieżnie i za pomocą różnych kryteriów. W doktrynie za postanowienia kończące postępowanie w sprawie uważa się takie, które albo kończą całość postępowania, a nie tylko jego fragment, albo zamykają drogę do wydania wyroku, albo dotyczą całości sprawy, będąc ostatnim orzeczeniem wydanym w postępowaniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że są to postanowienia, które albo zamykają drogę do wydania wyroku, albo których wydanie ma ten skutek, że dalsze postępowanie nie może się toczyć, albo które kończą sprawę jako pewną całość poddaną pod osąd, w wyniku czego zostaje wykluczona możliwość podejmowania w sprawie dalszych czynności. W wypowiedziach tych w sformułowaniu „postanowienie kończące postępowanie w sprawie” słowo „sprawa” występuje w znaczeniu materialnoprawnym. W tym ujęciu sprawę należy rozumieć jako całość sporu. Uwzględniając dorobek myśli zawartych w przytoczonych poglądach, należy przyjąć, że kończącymi postępowanie w sprawie są te postanowienia, których uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji.

Spośród orzeczeń Sądu Najwyższego na szczególną uwagę zasługują:

- uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 87) stwierdzająca, że postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są postanowienia zamykające drogę do wydania orzeczenia sądu danej instancji, rozstrzygającego istotę sprawy w procesie (wyrokiem) lub w postępowaniu nieprocesowym (postanowieniem), jak również postanowienia, które kończą sprawę jako pewną całość poddaną pod osąd, a więc dotyczące całości sprawy, będące ostatnimi orzeczeniami wydanymi w postępowaniu,
- uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1, według której od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji kasacja nie przysługuje, nie jest to bowiem postanowienie kończące postępowanie w sprawie; postanowieniem takim będzie wydane później, na skutek nieprzywrócenia terminu, postanowienie o odrzuceniu apelacji,
- uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 22, w której Sąd Najwyższy stwierdził, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do zgłoszenia żądania sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, gdy wniosek ten został złożony po upływie terminu do wniesienia apelacji, nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie,
- postanowienie z dnia 15 listopada 1999 r., III CZ 126/99, LEX nr 528171, stwierdzające, że nie przysługuje kasacja od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie odmawiające przywrócenia terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem; wskutek odmowy przywrócenia terminu nastąpi odrzucenie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem i dopiero to postanowienie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie.

Kodeks postępowania cywilnego nie definiuje pojęcia **sprawy egzekucyjnej** (art. 758 k.p.c.). Przez sprawy egzekucyjne najogólniej rozumie się należące do komorników i sądów rejonowych sprawy o przymusowe wykonanie orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych. W sprawach tych, w zakresie nieuregulowanym w sposób szczególny, stosuje się przepisy o procesie (art. 13 § 2). Stosuje się je jednak odpowiednio, a więc po adaptacji do celów, zasad i form danego postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, że odpowiednie stosowanie przepisów o procesie na podstawie art. 13 § 2 w innych rodzajach postępowań regulowanych w kodeksie polegać może na stosowaniu ich wprost, gdy jest to możliwe, albo na stosowaniu ich z modyfikacjami uwzględniającymi specyfikę i charakter innego postępowania, nie wykluczając nawet odmowy ich stosowania (por. np. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów z dnia 31 marca 2004 r., III CZP 110/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 133). Upoważnia to do podjęcia rozważań, czy rozumienie pojęcia „orzeczenie kończące postępowanie w sprawie” w postępowaniu rozpoznawczym może podlegać modyfikacji dla potrzeb postępowania egzekucyjnego.

W pierwszej kolejności nasuwa się konieczność uwzględnienia zasadniczych różnic co do celu i charakteru obu postępowań. Postępowanie rozpoznawcze zmierza zawsze do wydania orzeczenia, które je zakończy przez rozstrzygnięcie co do istoty lub w inny sposób definitywnie zamknie postępowanie. Celem postępowania egzekucyjnego jest natomiast zaspokojenie wierzyciela; osiągnięcie tego celu znajduje wyraz jedynie w uczynieniu stosownej wzmianki na tytule wykonawczym (art. 816). Zakończenie zatem postępowania egzekucyjnego, w którym osiągnięty zostanie jego właściwy cel, nie wiąże się z wydaniem orzeczenia „kończącego”, kodeks bowiem jego wydania nie przewiduje. Tak więc, gdy postępowanie egzekucyjne zostanie „jako całość” zakończone przez wyegzekwowanie należności, nie znajdzie to wyrazu w orzeczeniu, które mogłoby odpowiadać orzeczeniu co do istoty w postępowaniu rozpoznawczym lub orzeczeniu kończącemu to postępowanie jako całość w inny sposób. Żaden „dalszy etap” postępowania egzekucyjnego nie jest, w dosłownym rozumieniu, możliwy wtedy, gdy zostaje ono zakończone w wyniku ujawnienia się albo powstania przeszkód do jego prowadzenia lub kontynuowania (art. 823–825). Wskazana cecha postępowania egzekucyjnego wyraźnie świadczy o tym, że zawodne jest przenoszenie na jego grunt kryterium orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie w ujęciu stosowanym w postępowaniu rozpoznawczym (tak SN w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 48).

Przyjęte na potrzeby postępowania rozpoznawczego rozumienie pojęcia postanowienia kończącego postępowanie w sprawie nie może oznaczać – zważywszy na specyfikę i charakter postępowania egzekucyjnego – że postanowieniami kończącymi postępowanie egzekucyjne są wyłącznie te, po wydaniu których żadna czynność egzekucyjna nie może być już podjęta. Z tego względu w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażony został pogląd, że odpowiednie stosowanie art. 394 § 1 wymaga, aby za **kończące postępowanie egzekucyjne** uznać nie tylko postanowienia kończące całe postępowanie egzekucyjne, lecz również takie postanowienia, które definitywnie zamykają samodzielną, zasadniczą jego część (por. postanowienia SN: z dnia 4 stycznia 1973 r., III CRN 344/72, OSNC 1973, nr 7, poz. 144; z dnia 17 stycznia 1997 r., II CKU 54/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 63; z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 48). Wprawdzie powołane orzecznictwo wydane zostało w odniesieniu do dopuszczalności dawnej rewizji nadzwyczajnej od takich postanowień oraz – aktualnie już niedopuszczalnej w postępowaniu egzekucyjnym – skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, o której mowa w art. 424¹ k.p.c., to jednak przytoczone przez Sąd Najwyższy argumenty usprawiedliwiają tezę, że **w postępowaniu egzekucyjnym za postanowienia kończące postępowanie, które podlegają zaskarżeniu zażaleniem, uznać należy także postanowienia zamykające samodzielną część tego postępowania (np. postępowanie zakończone postanowieniem co do przybicia nieruchomości).** Innymi słowy, na gruncie postępowania egzekucyjnego użyte w art. 394 § 1 *in principio* pojęcie „postanowienia kończące postępowanie w sprawie” wymaga – ze względu na odmienny charakter tego postępowania

w stosunku do postępowania rozpoznawczego – modyfikacji. Przyjąć należy, że nie są to tylko orzeczenia **definitywnie kończące całe postępowanie** (np. postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego), lecz trzeba nim obejmować także orzeczenia sądowe, które **zmierzają do zakończenia postępowania egzekucyjnego lub kończą samodzielną (zasadniczą) część postępowania egzekucyjnego**. W orzecznictwie Sądu Najwyższego do **postanowień, które zmierzają do zakończenia postępowania egzekucyjnego, zostały zaliczone**: postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika, jeśli zmierza do zakończenia postępowania egzekucyjnego (uchwała SN z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105), postanowienie sądu uchylające czynność komornika, gdy zmierza do zakończenia postępowania egzekucyjnego (postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., III CRN 40/86, OSNCP 1987, nr 7, poz. 102, z glosą F. Zedlera, OSPiKA 1987, z. 5–6, poz. 124, oraz uchwała SN z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95, OSNCP 1995, nr 12, poz. 177).

Do postanowień, które **kończą zasadniczą część postępowania egzekucyjnego** w egzekucji z nieruchomości i dlatego podlegają zaskarżeniu zażaleniem, Sąd Najwyższy zaliczył postanowienie sądu co do przybicia (postanowienie z dnia 4 stycznia 1973 r., III CRN 344/72, OSNCP 1973, nr 7–8, poz. 144). Do tego poglądu nawiązał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 stycznia 1997 r., II CKU 54/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 63, uznając, że postanowienie wydane na podstawie art. 969 § 1 o wygaśnięciu skutków przybicia i utracie rękojmi kończy „etap postępowania egzekucyjnego dotyczącego egzekucji z nieruchomości dłużnika”, co uzasadnia traktowanie go jako orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Pogląd ten został powtórzony w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 48, z glosą aprobującą F. Zedlera, OSP 2007, z. 6, poz. 68. Pogląd o zaskarżalności postanowień kończących samodzielną część postępowania wyraził Sąd Najwyższy także w uzasadnieniach orzeczeń: z dnia 12 listopada 1997 r., III CZP 55/97, Prok. i Pr. 1998, nr 2, s. 35; z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 48, oraz z dnia 20 lipca 2007 r., I CNP 24/07, Biul. SN 2008, nr 1, poz. 15.

Za niezaskarżalne zażaleniem Sąd Najwyższy uznał postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych (uchwała SN z dnia 6 listopada 2008 r., III CZP 106/08, LEX nr 460255).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego do **postanowień niezaskarżalnych** zażaleniem zaliczone zostały: postanowienie oddalające skargę na czynność komornika w zakresie żądania uchylenia zajęcia wynagrodzenia za pracę (postanowienie z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 135/06, LEX nr 272469), postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych (uchwała z dnia 6 listopada 2008 r., III CZP 106/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 134), a także postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na oddaleniu wniosku o sporządzenie dodatkowego opisu i oszacowania (uchwały: z dnia 22 maja 2013 r.,

III CZP 28/13, OSNC 2014, nr 1, poz. 3, oraz z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 19/13, OSNC 2013, nr 11, poz. 124).

Podzielając argumentację zawartą w uzasadnieniach powołanych orzeczeń, należy przyjąć, że do postanowień zaskarżalnych zażaleniem na podstawie art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2 zaliczyć należy postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne, postanowienia, które zmierzają do zakończenia tego postępowania, oraz postanowienia, które kończą zasadniczą i samodzielną część postępowania egzekucyjnego.

Ad 2. Postanowienia wymienione w art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2, tj. niekończące postępowania egzekucyjnego, jeżeli przewidziane w nim przypadki są aktualne w postępowaniu egzekucyjnym

Z postanowień i zarządzeń wymienionych w art. 394 § 1, tj. w pkt 1–12, za aktualne w postępowaniu egzekucyjnym w sensie odpowiedniego ich zastosowania uznać należy: pkt 1 – zarządzenie o zwrocie wniosku o wszczęcie egzekucji oraz postanowienie o przekazaniu sprawy właściwemu organowi egzekucyjnemu; pkt 2 – postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, cofnięcie udzielonego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie; pkt 5 – postanowienie o skazaniu świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia; pkt 7 – postanowienie o odmowie sporządzenia uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia; pkt 8 – postanowienie o sprostowaniu lub wykładni orzeczenia albo ich odmowa; pkt 10 – postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego; pkt 11 – odrzucenie zażalenia; pkt 12 – odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego.

Ad 3. Postanowienia sądu wymienione w części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym

W części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego przewidziane są zażalenia na następujące postanowienia:

1. Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi na czynności komornika (art. 767³ zdanie drugie)

Sąd wydaje postanowienie o odrzuceniu skargi na czynności komornika, gdy skarga została wniesiona po upływie przepisane terminu, nie została opłacona, okazała się z innych przyczyn niedopuszczalna oraz gdy braków formalnych skargi nie uzupełniono w terminie. Zażalenie na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi na czynności komornika podlega rygorom przewidzianym w art. 394 § 3 w zw. z art. 397 § 2 i art. 13 § 2. Legitymacja do wniesienia zażalenia przysługuje wierzycielowi, dłużnikowi, a tak-

że osobie, która wykazała interes prawny w zaskarżeniu czynności komornika, a mimo to jej skarga została odrzucona.

2. Zażalenie na postanowienie rozstrzygające skargę na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną (art. 768)

Uprawnienie komornika o ukaraniu grzywną przewidziane jest w art. 762, 764, 886 § 1, 2 i 4, art. 892 § 2 i art. 902. Osobie ukaranej, wymienionej w tych przepisach, którą może być wierzyciel i dłużnik, a także inna osoba niebędąca uczestnikiem postępowania egzekucyjnego, przysługuje skarga na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną. Reguły postępowania wyznaczone przepisami przewidującymi możliwość wymierzania grzywny przez komornika oraz zastosowana wysokość grzywny wyznaczają zakres kontroli sądu rozpoznającego skargę na postanowienie komornika. Grzywna może być orzeczona na podstawie art. 762 w kwocie do 2000 zł, a na podstawie art. 764 – w kwocie do 1000 zł.

Zażalenie na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną podlega rygorom przewidzianym w art. 394 § 3 w zw. z art. 397 § 2 i art. 13 § 2. Reguły postępowania wyznaczone przepisami przewidującymi uprawnienie komornika o ukaraniu grzywną wyznaczają zakres zarzutów w skardze oraz granice kontroli sądu rozpoznającego skargę, a zatem pośrednio wyznaczają też charakter zarzutów w zażaleniu na postanowienie sądu pierwszej instancji oraz zakres kognicji sądu drugiej instancji przy rozpoznawaniu takiego zażalenia.

Osoba, która została ukarana grzywną, ma interes prawny w zaskarżeniu postanowienia oddalającego lub odrzucającego jej skargę na ukaranie grzywną, natomiast jeżeli sąd, uwzględniając skargę, wyda postanowienie o uchyleniu postanowienia komornika o ukaraniu grzywną, osobie takiej legitymacja do wniesienia zażalenia nie przysługuje, nie ma bowiem interesu prawnego w zaskarżeniu. Legitymacji do zaskarżenia postanowienia rozstrzygającego skargę na postanowienie o ukaraniu grzywną nie ma komornik. Prokuratorowi przysługuje zażalenie na każde postanowienie sądu rozstrzygające skargę (uwzględniające, oddalające lub odrzucające skargę).

Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy (art. 394 § 2 w zw. z art. 13 § 2) i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy osoba ukarana grzywną nie zażądała w terminie siedmiodniowym doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie, na której była obecna – od ogłoszenia postanowienia.

3. Zażalenie na postanowienie rozstrzygające o kosztach egzekucyjnych (art. 770)

Zażalenie przysługuje na: 1) postanowienie sądu jako organu egzekucyjnego o ustaleniu kosztów egzekucji, 2) postanowienie sądu rozstrzygające skargę na postanowienie

komornika o ustaleniu kosztów egzekucji. W pierwszym przypadku legitymację do wniesienia zażalenia mają strony postępowania egzekucyjnego. W drugim przypadku legitymacja do zaskarżenia postanowienia przyznana została stronom i komornikowi (art. 770 *in fine*). Przewidziana w tym przepisie możliwość wniesienia zażalenia przez komornika ograniczona została tylko do postanowienia sądu rozstrzygającego skargę na postanowienie komornika w przedmiocie ustalenia kosztów egzekucji, przepis ten nie stanowi podstawy do wnoszenia przez komornika zażalenia na inne postanowienia sądu wydane w postępowaniu egzekucyjnym (por. postanowienia SN: z dnia 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168; z dnia 12 czerwca 2002 r., III CZP 33/02, OSNC 2003, nr 5, poz. 62; z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 2/07, Biul. SN 2007, nr 3). W uchwale z dnia 20 listopada 2015 r. (III CZP 79/15, LEX nr 1956350) Sąd Najwyższy stwierdził, że komornik może zaskarżyć zażaleniem postanowienie sądu pierwszej instancji dotyczące obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 49 ust. 7 u.k.s.e.

Termin do złożenia zażalenia przez komornika należy liczyć od daty doręczenia komornikowi odpisu postanowienia sądu wraz z uzasadnieniem (uchwała SN z dnia 9 grudnia 1999 r., III CZP 31/99, OSNC 2000, nr 5, poz. 84). Zażalenie komornika nie podlega opłacie sądowej (uchwała SN z dnia 11 października 2001 r., III CZP 49/01, OSNC 2002, nr 7–8, poz. 86). Dla stron tygodniowy termin do wniesienia zażalenia liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na posiedzeniu – od ogłoszenia postanowienia (art. 394 § 2 i art. 357 § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2). Z reguły postanowienie zaskarżalne zażaleniem na podstawie art. 770 k.p.c. sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym, a w takim przypadku postanowienie doręcza z urzędu nie tylko komornikowi, lecz także stronom (art. 357 § 2 w zw. z art. 13 § 2).

Reguły orzekania o kosztach postępowania egzekucyjnego oraz o wysokości należnych opłat wyznaczają charakter i zakres zarzutów w zażaleniu na postanowienie sądu pierwszej instancji oraz zakres kognicji sądu drugiej instancji przy rozpoznawaniu takiego zażalenia. Zażalenie podlega rygorom przewidzianym w art. 394 § 3 w zw. z art. 397 § 2 i art. 13 § 2.

4. Zażalenie na postanowienie rozstrzygające, który organ jest właściwy do prowadzenia egzekucji w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy lub prawa (art. 773 § 4 w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z 10 lipca 2015 r.)

Legitymacja do zaskarżenia postanowienia przyznana została stronom obu zbiegających się postępowań oraz administracyjnemu organowi egzekucyjnemu, nie ma jej natomiast komornik sądowy. Sąd wydaje postanowienie na posiedzeniu niejawnym, może jednak wyznaczyć posiedzenie jawne lub rozprawę (art. 766). Zażalenie na po-

stanowienie sądu w przedmiocie łącznego prowadzenia egzekucji (art. 773 § 4) podlega rygorom przewidzianym w art. 394 § 3 w zw. z art. 397 § 2 i art. 13 § 2. **Nowe brzmienie art. 773** nadane temu artykułowi przez ustawę z 10 lipca 2015 r. **nie przewiduje zażaleń** na przejęcie przez sądowy organ egzekucyjny zbiegających się egzekucji sądowej i administracyjnej do łącznego prowadzenia.

5. Zażalenie na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 § 1)

Ustawodawca nie uregulował w sposób autonomiczny zażaleń na postanowienia co do nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu. Wobec braku także przepisu wykluczającego zastosowanie regulacji właściwej dla postępowania rozpoznawczego do zażaleń i postępowania zażaleniowego mają zastosowanie przepisy dotyczące zażaleń, a w zasadzie apelacji (art. 386 § 1 oraz art. 397 § 2 w zw. z art. 13 § 2).

Zażalenie przysługuje na każde postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie klauzuli wykonalności (por. orzeczenie SN z dnia 29 maja 1959 r., I CO 12/59, OSN 1960, nr 2, poz. 55). Na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności przysługuje zażalenie tylko wtedy, gdy nadaje ją lub odmawia jej nadania sąd pierwszej instancji, natomiast nie przysługuje zażalenie na postanowienie, jeżeli orzeczenie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydał sąd drugiej instancji (postanowienia SN: z dnia 15 czerwca 1966 r., I CZ 55/66, Biul. SN 1966, nr 10, poz. 143; z dnia 17 lipca 2006 r., I UZ 12/06, OSNP 2007, nr 15–16, poz. 237; z dnia 27 lipca 2006 r., III CZ 107/05, OSP 2008, z. 6, poz. 70; z dnia 7 listopada 2006 r., III CZP 77/06, LEX nr 209205; z dnia 2 października 2007 r., II CZ 73/07, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 76.). Postanowienie sądu apelacyjnego odrzucające zażalenie na postanowienie tego sądu odrzucające zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności nie podlega zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego (postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2006 r., III CZ 107/05, OSP 2008, z. 6, poz. 70).

Legitymowanym do wniesienia zażalenia jest wierzyciel, zarządca masy majątkowej, kurator spadku lub wykonawca testamentu (art. 788 § 2) oraz dłużnik, którym jest każdy, przeciwko komu sąd nadał klauzulę wykonalności. Dłużnik nie jest uczestnikiem postępowania o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika i nie przysługuje mu legitymacja do zaskarżenia postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności (postanowienie SA w Białymstoku z dnia 21 maja 2003 r., I ACz 443/03, OSA 2003, z. 12, poz. 54). Zbywca wierzytelności nie jest legitymowany do wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 788 § 1 o nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności (uchwała SN z dnia 20 maja 2003 r., III CZP 19/03, OSNC 2004, nr 3, poz. 34).

Termin tygodniowy do wniesienia zażalenia rozpoczyna bieg odrębnie dla wierzyciela i dłużnika. Dla wierzyciela – od daty wydania mu tytułu wykonawczego lub postano-

wienia odmownego, natomiast dla dłużnika – od daty doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Dopuszczalne jest zażalenie na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności wniesione przez dłużnika przed doręzeniem mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (uchwała SN z dnia 5 maja 1988 r., III CZP 29/88, OSNCP 1989, nr 10, poz. 151). Termin do wniesienia zażalenia przez małżonka dłużnika na postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko temu małżonkowi określa art. 795 § 2 (uchwała SN z dnia 13 maja 1993 r., III CZP 60/93, OSNCP 1993, nr 12, poz. 223). Zażalenie wniesione przez małżonka dłużnika na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko temu małżonkowi przed rozpoczęciem biegu terminu do wniesienia tego zażalenia zgodnie z art. 795 § 2, tj. przed datą doręczenia małżonkowi dłużnika zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, nie podlega odrzuceniu (uchwała SN z dnia 2 grudnia 2003 r., III CZP 90/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 21).

W przypadku postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci orzeczenia wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym (zob. uwagi do art. 505²⁸–505³⁷ oraz do art. 783 § 4) doręczenia dokonuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obejmującego elektroniczne postępowanie upominawcze. Termin do wniesienia zażalenia w tym przypadku biegnie od doręczenia dokonanego w sposób przewidziany w art. 131¹ k.p.c.

W razie uwzględnienia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności rozstrzygnięcie o kosztach związanych z postępowaniem o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu zamieszcza się w treści tej klauzuli, a nie w odrębnym postanowieniu. Orzeczenie odmawiające uwzględnienia wniosku o przyznanie kosztów związanych z postępowaniem o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu podlega uzasadnieniu. Jeżeli postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności zawiera rozstrzygnięcie o kosztach związanych z jej nadaniem, termin do wniesienia zażalenia w tym przedmiocie biegnie według zasad określonych w art. 795 § 2 (uchwała SN z dnia 2 maja 1973 r., III CZP 7/73, OSNCP 1973, nr 11, poz. 196). Termin do złożenia wniosku o uzupełnienie rozstrzygnięcia o kosztach związanych z postępowaniem o nadanie klauzuli wykonalności biegnie od daty wydania wierzycielowi tytułu wykonawczego (uchwała SN z dnia 2 maja 1973 r., III CZP 7/73, OSNCP 1973, nr 11, poz. 196).

6. Zażalenie na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego (art. 795³ § 2)

Zażalenie na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego przysługuje **tylko wierzycielowi** (art. 795³ § 2). Odpisu zażalenia nie doręcza się dłużnikowi. Na postanowienie o **wydaniu zaświadczenia** europejskiego tytułu egzekucyjnego dłużnikowi nie przysługują żadne środki zaskarżenia (art. 10 ust. 4 rozporządzenia nr 805/2004). Dłużnik może żądać uchylenia zaświadczenia (art. 795⁴). K. Weitz wyraził pogląd, że art. 795³ § 2 zdanie pierwsze, ustanawiający

ogólnie dopuszczalność zażalenia na odmowę wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego (ETE), nie wyklucza działania zasady, że zażalenie przysługuje jedynie na postanowienia sądu pierwszej instancji (art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2). Oznacza to, że odmowa wydania zaświadczenia ETE może być zaskarżona zażaleniem, jeśli właściwy do rozpoznania wniosku był sąd pierwszej instancji. Zażalenie na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia ETE nie przysługuje jednak, jeżeli wniosek rozpoznawał sąd drugiej instancji lub Sąd Najwyższy (K. Weitz, *Dopuszczalność zaskarżenia postanowienia oddalającego wniosek o nadanie zaświadczenia Europejskiego tytułu egzekucyjnego*, Pal. 2010, nr 9–10, s. 262–265).

7. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego (art. 795⁴ § 5 w brzmieniu ustalonym przez ustawę z 5 grudnia 2014 r.)

Artykuł 795⁴ wprowadza procedurę umożliwiającą uchylenie postanowienia o wydaniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, gdy się okaże, że zaświadczenie to zostało wydane „oczywiście bezzasadnie”. Istnienie w każdym państwie takiej procedury, obok procedury umożliwiającej prostowanie oczywistych błędów w zaświadczeniu europejskiego tytułu egzekucyjnego, jest wymaganiem wynikającym wprost z rozporządzenia nr 805/2004 (por. art. 10 ust. 1–3 rozporządzenia nr 805/2004) i ma rekompensować przewidzianą w rozporządzeniu niezaskarżalność samego zaświadczenia tego tytułu. Na postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego przysługuje zażalenie.

8. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego (art. 795⁵ § 2 w brzmieniu ustalonym przez ustawę z 10 lipca 2015 r.)

Uprawnienie przewidziane w art. 795⁵ § 2 musi być interpretowane w świetle art. 10 ust. 4 rozporządzenia nr 805/2004, nie może w związku z tym prowadzić do przyjęcia zaskarżalności orzeczenia sądu o nadaniu zaświadczenia. Zażalenie w istocie będzie przysługiwało tylko wierzycielowi i tylko w zakresie, w jakim jego uprawnienie do egzekwowania należności za granicą zostało ograniczone (M. Radwan-Röhrenschef, *Praktyczne problemy postępowania o wydanie zaświadczenia o Europejskim Tytule Egzekucyjnym*, EPS 2007, nr 11, s. 17–23).

9. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty (art. 795⁷)

Mając na względzie, że stwierdzenie wykonalności otwiera drogę do egzekucji na podstawie europejskiego nakazu zapłaty w każdym innym państwie członkowskim, prze-

widziano możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie sądu w tym przedmiocie. Chodzi zarówno o postanowienie pozytywne, jak i o postanowienie negatywne co do stwierdzenia wykonalności. Zaskarżenie postanowienia sądu zażaleniem nie powoduje utraty jego mocy i jest nadal skuteczne (por. art. 360 i 396). W przypadku gdy stwierdzenia wykonalności dokonuje referendarz sądowy, środkiem zaskarżenia jest skarga na orzeczenie referendarza co do stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty (art. 398²² § 1). Wniesienie skargi na orzeczenie referendarza o stwierdzeniu wykonalności również nie powoduje utraty mocy przez to orzeczenie (art. 398²² § 2). Zachowana jest więc paralelność obu przypadków. W świetle orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 4 września 2014 r. w połączonych sprawach *eco cosmetics GmbH & Co. KG przeciwko Virginie Laetitia Barbara Dupuy* (C-119/13) i *Raiffeisenbank St. Georgen reg. Gen. mbH przeciwko Tetyana Bonchuk* (C-120/13) należy uznać, że uregulowane w art. 795⁷ zażalenie na postanowienie sądu w przedmiocie stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty przysługiwać będzie pozwanemu, któremu nie doręczono nakazu w sposób zgodny z minimalnymi standardami określonymi w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006 ustanawiającymi postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, w sytuacji gdy mimo tego uchybienia sąd stwierdził wykonalność nakazu (J. Zatorska, glosa do wyroku TS z dnia 4 września 2014 r., C-119/13 i C-120/13, LEX nr 255527).

10. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia dotyczącego orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 795⁹)

Zażalenie przysługuje zarówno na postanowienie pozytywne, jak i negatywne. Zaskarżenie postanowienia sądu zażaleniem nie powoduje utraty jego mocy i jest nadal skuteczne (por. art. 360 i 396). W przypadku wydania postanowienia przez referendarza sądowego środkiem zaskarżenia jest skarga na orzeczenie referendarza co do wydania zaświadczenia (art. 398²² § 1). Wniesienie skargi na takie orzeczenie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy przez to orzeczenie (art. 398²² § 2).

11. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia dotyczącego orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych (art. 795¹¹)

Zaskarżeniu zażaleniem podlega zarówno postanowienie uwzględniające, jak i oddalające wniosek o wydanie zaświadczenia. Na postanowienie referendarza sądowego przysługuje skarga (art. 767^{3a}).

12. Zażalenie na postanowienie o odmowie wydania wnioskodawcy wyciągu z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach alimentacyjnych (art. 795¹³)

Zażalenie przysługuje tylko wnioskodawcy i tylko na postanowienie o odmowie wydania wyciągu. Jeżeli postanowienie wydał referendarz sądowy, podlega ono zaskarżeniu skargą na czynności referendarza sądowego (art. 767^{3a}). Nieprzyznanie dłużnikowi tego środka odwoławczego wynika z konieczności zapewnienia maksymalnej szybkości postępowania ze względu na szczególny charakter roszczeń alimentacyjnych oraz specyfikę spraw alimentacyjnych, w których przyznanie prawa do zażalenia na pozytywne rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie wydania wyciągu mogłoby być wykorzystane w sposób instrumentalny w celu opóźnienia egzekucji wykonanego orzeczenia w innym państwie członkowskim UE. Do rozpoznania zażalenia mają zastosowanie przepisy art. 394 i n., z tym że odpisu zażalenia nie doręcza się przeciwnikowi.

13. Zażalenie na postanowienie o odmowie wydania wnioskodawcy zaświadczenia dotyczącego orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych (art. 795¹⁵)

Zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 606/2013 przeciwko wydaniu zaświadczenia nie przysługuje środek zaskarżenia. Mając na względzie tę regulację, polski ustawodawca przyjął, że zażalenie przysługuje jedynie na postanowienie negatywne, tj. o odmowie wydania zaświadczenia. Przysługuje ono jedynie wnioskodawcy, którym jest osoba podlegająca ochronie. Rozpoznanie zażalenia następuje według art. 394 i n. z tym zastrzeżeniem, że odpisu zażalenia nie doręcza się przeciwnikowi, tj. osobie stwarzającej zagrożenie.

14. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia dotyczącego orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych (art. 795¹⁶)

Zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 606/2013 **zaświadczenie zostaje uchylone**, jeżeli zostało w sposób oczywisty wydane nieprawidłowo, biorąc pod uwagę wymagania przewidziane w art. 6 tego rozporządzenia oraz zakres jego stosowania. Odnosnie do wymagań przewidzianych w art. 6 rozporządzenia nr 606/2013 zob. uwagi do art. 795¹⁴, teza 4. Artykuł 795¹⁶ stanowi, że w razie stwierdzenia, że istnieje określona w rozporządzeniu nr 606/2013 podstawa do uchylenia zaświadczenia, sąd, który je wydał, na wniosek strony albo z urzędu uchyła to zaświadczenie. Wniosek składa się w terminie miesięcznym od dnia doręczenia postanowienia o wydaniu zaświadczenia. Wniosek powinien odpowiadać warunkom pisma procesowego oraz wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie zaświadczenia. Przed uchyleniem zaświadczenia sąd wysłuchuje osobę objętą ochroną, chyba że jest ona wnioskodawcą. Sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania w przedmiocie uchylenia zaświadczenia jest sąd, który je wydał. Zgodnie z art. 9 ust. 2 rozporządzenia nr 606/2013 procedurę uchylenia zaświadczenia, w tym wszelkie środki zaskarżenia, reguluje prawo państwa członkowskiego wydania zaświadczenia. Postępowanie

nie to może być wszczęte z urzędu lub na wniosek strony, tj. osoby objętej ochroną oraz osoby stwarzającej zagrożenie. Wniosek należy złożyć w terminie miesiąca od daty doręczenia postanowienia o wydaniu zaświadczenia. Termin ten ma charakter ustawowy i podlega przywróceniu na zasadach ogólnych. Wniosek jest pismem procesowym kwalifikowanym i oprócz wymagań stawianych pismom procesowym (art. 126 i n.) powinien zawierać wskazanie okoliczności uzasadniających wniosek. W toku postępowania obligatoryjne jest wysłuchanie osoby objętej ochroną, chyba że ona jest wnioskodawcą. Do wysłuchania zastosowanie ma art. 760 § 2. **Zaskarżeniu zażaleniem** podlega **postanowienie w przedmiocie uchylenia zaświadczenia**, a zatem zarówno pozytywne, tj. uchylające zaświadczenie, jak i negatywne, tj. odrzucające wniosek lub oddalające wniosek o uchylenie zaświadczenia. Do rozpoznania zażalenia zastosowanie ma art. 394 i n.

Sąd na wniosek osoby objętej ochroną lub stwarzającej zagrożenie wydaje zaświadczenie o uchyleniu zaświadczenia przy użyciu ujednoliconego formularza (art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 606/2013). Wzór tego formularza został określony przez rozporządzenie nr 939/2014 (zob. załącznik nr II).

15. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia potwierdzającego zawieszenie, ograniczenie lub uchylenie środka ochrony (art. 795¹⁷ § 2)

Zaświadczenie potwierdzające zawieszenie, ograniczenie albo uchylenie środka ochrony wydawane jest na wniosek składany do **sądu, który wydał orzeczenie** obejmujące środki ochrony w sprawach cywilnych. **Sąd, który orzekł o zawieszeniu, ograniczeniu lub uchyleniu środka** ochrony, wyda – na wniosek osoby objętej ochroną lub stwarzającej zagrożenie – zaświadczenie potwierdzające jego zawieszenie, ograniczenie lub uchylenie. Zaświadczenie sporządza się na ujednoliconym formularzu. Jego wzór określony został przez rozporządzenie nr 939/2014 (załącznik nr II).

Zaskarżeniu **zażaleniem** podlega **postanowienie w przedmiocie wydania zaświadczenia**, o którym mowa w § 1 art. 795¹⁷, a zatem są to postanowienia zarówno uwzględniające, jak i oddalające wniosek o wydanie zaświadczenia potwierdzającego: 1) zawieszenie środka ochrony, 2) ograniczenie środka ochrony, 3) uchylenie środka ochrony. Do rozpoznania zażalenia zastosowanie ma art. 394 i n.

16. Zażalenie na postanowienie o wydaniu zabezpieczenia (art. 807)

W postępowaniu egzekucyjnym złożenie zabezpieczenia przewidziane jest w następujących przypadkach: 1) organ egzekucyjny zawiesza postępowanie na wniosek dłużnika, który złożył zabezpieczenie konieczne według orzeczenia sądowego do zwolnienia go od egzekucji (art. 820 zdanie drugie), 2) sąd może na wniosek zawiesić w całości lub części postępowanie egzekucyjne, jeżeli złożono skargę na czynności komornika

lub zażalenie na postanowienie sądu; zawieszenie postępowania sąd może uzależnić od złożenia przez dłużnika zabezpieczenia (art. 821 § 1), 3) sąd może odmówić zawieszenia postępowania albo już zawieszone postępowanie podjąć na nowo, jeżeli wierzyciel zabezpieczy naprawienie szkody, jaka wskutek dalszego postępowania może wyniknąć dla dłużnika (art. 821 § 3 k.p.c.), 4) sąd może na wniosek wierzyciela zobowiązać dłużnika do zabezpieczenia szkody grożącej wierzycielowi wskutek dalszego działania dłużnika wbrew obowiązкови.

W postanowieniu sąd może wskazać wysokość i czas trwania zabezpieczenia (art. 1051 § 2). Nie tylko postanowienie o wydaniu zabezpieczenia, ale także postanowienie oddalające wniosek o wydanie zabezpieczenia podlega zaskarżeniu zażaleniem. W obu przypadkach jest konieczne wysłuchanie osób zainteresowanych. Osobami zainteresowanymi w rozumieniu art. 807 są: osoba, która złożyła zabezpieczenie, osoba, której roszczenie zabezpieczono, osoba, na rzecz której zabezpieczenie złożono, oraz inne osoby uczestniczące w postępowaniu.

Sposób składania zabezpieczenia określa art. 807 § 1 i 2, natomiast składania zabezpieczenia w papierach wartościowych określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie sposobu składania zabezpieczenia w papierach wartościowych w postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. poz. 640).

17. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie ograniczenia egzekucji do środków zabezpieczających lub uzależnienia wykonania egzekucji od złożenia przez wierzyciela stosownego zabezpieczenia (art. 820²)

W przypadku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności orzeczenia sądu wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń sąd może na wniosek dłużnika zawiesić postępowanie egzekucyjne także wówczas, gdy możliwość taka wynika z przepisów rozporządzenia nr 861/2007, a także ograniczyć egzekucję do środków zabezpieczających lub uzależnić wykonanie tytułu od złożenia przez wierzyciela stosownego zabezpieczenia, jeżeli taką możliwość przewidują przepisy rozporządzenia nr 861/2007. Orzekając o ograniczeniu egzekucji do środków zabezpieczających, sąd określa sposób zabezpieczenia, stosując odpowiednio przepisy o sposobach zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym. Postanowienia sądu w przedmiocie ograniczenia egzekucji do środków zabezpieczających lub uzależnienia wykonania egzekucji od złożenia przez wierzyciela stosownego zabezpieczenia podlegają zaskarżeniu zażaleniem na podstawie art. 820², natomiast postanowienie co do zawieszenia postępowania egzekucyjnego jest zaskarżalne na podstawie art. 828.

18. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zawieszenia lub umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 828)

Zażalenie przysługuje na postanowienia sądu: 1) o zawieszeniu postępowania, 2) o oddaleniu wniosku o zawieszenie postępowania, 3) o podjęciu zawieszonego postępowania, 4) o odmowie zawieszenia postępowania, o umorzeniu postępowania, o odmowie umorzenia postępowania, 5) odmawiające wydania zaświadczenia o umorzeniu oraz 6) co do treści zaświadczenia o umorzeniu, 7) uchylające – w następstwie rozpoznania skargi na czynność komornika – postanowienie komornika co do zawieszenia, 8) co do podjęcia zawieszonego postępowania, 9) co do umorzenia postępowania egzekucyjnego.

Zażalenie przysługuje niezależnie od tego, z jakich przyczyn nastąpiło zawieszenie lub umorzenie postępowania oraz czy o zawieszeniu lub umorzeniu orzekł sąd jako organ egzekucyjny czy też jako organ nadzoru w wyniku rozpoznania skargi na czynności komornika. W judykaturze nie ma jednolitego stanowiska co do kwestii, czy istnieje potrzeba wydania przez sąd postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, gdy umorzenie następuje z mocy samego prawa (art. 173 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i art. 823). Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 16 maja 1996 r., III CZP 44/96, OSNC 1996, nr 9, poz. 117, stwierdzającej, że postanowienie sądu o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, które zgodnie z art. 823 uległo umorzeniu z mocy prawa, jest w istocie postanowieniem stwierdzającym to umorzenie i na takie postanowienie przysługuje zażalenie. Odmienny pogląd, wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1998 r., III CZP 1/98, OSNC 1998, nr 10, poz. 153, nie zasługuje na aprobatę.

Zgodnie z art. 827 § 2 sąd ma obowiązek na wniosek wierzyciela lub dłużnika wydać zaświadczenie o umorzeniu postępowania. Obowiązek ten dotyczy każdego wypadku umorzenia, jednak szczególnego znaczenia nabiera w wypadku umorzenia postępowania z mocy samego prawa, skoro strona nie ma możliwości wykazania tej okoliczności w inny sposób w sytuacji, gdy sąd nie wydał postanowienia. W doktrynie prezentowane jest – bez bliższego uzasadnienia – stanowisko, że na wydane przez sąd na podstawie art. 827 § 2 zaświadczenie o umorzeniu postępowania zażalenie nie przysługuje. Nie podzielając tego poglądu, podnieść należy, że wydane zaświadczenie o umorzeniu postępowania z mocy prawa – podobnie jak wydane przez sąd postanowienie o umorzeniu postępowania z mocy samego prawa – *implicite* zawiera stwierdzenie o umorzeniu tego postępowania. W opisanej sytuacji zaświadczenie powinno zostać sporządzone w formie postanowienia sądu. W takiej bowiem tylko formie sąd wypowiada się w kwestiach mających znaczenie procesowe. Zażalenie przysługuje także na postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia o umorzeniu postępowania, w istocie bowiem zawiera stwierdzenie, że do umorzenia nie doszło, a więc jest postanowieniem „co do umorzenia postępowania” w rozumieniu art. 828.

Na czynność komornika w postaci postanowienia o wydaniu zaświadczenia lub postanowienia o odmowie wydania zaświadczenia przysługuje skarga w trybie art. 767.

W następstwie rozpoznania takiej skargi sąd dokona oceny, czy doszło z mocy samego prawa do zawieszenia lub umorzenia postępowania egzekucyjnego. Do wniesienia zażalenia w sprawie, w której doszło do umorzenia postępowania z mocy samego prawa, może dojść także w sytuacji, gdy komornik odmówi dokonania czynności egzekucyjnej z tej przyczyny, że postępowanie uległo umorzeniu z mocy samego prawa.

Na odmowę dokonania czynności przysługuje skarga na czynności komornika. Postanowienie rozstrzygające tę skargę należy kwalifikować jako postanowienie co do umorzenia postępowania podlegające zaskarżeniu zażaleniem na podstawie art. 828. Za nietrafną uznać należy zatem uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1998 r., III CZP 1/98, OSNC 1998, nr 10, poz. 153, stwierdzającą, że na postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynność komornika polegającą na stwierdzeniu umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa zażalenie nie przysługuje. Należy przyjąć, że również na postanowienie sądu oddalające skargę na czynność komornika polegającą na odmowie wydania zaświadczenia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z mocy prawa przysługuje zażalenie na podstawie art. 828. Taki pogląd wyraził także Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 39/15 (LEX nr 1790980).

Termin do wniesienia zażalenia biegnie od daty doręczenia postanowienia w przedmiocie zawieszenia lub umorzenia postępowania, którym objęte jest także – jak zaznaczono – postanowienie o wydaniu bądź odmowie wydania zaświadczenia o umorzeniu.

Do zażeń na postanowienie sądu o zawieszeniu lub umorzeniu postępowania stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu w postępowaniu rozpoznawczym (art. 394–398 w zw. z art. 13 § 2), zwłaszcza co do formy wniesienia zażalenia i stawianych mu wymagań.

19. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie ograniczenia egzekucji (art. 839)

Przepisy o ograniczeniu egzekucji z reguły stosuje komornik. Na jego czynności podjęte w następstwie uwzględnienia bądź też nieuwzględnienia ograniczeń egzekucji uczestnikom postępowania egzekucyjnego przysługuje skarga przewidziana w art. 767. Skarga przysługuje dłużnikowi na zaniechanie przez komornika umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. (uchwała SN z dnia 26 lutego 1969 r., III CZP 131/68, OSNCP 1969, nr 9, poz. 156).

Osobami legitymowanymi do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynność zajęcia naruszającą przepisy dotyczące ograniczenia egzekucji są wierzyciel, dłużnik, prokurator oraz organizacja pozarządowa. Wierzyciel wykaże interes prawny (*gravamen*) w zaskarżeniu postanowienia sądu, gdy sąd oddali skargę